

Wijnendale

En toen in 1912

Naar het aloude verhaal schiep Jahweh de wereld in zes dagen. De zevende dag rustte Hij en telde één voor één de vele steden en dorpen. Hij keek welgevallig om zich heen en zag dat het goed was.

Pas vele, vele jaren later hield de Schepper een nieuwe telling. Tot zijn grote ontsteltenis bleek dat Hij in zijn aanvankelijke haast en vermoeidheid één dorp vergeten was!

Die vergetelheid werd in het jaar des Heren 1912 goedge maakt. Het wonder voltrok zich en het aanvankelijk godvergeten Geuzenbos kreeg de allermooiste der namen: Wijnendale. (N.N.)

Uitgeverij Apriotief bvba
Revinzestraat 87
8820 Torhout
www.apriotief.be

Druk: Debeer Printing-Moeyaert (Captains of Printing nv) - Torhout

ISBN-NUMMER: 9789081820417
EAN: 9789081820417

Eerste druk 2012
Copyright © Patrick Demarest
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaandelijke toestemming van Patrick Demarest, Revinzestraat 87, B-8820 Torhout.

Een uitgave in opdracht van Theater 't Fontejntje

Wijnendale

Een impressie van vroeger en nu.

Opedragen aan allen die zich in de voorbije 100 jaar hebben ingezet voor de Wijnendaalse gemeenschap.

Met dank aan: _____

Burgemeester Norbert De Cuyper
Monique De Zaeyer
Christine Urbain
Geert Vanoverschelde
Hadelijne Vlamynck
Geert Coens
Michiel Mestdagh
Toerisme Torhout
Eric Peccue
Johan Debeer
Isha Van Alsenoy
Stef Dehullu
Johan Sabbe
Jan Casier en Carolus Bonus
Noël Neyens
Manu Adriaens
Jean-Jacques Matthieu de Wynendaele
Pastoor Paul Depondt
Pastoor Rudi De Smedt
Bert Nauwynck
Freddy Nauwynck
Rik Tempelaere
David Tempelaere
Claudine Goethals
Theater 't Fonteintje
Johan Scharlaeken
Cyriel Vandendriessche
Filip Cardoen
Lieven Dekoninck
Raf Vanhulle
Wilfried Lammens
Unizo
Johnny Werbrouck
Rik Dewulf
Kathleen Vanderper
Rachel Snauwaert
Luc Degryse
Gerard Hoste
Eric Casteleyn
Dirk Tyteca en Camera Obscura
Gino Coghe
Henri Reynaert
Cultuurpunt Torhout

Wijnendale 100 _____

INHOUD

Voorwoord	8
Kaart Wijnendale	10
Wat is Wijnendale?	12
Hoe Wijnendale aan zijn spoorwegbedding kwam!	13
Wijnendale voor 1912	14
Monumenten	15
Het kasteel van Wijnendale	16
Jean-Jacques Matthieu de Wynendaele	18
Kasteel d' Aertrycke	20
Baron Xavier de Maere	22
Geschiedenis van de parochie Wijnendale	24
Interview pastoor Depondt	32
Pastoor Rudi De Smedt	36
Oorlog in Wijnendale	38
Noël Neyens: een boeket Wijnendaalse herinneringen	44
Verenigingen als motor van het dorp met impressies van:	46
Freddy Nauwynck,	61
Claudine Goethals,	79
Johan Scharlaeken	82
Rik Tempelaere.	86
Onderwijs in Wijnendale	88
Cyriel Vandendriessche	93
Norbert als Manneke Uit de Mane over de stoet 75 jaar Wijnendale	95
Manu Adriaens	98
Op kroegentocht	103
Dekoninck: van marktkramer tot zakenman	112
Lijnzaad Vanhulle bijna even oud als de parochie	115
Hoe pluimveeslachterij Lammens uitgroeide tot een hypermodern bedrijf	118
Johnny Werbrouck spreekt met zijn handen (en beelden)	121
Rik Dewulf decoreert alles	124
Kathleen Vanderper: vrijwilligster voor het leven	125
Rachel Snauwaert (98) woont 75 jaar in Wijnendale	126
Maria Bommerez is honderd!	131
Beelden van vroeger	132
Wijnendale 2012	135
Credits	138

Voorwoord

Naar aanleiding van het eeuwfeest van het dorp Wijnendale heeft de toneelgroep "Theater 't Fonteintje" het initiatief genomen een boek te laten verschijnen. Het wordt een stuk geschiedenis van ons dorp en de parochie met daaraan gekoppeld het Wijnendale van nu. Verleden en heden worden aan elkaar gelinkt.

Wijnendale is 100 jaar geleden gesticht als parochie, heeft dus nooit een gemeentebestuur gehad en werd aanvankelijk bestuurd door drie verschillende gemeenten: Ichtegem, Torhout en Aartrijke.

Met de fusies in 1977 werd door de bestuurlijke overheid een grenscorrectie doorgevoerd zodat 76 % van Wijnendale bij Torhout en 24 % bij Ichtegem hoort. Wijnendalenaars hebben zich echter altijd Wijnendalenaar gevoeld tot welke gemeente zij ook behoorden of behoren.

Als men de geschiedenis van Wijnendale verhaalt, komt men automatisch terecht bij de parochie en dus bij het parochiaal leven met zijn pastoors, zijn klooster en zijn parochiale organisaties. Dat is rijkelijk aanwezig in het boek. Daarnaast is er ook de geschiedenis van het sociaal-cultureel leven: de verenigingen, de festiviteiten, het onderwijs. Ook dat is onlosmakelijk verbonden met Wijnendale en heeft de sfeer van het dorp helpen bepalen. Belangrijke figuren en feiten krijgen eveneens een plaats. Dankzij de heemkring Carolus Bonus hebben wij interessant historisch fotomateriaal.

Ook Wijnendale anno 2012 komt aan bod: het aanschijn verandert, nieuwe verkavelingen komen tot stand. Er wordt heel wat gebouwd. Wijnendale evolueert mee, nieuwe tendensen, nieuwe mogelijkheden en nieuwe beperkingen. Wijnendale is geen eiland. Laat ons hopen dat het dorp nog lange tijd een stuk eigenheid bewaart.

Een boek over 100 jaar Wijnendale kan nooit volledig zijn. Het is en blijft onmogelijk om alles en iedereen volwaardig te laten aan bod komen. Ieder mens, ieder familie, ieder vereniging heeft wel zijn geschiedenis en zijn verhaal. Het zou een boek worden van duizenden bladzijden. Wie of wat er te veel of te weinig vermeld wordt, het blijft altijd een wikken en wegen. De meningen kunnen ook hierin verschillen, maar schiet hierbij niet op de pianisten. Het Fonteintje wil enkel een bijdrage leveren, zodat over X-aantal jaar de mensen nog iets tastbaars in hun lade zullen vinden over 100 jaar Wijnendale.

Norbert De Cuyper,
Voorzitter.

Noël Neyens,
Secretaris.

Wijnendale

Toen de burgemeester me vroeg of ik een boek wilde maken over honderd jaar Wijnendale, heb ik niet getwijfeld. Ik wilde ook wel eens het fenomeen Wijnendale van dichtbij meemaken. Het was leerzaam, die geschiedenis van een ietwat eigenzinnig dorp. Hoe uit het niets een echte gemeenschap groeide. Aanvankelijk onder impuls van de kerk, later op initiatief van de verenigingen. Er waren de heroïsche tijden toen iedereen in de bres sprong voor iedereen, toen de parochiezaal vernieuwd werd en een jubelstoet ter gelegenheid van 75 jaar Wijnendale werd georganiseerd. Iedereen deed mee. "Nu zou dat niet meer kunnen", hoorde ik vaak zeggen. Wijnendale groeit en blijft groeien. Ik voel dat de ouderen, zij die Wijnendale aan elkaar hebben gesmeed, ongerust zijn. Wie neemt de fakkel over? Zelfs hier duikt de vrees op dat de mensen elkaar niet meer gaan kennen, dat ze zich niet meer gaan engageren. Het verhaal van het dorp dat groeit, het dorp dat Wim Sonneveld zo lyrisch bezong. Maar elke tijd heeft zijn charme. Dit boek heeft geen grote geschiedkundige pretentie maar wil gewoon die charme belichten. Je zal zien: er is veel gebeurd en er gebeurt nog veel in Wijnendale. En er zijn nog altijd mensen te vinden die zich belangeloos voor de vereniging inzetten. Dat was vroeger zo, dat is nu zo en dat zal in de toekomst ook zo zijn. Alleen wordt de verpakking altijd anders. Vooruitgang heet dat.

Patrick Demarest

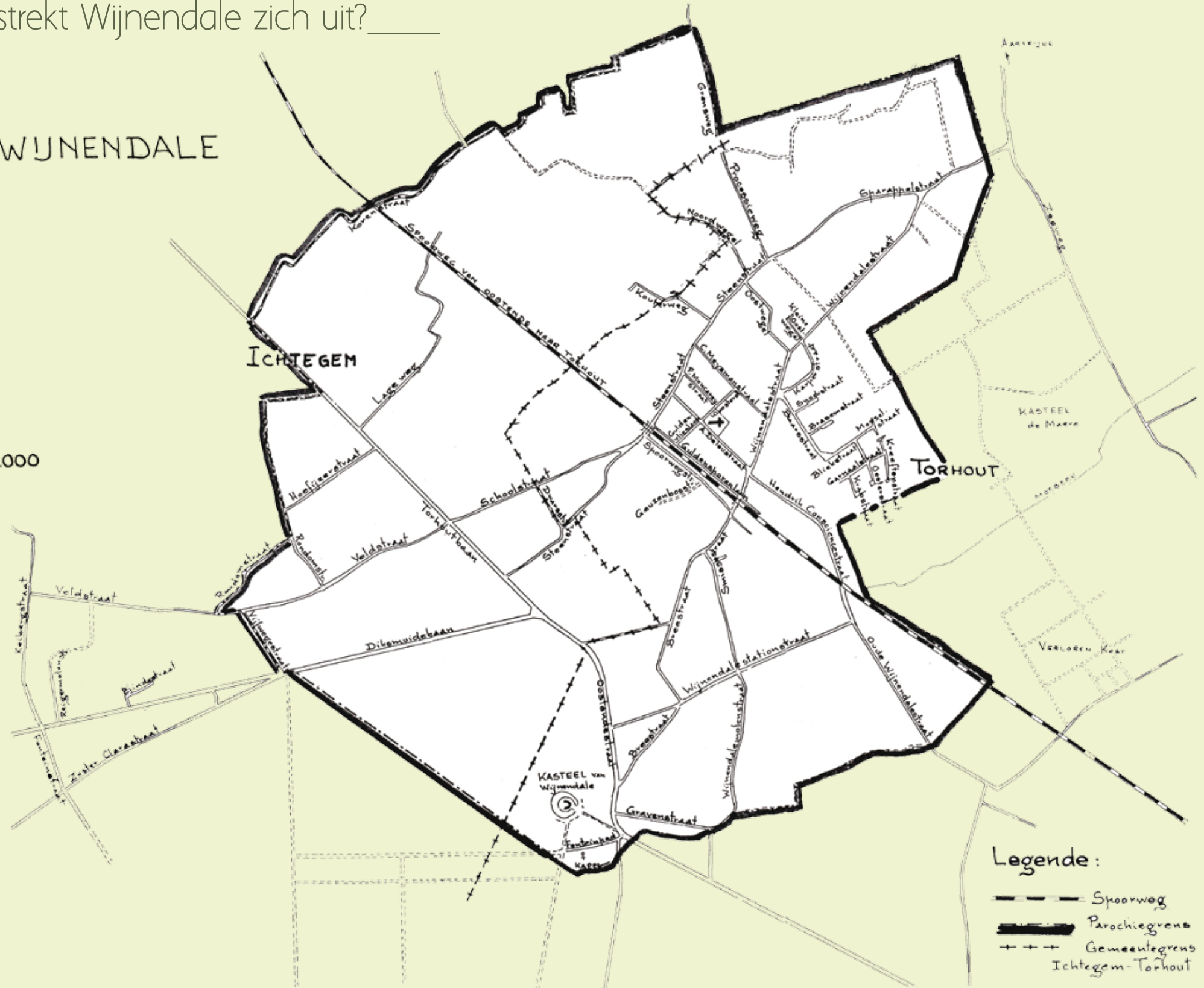

Hoe ver strekt Wijnendale zich uit? _____

Parochie WIJNENDALE

Schaal: 1/10.000

- Legende:
- Spoorweg
 - Parochiegrens
 - + + + Gemeentegrens Ichtegem-Torhout

Wat is Wijnendale? _____

Volgens geografische normen, zowel economisch als demografisch, is het een dorp dat ondanks een streven naar zelfstandigheid kort vóór en na de Tweede Wereldoorlog, nooit een gemeente is geworden maar toch een zelfstandige entiteit is gebleven, een eigen leefgemeenschap. Wijnendale bevindt zich op zo'n vier kilometer van het stadscentrum van Torhout, halverwege tussen dit centrum en Ichtegem. Wijnendale is gelegen op het Plateau van Wijnendale, een plateau in het landschap op ongeveer 40 meter hoogte, 20 meter hoger dan het lagere omliggende land en het centrum van Torhout.

Wijnendale beschikt over een uitgebreid winkelapparaat, meerdere bedrijven, zelfstandige handelaars en vakmensen, voldoende medische ondersteuning (drie dokters, een apotheek, meerdere kinesisten en thuisverpleging), eigen kleuter- en basisonderwijs (3 kleuterklassen, 1 peuterklas en zes lagere leerjaren), een eigen middenstandsorganisatie en een volkse en culturele uitstraling via een rijk verenigingsleven.

Belangrijke verkeersassen

De eigenheid van Wijnendale werd ongetwijfeld in de hand gewerkt door het feit dat het gelegen was op een aantal belangrijke verkeersassen:

- Romeinse heerwegen: de Steenstraat (Kassel-Brugge-Gent-Aardenburg), de Zee-weg (Oudenburg-Doornik)
- Station op spoorlijn 62 : Oostende - Torhout: lijn in gebruik van april 1867 tot en met 1967. Was een onderdeel van het project Oostende-Armentières.
- Aansluiting op de steenweg Torhout-Oostende (1770).

Bevolkingsevolutie

1912: 1763 'zielen' verspreid over ongeveer 350 gezinnen.

2012: ca 3000 inwoners, 1000 huizen.

Hoe Wijnendale aan zijn spoorwegbedding kwam ... _____

“Geuzenbos” 1865. Een niet alledaags nieuws, dat zich als een lopend vuurtje verspreidde, veroorzaakte heel wat opschudding bij de bevolking. Er werden tweehonderd grondwerkers gezocht voor onmiddellijke indiensttreding. Gegadigden konden hun naam opgeven bij de gebroeders Boerjan, voorlopig als gasten geherbergd bij landbouwer Emiel Kesteloot.

De Boerjans waren drie knapen afkomstig uit Barneveld, een gemeente in de Nederlandse provincie Gelderland. Zij kregen een immens zware taak toevertrouwd. Hun opdracht bestond namelijk in het graven van een geul van de berg in Ichtegem tot aan de Torhoutse warande, dit alles met het oog op het doortrekken van de spoorlijn Oostende-Torhout. Hendrik Boerjan die een paar jaar ouder was dan de tweeling Peter en Louis, had de leiding over de onderneming.

Aan kandidaten was er geen gebrek, en, vermits kuiperijen een kenmerk van alle tijden is, namen velen hun toevlucht tot minder eerlijke praktijken. Zo brachten sommigen een kilo boter mee, anderen een schotel vlees, allemaal om toch maar aangenomen te worden. De Boerjans hadden echter heel andere maatstaven bij de selectie: zo kregen arme drommels en huisvaders van kroostrijke gezinnen absolute voorrang. Voor veel werklieden was dit een welgekomen kans om hun schrijnende armoede te verzachten. Met een uurloon van 16 centiem verdienden zij hier bijna dubbel zoveel als bij om het even welke boer. In een uur tijd waren bijgevolg een tweehonderdtal mensen in dienst. Op 20 maart werd gestart met de werken.” De spoorweg werd uiteindelijk feestelijk geopend in april 1867.

(Uit een uitgave van Carolus Bonus, opgetekend door een van de gebroeders Boerjan en herwerkt door Manu Adriaens)

→ Hoe wijnendale aan zijn spoorwegbedding kwam.

Wijnendale vóór 1912

Honderd jaar geleden was van de huidige dorpskern geen sprake. Het was een schrale streek van heide, bos en brem met verspreide bewoning van 'kortwoners' als dagloners, houthakkers en bezembinders in huisjes met een strodak. Toch groeiden er stilaan diverse wijken: de Sparappel, het Geuzenbos als naamgeving, later de Stationswijk. Kortom: een conglomeraat van kleine wijken die pas na 1912 een eigen entiteit vormden als parochiale leefgemeenschap.

'Verwilderde zeden'

Eigenlijk werd Wijnendale gesticht als 'missiepost' door pastoor Bruwier uit Ichtegem. Hij liet er in 1867 een schooltje bouwen omwille van de al te 'verwilderde zeden' van de bewoners van het Geuzenbos. Het gebouw diende ook als zondagse wijkkerk. Die werd officieel erkend in 1890 en bevond zich in de Schoolstraat (huis Claeys) op een uur afstand wandelen van de kerk van Ichtegem. Elke dag legden zusters Lucie en Julia van het klooster van Ichtegem die weg te voet heen en terug af. Er waren twee klassen: een leerschool (gemengd) en een speldenwerkersschool. Er bestond geen leerplicht maar we telden toch 88 leerlingen. Citaat van een van de kloosterzusters: "De mensen die er leefden, leken wel echte Geuzen: vrank volk, al wikkel en krikkel." Het dagloon van een arbeider bedroeg in 1910: 2 frank.

Ter vergelijking: Sint-Henricus werd gesticht in 1870 en kreeg een kerk in 1940; Driekoningen werd opgericht in 1890 en kreeg zijn kerk in 1963.

Monumenten

Er zijn twee monumenten in de omgeving van het kasteel van Wijnendale

Roopijfontein

De zogenaamde Roopijfontein (Fonteinpad) bevindt zich op het grondgebied Ichtegem; er zou al rond 1111 een bron zijn geweest. Het huidige bronhuisje met torentje werd door Joseph-Louis-Jules Matthieu, eigenaar van het kasteel van Wijnendale, gebouwd in 1884. Tot in de jaren 1980 werd de bron gebruikt als drinkwater, daarna gesloten. Sedert 1998 beschermd als monument. Werd gerestaureerd rond 2005.

Onze-Lieve-Vrouw kapel van Wijnendale

Dateert vermoedelijk uit de 13de eeuw en wordt al vermeld als bedevaartsoord in de 15de eeuw. De huidige kapel gaat terug tot 1770. In 1998 werd de kapel beschermd als monument. Na een volledige restauratie opnieuw ingewijd in 2004.

HET KASTEEL VAN WIJNENDALE

© FCOW - Ivan Rosseel

Het Kasteel van Wijnendale, werd oorspronkelijk gebouwd op het einde van de 11de eeuw door Robrecht de Fries. Het huidige kasteel, een waterburcht is grotendeels een 19de-eeuwse reconstructie.

**Familie Matthieu
(de Wynendaele),
19de-21ste eeuw**

In 1833 kocht de Brusselse bankier en verzekeraar Josse-Pierre Matthieu, medeoprichter van de Société Générale (SG) en schatbewaarder van de Bank van de SG, het kasteel van de Waalse, industriële groep Lefebvre-Dehults. Tussen 1837 en 1852 liet hij het kasteel volledig heropbouwen, met integratie van het bewaarde gedeelte van de laatmiddeleeuwse rechtervleugel. In 1877 liet Joseph Louis Matthieu de Brusselse architect Felix Laureys het kasteel verbouwen tot het waterslot dat het nu is. De nieuwe oprijlaan kwam te liggen in het verlengde van de steenweg naar Torhout.

Op 25 mei 1940, na de inval van België door nazi-Duitsland, vond hier het belangrijke gesprek plaats tussen de Belgische koning Leopold III en Hubert Pierlot (eerste minister), Paul-Henri Spaak (minister van buitenlandse zaken), Arthur Vanderpoorten (minister van binnenlandse zaken) en generaal Denis (minister van landsverdediging). De koning weigerde om samen met zijn ministers naar het buitenland te vluchten om daar de strijd voort te zetten maar wilde als opperbevelhebber bij zijn troepen blijven. Dit leidde later tot de Koningskwesitie en de troonsafstand ten gunste van zijn oudste zoon Boudewijn.

Sinds 1953 mag de familie Matthieu zich Matthieu de Wynendaele noemen. Ze is nog altijd eigenaar van het kasteel en bewoont een gedeelte ervan. De huidige kasteelheer is Jean-Jacques Matthieu de Wynendaele. Sinds 1984 is er ook een gedeelte ingericht als museum en opengesteld voor bezoekers. In 2006 opende in het museumgedeelte een nieuwe multimediale presentatie van het kasteel. De portierswoning uit de 19de eeuw werd ingericht als bezoekerscentrum. Nadat in 1980 het Wijnendalebos werd beschermd als landschap werd het kasteel in 1982 beschermd als monument en de omgeving als dorpsgezicht.

De parochie

Het kasteel bood werkgelegenheid. Rond 1900 bedroeg dat zelfs ongeveer honderd man. Ze werden meestal gerekruteerd via de pastoor en de kloosterzusters. In de winter gingen Wijnendaalse seizoenarbeiders er werken als houthakker voor de grote openbare houtverkoop op Lichtmis. Ook voor de parochie had de familie Matthieu haar betekenis. Zo kreeg pastoor Moncarey een lening voor de bouw van zijn "feestzaal" die echter door een storm werd verwoest. Bij de bouw van de kerk schonken beide kasteeldames (Matthieu en De Maere) elk een glasraam. Ook de klokken kregen een peter en een meter. Meerdere huwelijken van de dochters en ook begravenissen van de familie Matthieu vonden plaats in de Wijnendaalse parochiekerk.

Impressie uit het kasteel

ROBERT VANDEVYVERE, EX-JACHTMEESTER

“ ‘k Herinner me nog goed mijn eerste werkdag dat ik hier aankwam. In ‘67. ‘k Ware hier heel alleen. En ik had zelfs geen kolen in huis. ‘k Mochte kolen gaan halen naar Wyndaele. Ik dus met miene vélo de baan op achter een zaksje kolen voe de verwarming. ‘t Was goe gevoren en gesneeuwd, ‘t was putje winter. Ik woonde alleen in de toren. ‘k Vond dat hier fantastisch.”

“Toen ik hier gekomen ben, was ik de 27ste kandidaat, ‘k was dan nog niet direct aanvaard ook. ‘k Wete da’k nog moeste ne proef afleggen. Ze hadden gezien da’k ervaring had als jachtman, boswachter is erna bijgekomen. Jagen in Wyndaele, dat was een twaddel! Je moet eerst ne liefhebber zijn, da’s punt een. Een grote vriendenploeg, da’s ook belangrijk. Zo kun je een mooie grote jacht doen. Da was hier subliem, da was prachtig. Iedereen kwam naar hier, ze kwamen van overal. Van Engeland, van Denemarken van Portugal van Spanje, van Schotland. Onze jachthonden waren labradors, ne labrador speelt een spelje. ‘t Zijn speurders en zeer grote jagers, ‘k Stond der altijd op dat de jacht goed verliep, zodat we fier waren ‘s avonds. ‘t Kasteel van Wynendaele is een jachtslot en is dat altijd geweest.”

(Bron: Toerisme Torhout)

JEAN-JACQUES EN MARIE-CLAIRE WONEN AL 22 JAAR IN HET KASTEEL VAN WIJNENDALE

“Het is heerlijk wonen in Wijnendale” _____

■ *Jean-Jacques Matthieu de Wynendaele en Marie-Claire Van der Elst zijn al 22 jaar kasteelheer en -vrouw in Wijnendale. Ze zijn de zesde generatie Matthieu die het kasteel bewoont. “En we hopen dat het na ons ook in de familie blijft”, zegt Jean-Jacques.*

Het kasteel van Wijnendale staat letterlijk en figuurlijk los van Wijnendale dorp maar dat betekent niet dat Jean-Jacques en zijn vrouw Marie-Claire geen contact hebben met Wijnendale. “Ik ga altijd naar slagerij Joeri”, zegt Marie-Claire vertrouwelijk. “Ik ging vroeger naar de mis in Wijnendale”, zegt Jean-Jacques.

Windels

“Wijnendale is een schitterend eigendom”, zegt Jean-Jacques “maar het is een verschrikkelijke opgave om dat met één familie in stand te houden. Gelukkig was er burgemeester Roger Windels die een overeenkomst uitwerkte tussen de overheden en onze familie. Zo werd het kasteel gerestaureerd en kwam er een museum. 150 hectare verhuren wij ook nog aan boeren. Het merendeel van onze grond bevindt zich trouwens op grondgebied Ichtegem. Bij de vernieuwing van het museum in 2006 kreeg stad Torhout 1800 meter ter beschikking. De stad, de provincie, Vlaanderen en zelfs Europa participeren in dat project. Het museum werd helemaal gemoderniseerd met veel computers. Ach, ik ben er 82, geef mij maar de poppetjes van vroeger.”

Vrienden en kennissen

“Ik mag wel zeggen dat burgemeester Norbert De Cuyper een vriend geworden is”, gaat Jean-Jacques verder. “Hoe kan het ook anders als je zoveel jaar samenwerkt?” “Ik ken vrij veel mensen in het dorp”, valt Marie-Claire in. “Ik kom er elke dag wel eens.” “Al zijn we globaal bekeken meer op Torhout georiënteerd”, geeft Jean-Jacques toe.

Schilderij

“Het kasteel werd volledig geplunderd in 1916-1917 door de Duitsers die bovendien nogal wat schade aanrichtten. Burgemeester Roger Windels belde me op zeker moment en zei dat hij een Duitser aan de lijn had gehad. Die had een schilderij in zijn bezit dat indertijd meegenomen was uit het kasteel van Wijnendale. Dat doek is uiteindelijk terug in Torhout beland. Ik heb het aan het museum geschonken.”

De letter J

“Wij hebben een zoon, Jérôme en een dochter, Odile. Mijn zoon heeft twee zonen en Odile, een zoon en twee meisjes. In onze familie is het een traditie om de zonen altijd voornamen te geven die beginnen met de letter J. Vandaar dat ik Jean-Jacques heet en mijn zoon Jérôme.”

→ Jean-Jacques en Marie-Claire wonen al 22 jaar in Wijnendale.

KASTEEL D'AERTRYCKE

Het “Kasteel d’Aertrycke” werd rond 1871 gebouwd op de zuidoostelijke helling van het ‘plateau van Wijnendaele’. Dit gebied maakte deel uit van de zogenaamde ‘Verloren Cost’, een uitgebreid bos- en heidegebied ten noorden van Torhout. Joseph en Eduard de Pottere d’Indoye uit Gent hadden daar grond gekocht om te ontginnen. Ze woonden in hoeve ‘Verloren Cost’ (Steenveldstraat 23) en lieten een tweede verblijf - d’Aerdenhutte - bouwen langs de Zeeweg, de huidige locatie van Kasteel d’Aertrycke. In 1865, na het overlijden van Eduard de Potter, koopt August de Maere (1826-1900), volksvertegenwoordiger en de geestelijke vader van de haven van Zeebrugge, 98 ha van het vroegere domein. In 1867 wordt de Maere in de adelstand verheven. In 1896 mag de Maere zich baron noemen en in 1897 krijgt hij de toelating om d’Aertrycke aan zijn naam toe te voegen.

In 1869-1871 wordt het “kasteel (de Maere) d’Aertrycke” gebouwd naar een ontwerp van architect Jozef-Henri Schadde. Alle houtsnijwerk (meubilair, lambrisering, trappen, beelden enz.) wordt vervaardigd door V. Verlinde uit Torhout. In 1912 wordt ook de befaamde duiventoren gebouwd.

Wereldoorlogen

Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt het kasteel gedeeltelijk geplunderd. Merkwaardig is dat Maximilien-Maurice de Maere in 1920 het kasteel en een deel van het parkdomein verkocht aan het Amerikaanse Rode Kruis. Het kasteel wordt ingericht als revalidatiecentrum voor oorlogsgewonden. Brugeling Achilles Lemahieu koopt het kasteel in 1921 van de Amerikanen en laat grote delen van het bos kappen. In 1928 komt het kasteel opnieuw in handen van de familie de Maere d’Aertrycke.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bezetten zowel Belgische, Duitse en Canadese troepen het kasteel. Het kasteel doet dienst als uitkijkpost voor vijandige luchtoffensieven. Daardoor liep de achterzijde in 1944 zware schade op en er werd zelfs een VI-basis opgericht.

Provinciedomein

In 1990-1991 wordt het kasteel door de familie de Maere omgevormd tot een internationaal congrescentrum onder de naam “Kasteel d’Aertrycke”. Nadat het park al provinciedomein geworden was, kocht de provincie ook het kasteel en bijgebouwen in april 2012. Dit om het schitterende domein te vrijwaren voor de toekomst. *(Tekst: Inventaris ons erfgoed en Wikipedia)*

© FCOW - Dirk Tyteca

© toerisme Torhout

Xavier de Maere d'Aertrycke

“Bij zonsondergang, wanneer de schaduwbeelden zich gaan uitstrekken, duiken er in het leven van de mens plots menige ogenblikken op waar, met een terugblik naar het verleden, hij met intensiteit bepaalde evenementen opnieuw beleeft. Als hij daareven blijft bij stilstaan dan brengt hij als het ware een hulde aan de intimiteit, het noodlot, de toekomst en de nagedachtenis van elk menselijk wezen.

Voor mij begint dit meer dan 80 jaar geleden: de ontdekking van... Torhout? Neel Wél de ontdekking van haar naaste, discrete maar springlevende buurgemeente... Wijnendale! Onder begeleiding van mijn grootvader - een historicus - heb ik de diepe weefsels en de glorie van de gemeenschap in Wijnendale mogen ontdekken. Wijnendale, - noch stad, noch dorp - is doordrenkt van een rijke geschiedenis midden in het Houtland.

In deze context herleeft bij mij plotseling een regionaal ‘fenomeen’: de toneelgroep ‘t Fonteintje waar mijn moeder zo van hield. Het was de droom van een rasechte streekbewoner Norbert De Cuyper, en van zovele anderen die, gedreven door hun begeestering, voor meer dan 100.000 toeschouwers de droom in een levendige realiteit hebben omgetoverd. “Het Theater der Mirakels” zo talentvol beschreven door Manu Adriaens, erkend kroniekschrijver van de stad Torhout, werd al gauw een successtory waarvan de reputatie meer dan 25 jaar geduurd heeft: een écht uniek Volkstoneel (met hoofdletter!) in de streek. “Volkstoneel? Waarom?... Omdat”, zei Norbert De Cuyper, “je nooit de roots van Wynendale moge verloochenen; dat is zo in het leven maar ook in het theater. Mens, vergeet nooit waar en hoe je begonnen bent 25 jaar geleden...” Dat was de mijlpaal aan het begin van deze successtory van ‘t Fonteintje waarvan je de uitstraling nog steeds merkt in de blik van jong en oud.

Wijnendale, zei ik, was springlevend. In 1972 bracht zij het idee naar voren om ter gelegenheid van de feestelijkheden rond Nieuwjaar en onder het impuls van de toenmalige pastoor Willems en van de Chiroleiders en -leidsters, ouders en sympathisanten te vergasten op een namiddag volksdans en folklore, zonder enig winstbejag, alleen maar om te genieten van het gezellig samen-zijn. Waar?... Op het domein ‘de Maere’, verwelkomd door het enthousiasme van mijn moeder dat even groot was als dat van Michel Verplancke, in dierbare nagedachtenis. De Kasteelfeesten waren geboren en zouden snel en voor lange tijd een ware ‘traditie’ worden voor een steeds toenemend familiaal publiek [meer dan 1000 toeschouwers!] en waar steeds betere groepen het spektakel verzorgden. Zie maar, hier komen ze: de volksdansgroep ‘Tralieman’ sedert 1975, de befaamde fanfare ‘Hoger op’ van Aartrijke; de ‘Vlasbloem’ en de vaandelzwaaiers uit Gistel en, last but not

→ Het kasteeldomein was jarenlang het decor voor de Kasteelfeesten.

least, de ‘Red Hackle Pipe Band’ zo maar even uit Schotland naar hier gekomen! Ik was bijna de Houtlandse Kruisboogschutters van Wijnendale vergeten, en ... zovele andere.

Een feest met internationale allure dat doorging tot aan het overlijden van mijn moeder en dat toen uitweek naar het dichtbijgelegen kasteel van Wynendaele.

Dit initiatief steunde op vier stevige pilaren die zijn: geestdrift, grenzeloze verbeelding, warme vriendschap en volmaaktheid. En het resultaat volgde dan ook: succes, vrede en geluk! Een stevige band voor alle inwoners, jong en oud, sedentairen en globetrotters op dit land zonder grenzen, waar zovele voorouders en belevaarders hebben vertoefd en gestapt met wandelstok en reiszak, soms ook met wapens in de hand. Steeds was Torhout hun lichtbaken; steeds waren de bossen en grachten hun toevluchtsoord. En Wijnendale dan?... Het doek gaat op en daar verschijnt het Houtland: een... droomland.”

(Tekst: Cultuurpunt Torhout)

Stichting van de parochie Wijnendale in 1912

Op 25 mei 1912 verscheen in de toenmalige moniteur het door koning Albert I ondertekende decreet betreffende de officiële oprichting van de parochie Wijnendale. Op 31 mei ontving de dekenij van Torhout, deken Merville, een bisschoppelijke brief die bevestigde dat Wijnendale een parochie werd, uitgestrekt over de gemeenten Torhout, Ichtegem en Aartrijke. We citeren even uit die bisschoppelijke brief omdat die inzicht geeft in het aantal inwoners van de nieuwe parochie en het (strategisch) motief om in Wijnendale een parochie op te richten:

“Daar er van de gelovigen van de parochies te St.-Petrus Torhout, St.-Michaël Ichtegem en St.-Andreas Aartrijke, respectievelijk 10.550, 5400 en 4820 inwoners tellend, ongeveer 1600 zijn die wonen in de gehuchten Wijnendale-Veld, Geuzenbos en Sparreveld genaamd, aan de uiterste grenzen van hun parochies, op een half uur en een kwart afstand van hun parochiekerk, zodat zij niet zonder moeite deze kerk kunnen bezoeken, of, in onvoorziene gevallen een priester bijroepen; en daar, rekening houdend met de uitgebreidheid van het grondgebied van voormelde parochies, de clerus die gehuchten vooral in de winter nauwelijks bezoeken kan.”

Pastoor Camiel Meysman (1912-1923)

Pastoor Camiel Meysman, onderpastoor in Ruddervoorde, werd op 5 juni 1912 de eerste pastoor van de parochie Wijnendale. Hij bleef dat van 1912 tot 1923 en vestigde met als bijnaam ‘Stoute Karel’, met ijzeren hand en met de stok zijn gezag. Hij bezocht voor het eerst zijn nieuwe parochie op 7 juni met de wagen van de burgemeester van Ruddervoorde, baron Pecsteen.

“Op 7 juni begon het schoolklokje opeens te kleppen alsof het gek geworden was, de zuster trok echter zo wild aan het touw dat het klokje uit zijn stoeltje sprong...” (Uit Wijnendale, verleden en heden van Stan Staels)

In “De Thouroutnaer” van 8 juni lezen we:

“Gisterennamiddag heeft E.H. Meysman, pastoor van St.-Jozef te Wijnendale zijn eerste bezoek aan de volkrijke wijk gebracht. Jan Callebert overhandigde hem een bloemtuil. De kerkraad werd ingericht. De woningen waren met de nationale vlag versierd. Zondag 23 dezer te 3 uur in de namiddag zal de inhuldiging van den eersten herder der nieuwe parochie met veel luister plaats vinden.”

Men sprak steeds over het Geuzenbos wat de nieuwe pastoor de volgende woorden ontlokte: “Geuzenbos? Geuzenbos? Ik zie hier geen bos en er lopen hier ook geen geuzen.”

Bij de installatie van de nieuwe pastoor zong men dan ook het volgende liedje:

“Wijnendale, Wijnendale,
O Vader, die naam klinkt schoon.
Geuzenbos, dat klinkt maar kale,
’t Kind herdoopt heeft blijder toon.
Hier biedt Sint-Jozef uw patroon,
Al dees bloemtjes altemale,
Saam geplukt voor Godes troon.”

Noodkerk

Pastoor Meysmans was dan wel pastoor maar hij had geen huis, geen kerk, geen zaal maar gelukkig wel een school en een werklust die bergen kon verzetten.

“Het klein koertje van de school werd gebruikt om er een barak op te timmeren waar alle dagen de Heilige Mis zou worden opgedragen. Er wordt in de gevel van de kleuterklas een deur geplaatst zodat de twee klassen en de barak één geheel vormen. Zo is er plaats voor 300 mensen. De kinderen zitten op de trappen van het altaar, op de communiebank en waar zij maar plaats kunnen vinden. Bij de eerste mis, de maandagmorgen na de aanstelling, was het barakje veel te klein. Gans de bevolking van Wijnendale was er aanwezig. Eén van de zusters zegde: wij zitten in de missie van Wijnendale.”

→ Binnenzicht van de eerste kerk in een barak op de koer van de school (juni 1912)

Er was ook geen pastorij maar de pastoor verbleef in “de zaal” bij de herberg van Eduard Walley. Ondertussen startte de bouw van een noodkerk die de huidige parochiezaal geworden is. Stenen werden door vrijwilligers, door boeren met paard en kar, vanuit Oudenburg aangevoerd. Dat leverde voor twee boeren aanzienlijke schade op aan hun kar. Het werk was desalniettemin klaar in drie maanden, een waar huzarenstukje. De noodkerk werd op 25 oktober 1912 ingezegend door deken Merville van Torhout met een grote stoet waarin onder andere 300 leerlingen van de Torhoutse Normaalschool opstapten.

1913: inwijding van het kerkhof door Mgr. Waffelaert. Bouw van vijf klassen en een klooster in neogotiek voor de zusters. Het klooster is het huidig huis van burgemeester De Cuyper

→ Poort geplaatst ter gelegenheid van de wijding van het “H. Hert” op 31 mei 1914. We bemerken het nieuw gebouwde klooster en de voorlopige kerk. De pastorij was nog niet gebouwd.

1914-1918: kerk en school door Duitsers bezet.

1918: bevrijding, 10 soldaten en 15 burgers sneuvelden.

1922: op 10 en 11 september vindt voor de eerste keer Wijnendale kermis plaats en een eerste Tendo. Die werd als volgt aangekondigd in het toenmalige parochieblad: “Tentoonstelling met prijskamp in de nieuwe schoollokalen bij de kerk: van land- en tuinbouwvruchten - Hoenders en Konijnen - Nijverheid van de parochie.”

2 maart 1923: overplaatsing van pastoor Camiel Meysmans naar Anzegem.

Pastoor A. Deroulez (1923-1925)

Een overgangspastoor die in september 1925 overgeplaatst werd naar Izenberge.

Pastoor Prosper Moncarey (1925-1933)

Was de organisator van het verenigingsleven en realiseerde in 1928 de bouw van de pastorij. Uitspraak van de pastoor:

“Wijnendale moet een centrum worden van verheffende actie.”

Daarom ondersteunde hij ook het verenigingsleven. Zo werd in 1926 toneelgroep “Daghet in den Dale” opgericht door onderwijzers met aanzien als de heren Casteleyn, Dejaegher en Van den Auweele, F. Ramon en André Vanmaele.

1927: opening van een openbare bibliotheek

Er waren op zondag drie missen: om 6, 7 en 9 uur!

Tento's handelsfoor (groenten en fruit)

1930. In Wijnendale lagen nog geen verharde wegen. Tot in de jaren '60 waren het zand- en slijkstraten. Zo bestonden er, naargelang de weersomstandigheden, vier vaste processieroutes.

1931. Godsdienstperikelen met opkomend en groeiend protestantisme

April 1933: pastoor Moncarey wordt overgeplaatst naar Hoogleden.

EVANGELISCHE GEMEENTE MARCUS

Deze geloofsgemeenschap bevindt zich op de 'Geuzenhoek', een gedeelte van het gehucht 'Ichtegem Veld', vlakbij de kruising Torhoutbaan-Steenstraat. In de zestiende eeuw woonden daar nogal wat protestantse calvinisten. Vandaar de benaming 'Geuzenhoek'.

In 1928 hadden enkele mensen uit de 'Geuzenhoek' een ontmoeting met een protestantse landbouwer uit Werken. Die bracht hen in contact met een predikant uit Oostrozebeke, broeder Meersman., die Bijbels gaf en hen regelmatig bezocht. Hun verlangen naar een eigen samenkomst groeide. "Breng tien mensen samen en we gaan ervoor", zei broeder Meersman. Zo vond op 11 november 1930 in een achterkeuken, de eerste samenkomst in Wijnendale plaats. Niet tien maar achtentwintig personen waren aanwezig om meer te weten te komen over Gods genade.

Ruim 350 jaar na de 'hagenpreken', verrees een evangelische kerk of protestantse tempel op de 'Geuzenhoek', in de Schoolstraat. Op de inwijding op 6 december 1931 waren 550 mensen aanwezig. Eind november 1932 begon broeder Luteijn als predikant in de evangelische gemeente. In 1938 werd in een bijgebouw een klasje opgericht omdat kinderen van protestanten niet naar katholieke scholen mochten gaan. Meester Bos kwam speciaal uit Nederland les geven. Vanaf 1948 gingen de kinderen dan naar de Rijksscholen waar vrijheid van godsdienst was. Ondertussen was de kerk te klein geworden en er werd uitgekeken naar een nieuwe stek. De grond naast de kerk werd aangekocht en met vereende krachten werd het nieuwe kerkgebouw opgetrokken. De officiële opening vond plaats in 1963. Daar vindt nog altijd de wekelijkse zondagse kerkdienst plaats. Naast de actieve geloofsbeleving is er ook een pastoraal team dat ouderen en zieken bezoekt.

Pastoor A. Deleu (1933-1938)

Bouwer van de huidige kerk in 1935.
De kerk werd ingewijd op 4 juni 1936.

→ Pastoor Deleu samen met seminarist Denoo voor de in opbouw zijnde kerk.

De maandag na de inwijding van de kerk is er feest in Wijnendale, E.H. Remi Denoo, de eerste Wijnendaalse priester, draagt er zijn eremis op.

→ Eremis van E.H. Remi Denoo

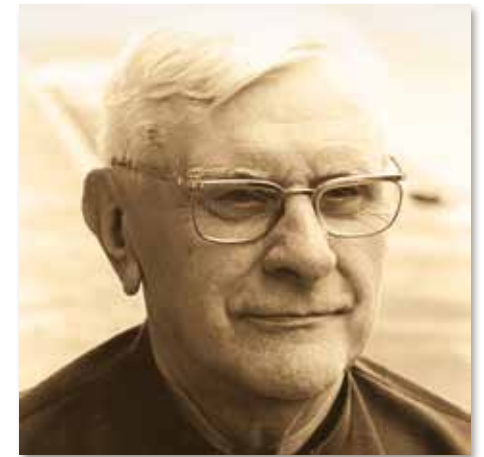
De oude kerk werd tot feestzaal omgebouwd en de oude feestzaal tot klaslokalen. Ook ongeveer alle huizen in de A. Deleustraet werden gebouwd in de jaren '30 met het geld van de seizoenarbeiders, vlas- en vooral bietenmannen. Tegen Nieuwjaar 1940 was de volledige nieuwe jongensschool met vier klassen klaar.

Pastors waren in die tijd in Wijnendale "schipper naast God". Ze waren tezelfdertijd geestelijke (pastoor) en wereldlijke (burgemeester) leider. Een scheiding der wetgevende en uitvoerende macht was er niet. Men kan zelfs spreken over een vorm van theocratie.

1939: pastoor Deleu wordt benoemd tot pastoor op de O.L.Vrouwparochie in Kortrijk.

Pastoor Neirinck (1939-1961)

Pastoor A. Willems (1961-1981)

Gewezen aalmoezenier van 1914-1918

Een volks figuur

Pastoor P. Depondt (1981-2001)

De laatste in Wijnendale residerende pastoor

Hulppriesters en medepastors

Er waren ook tal van hulppriesters en residerende medepastors. In de beginperiode deed de pastoor een beroep op zondagse hulppriesters uit de Torhoutse Normaalschool. Er waren immers elke zondag drie missen: de eerste om zes uur. Vanaf 1942 kreeg Wijnendale een tweede ter plaatse residerende priester toegevoegd. De eerwaarde heren "onderpastors":

- Frederic Buyck (1942-1948)
- Robert Verduyn (1948-1954)
- Jozef Van Holder (1954-1961)
- Antoon Lietaert (1961-1969)
- Paul Sinnesael (1969-1972)

Vanaf 1973 tot 1 februari 1981 was E.H. André Callewaert hulppriester.

PASTOOR PAUL DEPONDT WAS TWINTIG JAAR LANG DE ZIEL VAN DE PAROCHIE

"Samenhorigheidsgevoel en echte samenwerking"

■ *Torhoutenaar Paul Depondt was twintig jaar pastoor in Wijnendale. Hij bleef dat tot 2001. Een ideale gids dus doorheen het landschap van deze parochie.*

Paul Depondt werd op 7 oktober 1926 geboren. Zijn ouders baatten een schoenmakerij-schoenhandel uit in de Oosten-straat maar Paul had een andere roeping. "Op 12 juni 1954 werd ik tot priester gewijd. Van 1954 tot 1957 was ik als leraar aan de slag in het Sint-Aloysiuscollege in Menen. Daarna werd ik medepastoor in Oekene, van 1957 tot 1961, in Sint-Michiel Ichtegem, van 1961 tot 1981, en vanaf 1981 pastoor in Wijnendale. In 2001 werd ik rusthuisaalmoezenier van het WZC Sint-Augustinus in Torhout. En nu ben ik aalmoezenier op rust."

Gemeenschapszin

"Wat me meteen opviel toen ik in Wijnendale kwam, was het grote aantal verenigingen dat er actief was en is. Verspreid over alle sectoren van de maatschappij: loop- en wielervedstrijden, tentoonstellingen, zangavonden, toneel, heemkundige activiteiten, schoolfeesten, handelsloor, vogelpik, kaarten en biljarten en sociale organisaties. Ook het groot samenhorigheidsgevoel was opvallend. Mensen spraken over 'ons Wijnendale'. Vele handen maken licht werk, was een gezegde dat zeker in Wijnendale van toepassing was. Wijkinitiatieven werden altijd gedragen door een rits vrijwilligers. Van het oefenen en repeteren voor zang en toneel en het uitvoeren van handenarbeid als metselen, timmeren en schilderen tot het organiseren van maaltijden en koffietafels."

"Die gemeenschapszin kwam ook tot uiting voor het goede doel of bij noodgevallen. Hulpacties bij huisbrand, de renovatie en uitbreiding van de parochiezaal, de inzet van het schoolcomité en het werk van de kookouders op de Chirokampen, zijn maar enkele voorbeelden."

Ijzersterke parochiale werking

"Ik geef een opsomming om de sterke parochiale werking te onderstrepen. Er werden bedevaarten georganiseerd voor zwaar zieken, te voet van de kerk naar het Wijnendaals kapelletje. Het parochiaal zangkoor luisterde niet alleen de kerkelijke vieringen op maar ging onder andere ook zingen in de gevangenis van Brugge. Er waren de gepensioneerden die de requiemmissen zongen, vrijwilligsters van de KAV die de kerk poetsten, twee huismoeders die maandelijks de kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Wijnendale proper maakten, Vrije Radio Torhout die misdiensten uitzond, een lid van de heemkring die het geheugenboek van de parochie bijhield, enzovoort..."

Koen Vanhoutte

"Opmerkelijk was de passage van Koen Vanhoutte in Wijnendale. Priester André Callewaert die leraar en inspecteur was maar op zondag ook onderpastoor van Wijnendale en proost van de Chiro werd in 1981 benoemd tot gevangenis-aalmoezenier in Brugge. De Chiro zat met de handen in het haar maar bekwam van de directie van het seminarie in Brugge dat twee seminaristen om de veertien dagen

→ Pastoor Paul Depondt: tien jaar pastoor van Wijnendale in 1991

proost mochten zijn bij de chiro, de een bij de jongens, de andere bij de meisjes. Koen Vanhoutte uit Moere, die de jongens onder zijn hoede had, bleef hier uiteindelijk twintig jaar en kwam ook op zondag in de kerk helpen. Hij werd priester gewijd in 1983, studeerde in Rome en hield naar aanleiding van het 75-jarig bestaan van de parochie op zondag 13 maart 1987 een bezinningsdag over de toekomst van de parochie met concrete voornemens. Onder meer om een parochiale ziekenzorgwerking in te richten en avonden over het geloofsboek te houden. Proost Koen was een stimulans en sterke steun voor mij. Hij is nu vicaris-generaal van het bisdom.”

→ Pastoor Wim Vangheluwe

1937, de tweede priester van Wijnendaalse afkomst. Ook nu nog blijft de parochie actief: kinderen gaan in de kerstvakantie zingend rond met een ster ten voordele van Missio en in de vasten is er een sober maal in het kader van Broederlijk Delen.”

Kenmerkend

“En zo stelde ik op alle niveaus vast dat er enthousiasme bestond bij de mensen om samen te werken. Die mentaliteit van ‘wij zijn Wijnendalenaars en kunnen veel zelf’, die zat erin gebakken. Het waren mensen met een gedreven karakter, met een gevoel voor het algemeen belang.”

Tweede Wijnendaalse priester

“In 1991, in 1995 en in 2000 werd ook nog een geloofs-dag georganiseerd”, vat pastoor Paul de geschiedenis van de parochie verder samen. “De werking van de missienaakring, actief sedert 1930, bleef verder gaan en kreeg in 2012 de naam Missio. Ik wil hier speciaal mijn huishoudster Zulma Neyens danken die me 40 jaar gesteund heeft. En de hele parochie heeft samengewerkt aan de omkadering van de priesterwijding van de Wijnendaalse seminarist Wim Vangheluwe op 1 juli 2007. Dat is na Remi Denoo in

Geen Wijnendalenaar

“Nu ik al elf jaar afscheid heb genomen van Wijnendale, voel ik me geen Wijnendalenaar meer, net zoals ik ook geen Ichtegemenaar of Oekenaar meer ben. Hoe zou het ook kunnen, als ik er geen verantwoordelijkheid meer heb? Dat belet niet dat ik nog af en toe met genoeg terugdenk aan de goede eigenschappen van Wijnendale in het bijzonder.”

Federatie

“Nu heeft Wijnendale geen residerende pastoor meer maar dat hoeft niet nefast te zijn. Het parochiaal leven wordt bepaald door het Godsvertrouwen en de onderlinge liefde van zij die de parochie uitmaken. Sint-Jozef Wijnendale behoort sinds 1996 tot de federatie Torhout waar ook Don Bosco, Sint-Jozefarbeider en Sint-Pieter deel van uitmaken. Dat is een verbond van samenwerkende parochies die elk hun zelfstandigheid behouden. Een pastoraal schrijven van bisschop Jozef De Kesel luidt de komst in van een nieuwe structuur: de pastorale eenheid. Hij schrijft daarin dat parochies er vroeger ‘voor alles en voor allen’ waren maar dat velen daar niet meer toe in staat zijn. Zelfs niet in federatievorm. “De pastorale eenheid moet die leemte invullen. Dat is de instantie die in staat is ‘alles voor allen’ aan te bieden. Daarom is het van groot belang dat parochiale gemeenschappen meer en meer gaan samenwerken in een duurzaam verband. Parochies die samen een nieuwe parochie vormen. Daar zal het ook aangewezen zijn één pastoor te benoemen voor de verschillende parochies van de pastorale eenheid. Voor parochies is het opgenomen worden in een pastorale eenheid de aangewezen weg om, wat ter plaatse aanwezig is aan christelijk leven, te bestendigen en nieuw leven in te blazen.”

“De bisschop heeft het niet alleen over een nieuwe structuur maar ook over een geestelijke herbronning die noodzakelijk is om de toekomst van de parochies te verzekeren: mensen moeten persoonlijk en samen als christenen leven, in deze tijd, in deze wereld. Een christen is niet wereldvreemd, maakt dankbaar gebruik van de verworvenheden van techniek, wetenschap en cultuur maar durft ook tegen heersende trends ingaan.”

Gelukwensen

“Laat me ondertussen ook toe oprechte gelukwensen uit te brengen bij het Wijnendaalse eeuwfeest aan allen die zich in de voorbije jaren en ook nu voluit inzetten voor het welzijn van de mooie Wijnendaalse parochie Sint-Jozef. En hen van harte te bedanken en aan te moedigen om ook in moeilijke tijden vol te houden.”

Pastoor Rudi De Smedt begeleidt nu het parochiaal team

■ *Parochie Sint-Jozef en Karel de Goede Wijnendale maakt nu deel uit van de parochiefederatie Torhout. Pastoor Rudi De Smedt begeleidt naast Wijnendale ook nog Don Bosco en de Goede Herder.*

Rudi De Smedt werd geboren op 2 november 1964 en is afkomstig van Steene (Oostende). Na zijn priesterwijding gaf hij eerst negen jaar les in het Sint-Amandscollege in Kortrijk (1989-1998) waarna hij pastoor werd in Assebroek. “Dat was net als in Wijnendale in een parochiefederatie”, zegt Rudi. “Ik bleef er twaalf jaar en maak vanaf 19 september 2010 deel uit van de federatie Torhout. Samen met deken Frans Verhaeghen en parochieassistente Marijke Bruynooghe zijn wij verantwoordelijk voor het pastorale beleid in Torhout, in samenspraak met het federaal team, bestaande uit vrouwen en mannen uit de verschillende parochies of kapelanjien.”

Wijnendale

“Naast de afspraak dat ik de parochies Wijnendale en Don Bosco en de kapelanjien de Goede Herder begeleid, ben ik ook de verantwoordelijke voor de kerkfabriek in Wijnendale en officieel zelfs pastoor van Wijnendale. Het parochiaal team in Wijnendale bestaat nu naast mezelf uit Rik Vancouillie, Christina Balcaen, Véronique Lievens, Freddy Nocon, Linda Devos en Jean-Paul Verleye. Wijnendale ligt als parochie ver van Torhout waardoor het onafhankelijker werkt. Het parochiale is er nog sterk aanwezig. Op een vrijwilligersavond voor de parochie daagden maar liefst negentig mensen op! In Wijnendale is de verbondenheid kerk - gemeenschap ook nog sterk aanwezig. Zo ben ik proost van de Chiro. Dat er nog een proost is, is tegenwoordig zeker geen evidentie meer. Op dit ogenblik ben ik intensief bezig met Wijnendale waardoor mensen het gevoel hebben dat ze weer een pastoor hebben. Maar er zullen perioden komen waarop ik meer met andere parochies zal moeten bezig zijn. En als er in de toekomst een structuur van een pastorale eenheid wordt opgezet, wil dat zeggen dat parochies nog meer zullen moeten samenwerken. De parochiale lekenteams zullen zorgen voor de parochiale zorg, de pastoor voor spirituele begeleiding en vorming.”

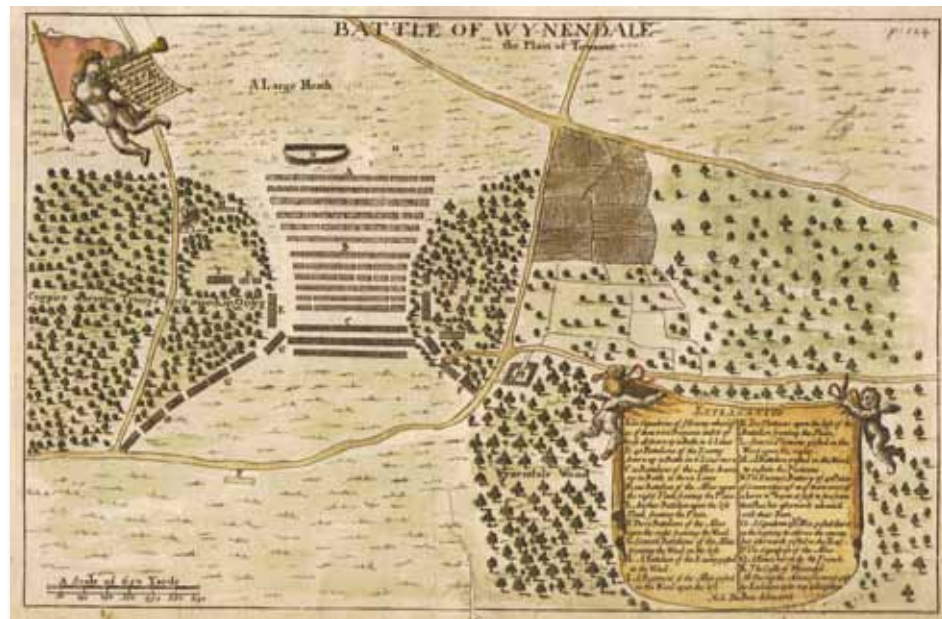

→ Het parochieteam van Wijnendale: Christina Balcaen, Rudi De Smedt, Jean-Paul Verleye, Véronique Lievens, Rik Vancouillie en Freddy Nocon. Linda Devos ontbreekt.

Oorlog in Wijnendale

Successieoorlog in 1708: De slag van Wijnendale

Aan het begin van de 18de eeuw hadden zich twee militaire fronten verzameld in de Vlaamse contreien. Aan de ene kant stonden Frankrijk (Lodewijk XIV) en Spanje (Philips V) en aan de andere kant hadden zich Engeland (Willem III), het Oostenrijkse Keizerrijk (Leopold I), de Noordelijke Nederlanden, Brandenburg en andere Duitse Rijksvorsten verzameld. Na de Slag bij Oudenaarde op 11 juli 1708 werden de Franse troepen teruggedreven op een lijn, gevormd door het kanaal Gent-Brugge-Oostende, en werd hun eigen stad Rijsel belegerd door de Engelsen en de Oostenrijkers. De bevoorrading van die Franse tegenstanders, materiaal, munitie en eten, zou gebeuren via een konvooi van 4.000 wagens, vergezeld van 8.000 soldaten. Reisweg: Oostende, Leffinge, Gistel, Wijnendale, Torhout, Roeselare, Menen en zo tot Rijsel. De Fransen die in Brugge in garnizoen lagen, kregen weet van het konvooi en verschansten zich in de buurt van het Kasteel van Wijnendale. Ze moesten echter de duimen leggen voor de troepen onder leiding van de Engelse generaal-majoor Webb waardoor de belegering van Rijsel succesvol kon verder gaan. De Slag bij Wijnendale (20 september 1708) kostte het leven aan 4000 Franse en Spaanse manschappen. Aan Geallieerde zijde vielen 900 doden en gewonden te betreuren. Het kasteel zelf liep relatief weinig schade op. Een oude tekst hierover meldt: *“Veel vrome en oude officieren lieten te Winendale hunnen kraag.”*

→ De Slag bij Wijnendale in kaart gebracht

De Eerste Wereldoorlog: een stap terug

→ Tijdens de Eerste Wereldoorlog verbleven Duitse soldaten in Torhout en werden Duitse gewonden van het front naar Torhout gebracht voor verzorging. Ook het kasteel van Wijnendale werd ingepalmd. (Foto Michiel Mestdagh)

Daar waar de kersverse parochie in 1912 een vliegende start nam in de ontwikkeling tot een dynamische gemeenschap, betekende het begin van de Eerste Wereldoorlog jaren van stilstand. Op 17 februari 1915 werden de kerk, de scholen en de pastorie in beslag genomen door de Duitsers. Voor veel inwoners viel het moeilijk te slikken dat ze de zondagsmis opnieuw moesten organiseren in de oude klaslokalen en barakken. We lezen in *“Wijnendale, verleden en heden”* van Stan Staels: *“De Duitse kommandant wilde aan de pastoor (pastoor Meysman) een mooi huis te Ichtegem geven maar deze weigerde, hij wilde bij zijn volk blijven. Zo nam hij dan zijn intrek bij vrouw Vandekerkhove die drie kleine kinderen had en wier man in Duitsland krijgsgevangen was. De zusters mochten er echter blijven wonen.”*

In het station van Ichtegem werd constant munitie aangevoerd. Op 17 mei 1918 ontplofte een grote lading op het stationsplein. Drie Wijnendaalse meisjes lieten hierbij het leven. De bevrijding werd in Wijnendale op 16 oktober 1918 ingezet. Belgische soldaten kwamen uit het Wijnendalebos tevoorschijn gekropen om de overgebleven Duitsers te verjagen. Stan Staels verwoordt het als volgt: *“De Duitse soldaten die nog in het klooster waren, namen de benen en vluchtten tot aan de ijzerweg waar zij zich verscholen hielden. Na enkele minuten stonden twaalf Belgische soldaten te paard op de koer van de school. Donderdag 17 oktober kwamen er steeds meer Belgische soldaten en in de namiddag trok het gros van het leger door Wijnendale. De bevrijding was er.”* Op 24 oktober werd de misviering weer in de voorlopige kerk gezongen. Helaas konden heel wat Wijnendale-naren deze hoopvolle dagen niet meer meemaken. Bij de soldaten sneuvelden Richard Verkeyn, Camiel Janssens, René Neuvroen, Richard Blicck, Henri Vanmassenhove, Constant Dedulle, Cyriel Logghe, Oscar Victoor, Alois Becelaere en Camiel D'Hoore. Bij de burgerslachtoffers vielen volgende inwoners van Wijnendale te betreuren: Elisa Caerels, Godelieve Declerck (18 jaar), Alice Deschepper (17 jaar), Alice Strubbe (19 jaar), Pharailde Roose (18 jaar), Regina Vermeersch (21 jaar), Pieter Depoorter, August Sintobin, Charles-Louis Vandenbroucke, Elisabeth Declerck, Rosalie Beuselinck, Valentine Deprez, Marie-Thérèse Mylle en Charles Myny.

Tweede Wereldoorlog: overgave in Wijnendale!

Op 10 mei 1940 vielen de Duitsers opnieuw België binnen. Een immense vluchtelingenstroom probeerde via de Westhoek naar Frankrijk en Engeland te vluchten. Maar die landen sloten hun grenzen. Voor de vluchtelingen zat er niets anders op dan onderdak te zoeken in België. Ook in Wijnendale kwamen landgenoten aan die op de vlucht waren voor de Duitsers.

→ Gedenksteen voor de gesneuvelden tijdens WO I en WO II.

De koning komt

Dacht men aanvankelijk in Wijnendale dat het oorlogsgeweld aan hen ging voorbijgaan, dan viel dat wel even anders uit. Op 20 mei namen de Duitsers Abbeville in Frankrijk in waardoor het Belgisch leger volledig ingesloten zat. Op 22 mei 1940 vestigden zich 120 leden van de Belgische Rijkswacht in Wijnendale. Zij vonden onderdak in de parochiezaal, de oude kerk en bij de plaatselijke bevolking.

“We lezen in Wijnendale, verleden en heden van Stan Staels: “De mensen van Wijnendale voelen zich veilig, niet voor lang echter, want ‘s anderendaags komen de Duitse stuka’s en bombardieren de spoorweg. De spoorweg van Torhout naar Oostende was één keten van spoorwagens volgeladen met munitie. Het regent bommen en weldra staan er enkele wagens in lichtelaaie. De soldaten renden er naartoe om de wagons te ontkoppelen en hierbij werd één soldaat gedood. Ook werden er in Wijnendale drie burgers gekwetst. Dezelfde dag wordt ook de kerk van Torhout met brandbommen bestookt en brandt volledig uit.”

Het kasteel werd ingepalmd door een aantal hoge officieren van het Hof en enkele Waalse rijkswachters. Die waren de voorbode van koning Leopold III zelf, vergezeld van een aantal andere leden van de hofhouding en het leger. Op 25 mei 1940 besliste de koning de regering niet te volgen in ballingschap maar in België te blijven bij de troepen. Dit meningsverschil leidde later tot de koningskwestie en het aftreden van Leopold III.

Op zondag 26 mei 1945 tekenden Koning Leopold III, Elisabeth en de Engelse admiraal Keyes het guldenboek van het Kasteel. Later die dag pleegde de koning overleg met zijn generaals in Brugge. In Parijs vergaderden de Belgische ministers. Op maandag 27 mei volgden veel contacten tussen de Koning, de legertop en de Duitsers. Op dinsdag 28 mei 1940 werd in de derde klas van de Wijnendaalse school de capitulatie van het zevende Belgisch legerlegioen ondertekend.

Overgave

Dit bijzondere tafereel werd door Cyriel Vandendriessche, ex-directeur van de Wijnendaalse basisschool, beschreven. Hij citeerde het dagboek van zuster Blanca: “Drie auto’s komen naar de school toe gereden. Uit deze auto’s stappen generaal Reichman en Hauptmann Ritter von Schramm. Vanuit een klaslokaal treedt de Belgische luitenant-generaal Deffontaine naar voor, geflankeerd door twee officieren. Hij draagt de witte vlag. Officieren en onderofficieren volgen in een doodse stilte. De generaal komt tot aan de Kloosterstraat, buigt voor de Duitsers en overhandigt hen de witte vlag. Dan wordt de militaire groet gebracht door allen die aanwezig zijn. Vervolgens stapt men terug over de speelplaats tot aan de derde klas. Daar heeft men ondertussen drie tafels en enkele stoelen klaargezet. Vijf man gaan de derde klas binnen: twee Duitse generaals, generaal Deffontaine en twee van zijn officieren. De deur gaat dicht en wat daarbinnen is gezegd of getekend, zal wel nooit iemand weten.” zuster Blanca had trouwens de hele oorlog door op documenten geslapen die ze van Deffontaine had gekregen. Zonder dat de Duitsers het wisten. Ze verstopte deze papieren in haar matras. Ook zij was één van de getuigen van de overgave op 28 mei 1940.

Transport

Na de Belgische overgave begon het Duitse leger onmiddellijk met de uitbouw van het transportsysteem. Dat gebeurde ook in Wijnendale. Voor zover mogelijk maakten de Duitsers gebruik van de bestaande infrastructuur, zoals het station van Wijnendale en Spoorlijn 62. Treinverkeer tussen Oostende en Torhout werd op deze manier verder gezet. De geallieerden zagen pas veel later het belang van deze spoorwegverbindingen in en voerden steeds meer luchtaanvallen uit op de spoorwegen. De Duitsers verdedigden zich door luchtafweersystemen te installeren. In Wijnendale bevonden die zich onder andere in de nabijheid van het station en het centrum.

Wesland Wirlwind neergestort

We lezen in een van de boekjes van Carolus Bonus. “Een zonnige Paaszondag 25 april 1943. Een roerloze blauwe lucht en een Wijnendaals dorp dat de sfeer van trouwe zondagse kerkgangers ademt. Opeens een gerikketik van machinegeweren en knallen van luchtafweergeschut. Een hels geraas, een donderende slag en een vliegtuig stort neer.”

Twee RAF-piloten, Bryan en Rebbetoy, vielen met hun ‘Wesland Wirlwind’ een Duitse goederentrein met legermateriaal en munitie aan net voor het station van Wijnendale. De Duitsers beantwoordden de aanval met hun FLAK-luchtafweergeschut. Rebbetoy kon zich niet tijdig op een veilige hoogte brengen, vloog tegen een telefoonpaal en stortte neer tegen de stallingen van het hof Vergote.

“Bij de familie Vergote werd de achterdeur van het huis door de luchtverplaatsing opengerukt en moeder Febronie Declerck, zoon Sylvère en een toevallige bezoeker Lucien Derynck poogden langs de voordeur op straat te vluchten. Vader Joseph Vergote die in het ‘hennekot’ hout hakte, durfde aanvankelijk niet buiten komen. Op de hofplaats van de woonst Vergote lag een niet ontplofte bom en in de nabijheid van de stallingen van Paul Bogaert lag een tweede bom. De motoren van het toestel waren tot in de stallingen doorgedrongen. En de piloot? Deze lag over de hangar geslingerd en lag tegen de tuindraad van een perceeltje rogge.”

Stoomlocomotief

Aan het station van Wijnendale, kreeg de oude stoomlocomotief ook een nieuwe functie. Door stro in brand te steken in de schoorsteen legden de Duitsers een rookgordijn aan voor vijandige vliegtuigen. Ondertussen bouwden ze in de bossen van het Kasteel van Wijnendale een groot munitiedepot uit. Voor het vervoer van die munitie lieten ze Russische krijgsgevangenen en inwoners van Wijnendale macadambanen aanleggen die nu nog in gebruik zijn. In het Kasteel de Maere (d'Aertrycke) werd dan weer een lanceerbasis voor V1-bommen gebouwd. Op het einde van de oorlog ontdekten de geallieerden die basis. “Het lijkt erop dat de Duitsers vanuit Wijnendale Engeland wilden bombarderen,” schrijft Bert Nauwynck, in zijn paper ‘Oorlogsherinneringen uit Wijnendale’ die hij als scholier aan het Sint-Jozefsinstituut van Torhout schreef.

“Gedurende vier jaar wordt het dorp overspoeld door Duitsers. Iedereen wordt er mee geconfronteerd. Veel mensen moeten zelfs enkele kamers in hun woonplaats afstaan aan de soldaten. Toch was de algemene trend dat de Duitse soldaten voor weinig moeilijkheden zorgden”, schrijft Nauwynck. Al heeft elke inwoner van Wijnendale natuurlijk zijn eigen verhaal over de contacten met de Duitse soldaten.

→ Vrouw met kind (onbekend) bij de op 27 mei 1940 gebombardeerde en totaal vernielde munitietrein nabij het station van Wijnendale.

→ De gevonden startbaan voor V1's op domein de Maere.

Palen, paarden en fietsen

De Wijnendalenaars moesten van de Duitsers ook verplicht palen helpen plaatsen met draden om het land van geallieerde zweefvliegtuigen en/of parachutisten tegen te gaan. Na de oorlog zijn die palen onmiddellijk verdwenen. De inwoners namen ze mee om de kachel aan te steken. Maar niet enkel hout werd gestolen. Ook vee en fruit verdwenen. Om de honger en de armoede te stillen. Fietsen en paarden werden opgevorderd. Burgers moesten vanaf 1943 één fiets per gezin naar een centraal punt in het dorp brengen. In ruil kreeg het gezinlid dat zijn fiets afstond een bonnetje. Daarmee kon hij de volgende dag de fiets weer gaan halen. “Het was dus goed mogelijk dat je een Duits

soldaat 's avonds met de familiefiets een ritje zag doen, richting Torhout ofzo”, schrijft Benny Blontrock in zijn werk ‘Van Kinderen en Kiekens’ over zijn tijd in Wijnendale. Hij getuigt dat ook de radio moest worden ingeleverd, zodat de Duitsers zich ervan konden vergewissen dat de inwoners niet naar de verkeerde post luisterden. “Na de oorlog kregen we de radio terug met een groot muizengat in het linnen van de klankkast. Hij marcheerde nog”, herinnert Blontrock zich.

Het belang van Wijnendale

Er werd een avondklok ingesteld en alle kruispunten werden afgesloten met een prikkeldraadconstructie. Wijnendale was van strategisch belang. Heel uitzonderlijk verbleef een Ortscommandant in het huis van de familie Neyens bij de kerk. “Normaalgezien vestigden deze Duitse bevelhebbers zich enkel in grote en belangrijke steden zoals Gent en Antwerpen, maar omdat er zich in Wijnendale een grote opslagplaats van munitie van het Duitse leger bevond, was er hier dus uitzonderlijk ook één gekazerneerd”, schrijft Nauwynck. Wijnendale, een klein dorp, maar toch van strategisch belang in Wereldoorlog II.

Bronnen: Nauwynck Bert. Oorlogsherinneringen uit Wijnendale, Sint-Jozefsinstituut Torhout, schooljaar 2001-2002, Benny Blontrock. Van kinderen en kiekens. Mijmeringen over thuis, mijn kindertijd en het Wijnendale van toen. December 2010, <http://nl.wikipedia.org/wiki/Koningskwesitie>, Carolus Bonus

NOËL NEYENS, WOORDVOERDER VAN DIENST IN WIJNENDALE

Een boeket Wijnendaalse herinneringen

“Sinds een halve eeuw mag ik het rijk en gevarieerd Wijnendaals verenigingsleven en zeker de scharniermomenten in het leven van ons dorp actief meebeleven als bevoorrechte getuige. Vaak zelfs als woordvoerder bij speciale gelegenheden. Zo schreef Manu Adriaens in “Wijnendale stoetsgewijs”: Noël Neyens zal wel in de buurt zijn om de gemeenschappelijke gedachte te vertolken. Voor hoeveel verenigingen heeft hij dat al niet gedaan?”

“Het begon voor mij allemaal in 1963 met de viering van 25 jaar Tendo. Ik werd in het gebeuren ondergedompeld als presentator van een druk bijgewoond catchgala en van de modeshow, georganiseerd door het huis Mady van meester Dejaegher. Met de regelmaat van een klok volgden de opdrachten daarna elkaar op. Het afscheid van meester Leo Van den Auweele, Georges Muylle en later André Naert en koster Hugo Gobert, de viering van het vijftigjarig priesterschap van pastoor Willems, het uitwuiwen van de tot deken benoemde hulp priester André Callewaert, de ontvangst bij de aanstelling van burgemeester Windels, de heropening van onze spoorwegbruggen in 1984, de huldiging van Alice Denoo als toenmalig uitbaatster van café De Statie, de aanstelling van Norbert De Cuyper als schepen en later zijn intrede als burgemeester van Torhout, de jubilea van het Davidsfonds en van Theater t Fonteyntje, de feestrede bij de viering van zestig jaar Missie-naaiking, de feestviering van 75 jaar Wijnendale en moderator-interviewer bij de viering van tachtig jaar Wijnendale in de kasteelschuur, de aanstelling en het afscheid van pastoor Paul Depondt en vele andere. Kortom: een boeket Wijnendaalse herinneringen, namen die blijven voortleven in het geheugen.”

En de Wijnendalenaar, hij ploegde voort

“Jaren geleden kon ik kennis maken met de authentieke afstammelingen van de Geuzenbosbewoners. Ze vertelden me verhalen over het leven van hun voorouders. Geboren en getogen in een schaars bewoond gebied van bos en heide, waren de eerste Wijnendalenaars aanvankelijk nog echte natuurmensen. Krielhaantjes, duiven, vinken en stiekeme hanenkampen in één van de vele cafés, w stonden dan ook op het programma. Iedereen kende iedereen maar meestal alleen met zijn bij-

naam: Jules van de Rosten van Katens. Ten tijde van het ontstaan van de parochie waren er ook die typische figuren: de dorpsfilosofen Falten Peun die Stoute Karel leerde fietsen, Miel Wallyn, de kolenhandelaar en boer en cafébaas Katen Logghe, met de dorpsmidse van Pollin als plaats van bijeenkomst. En hebben ze mekaar poetsen gebakken! Hier woonden ooit de beste pensenjagers van heel Vlaanderen. Geen wonder dat de kasteelheer drie boswachters in dienst had! Als de gendarmes weer eens ter plaatse verschenen, kon iedereen zwijgen als een graf. Kortwoners waren het, echte wroeters met een aangeboren werklust, mannen van het hard labeur: de bietenmannen, het vlas, den ast, de steenoven, het vuile werk...”

Vrouwen

“En de vrouw die zorgde voor het erf, het stukje land, de geit, de konijnen en haar talrijke kroost. In het buurtwinkeltje was ze wel eens genoodzaakt schulden te maken, op de poef, tot manlief terugkwam met het geld van de seizoenarbeid. Eerlijk als goud voor de afbetaling. Het waren mensen met een ietwat ruwe bast maar met een gouden hart. Tegenover vreemde indringers waren ze wantrouwig, terughoudend, achterdochtig zelfs. De inheemse jongelui duldden het niet dat vreemden hun Wijnendaalse maagden het hof kwamen maken. Wie het toch waagde, moest de Sabijnse maagdenroof nog eens overdoen.”

Kapelletje

“Bij tegenslag, ziekte of onheil trok men naar het kapelletje op zoek naar dat laatste sprankeltje hoop. Het kapelletje van Wijnendale: die kleine, stille, sacrale ruimte waar een mens op zoek gaat naar het Onzichtbare en er vaak slechts zichzelf tegenkomt. Op 25 maart, Kapellekensdag, werd in de namiddag niet gewerkt. De jongelui gingen op zoek naar een zomerlief. Het was een groot feest: het Wijnendaals lentefeest van O.L.V. Tertentien.”

Bezorgdheid

“De echte Wijnendalenaar houdt van zijn wijk, zijn dorp en van de mensen die er wonen. Hij laat zich bezielen door initiatieven ten voordele van zijn leefgemeenschap. Dat hij zich voorheen wel eens miskend voelde, soms gefrustreerd zelfs, door de vroegere voogdigemeenten, is voldoende bekend. Vandaar ook het streven naar zelfstandigheid kort vóór en na de Tweede Wereldoorlog. Uiteindelijk wil een Wijnendalenaar vooral zijn eigen identiteit, zijn eigen gelaat bewaren. Zichzelf blijven. Wijnendalenaar zijn! Daarom een oproep tot bezorgdheid om blijvend het kostbaar weefsel van de Wijnendaalse gemeenschap te bestendigen. Een gemeenschap van mensen die zich verder belangeloos en onbezorgd blijven inzetten en elkaar gaarne zien zoals de Wijnendalenaars van weleer. Dát Wijnendale heb ik hartelijk lief!”

Verenigingen als motor van het dorp

De parochie Wijnendale heeft altijd een bloeiend socio-cultureel leven gehad. We belichten hier de talrijke verenigingen die Wijnendale kent en we staan ook stil bij een aantal feestelijkheden en evenementen. Een overzicht in alfabetische volgorde.

Bruggenloop (1997-2009)

Onder impuls van André Naert werd op zaterdag 22 maart 1997 de eerste Bruggenloop georganiseerd. Maar eigenlijk kon men wandelen (start 's morgens) en lopen (namiddag). Er daagden maar liefst 455 deelnemers op waarvan 379 lopers. In 1998 ging men samenwerken met 'het halve marathoncomité' van Torhout en kwam er ook een kleuterloop. In 1999 stapte men in het criterium van het Houtland, wat goed was voor een absolute piek van 600 deelnemers. In 2001 liet men dat criterium voor wat het was en verdwenen ook de wandeltochten van het programma. In 2009 werd de Bruggenloop uiteindelijk opgedoekt.

→ Het comité van de Wijnendaalse Bruggenloop in 2002

→ De start van de kleuterloop in 2007

't Brugsje: biljarters en spaarders

Ook in café 't Brugsje zijn er activiteiten.

→ De biljartkampioenen anno 2012

→ De spaar-
kampioenen
2012

Camera Obscura

Deze vereniging werd opgericht op 1 januari 1997 door professioneel fotograaf Dirk Tyteca, Els Bonte en Henk Van Steenkiste. Anno 2012 is Dirk Tyteca nog steeds voorzitter, Els Bonte fungeert als penningmeester en Paul Listhaeghe is de secretaris van het bestuur. Fotoclub Camera Obscura Wijnendale is in de eerste plaats een vriendengroep van mensen met dezelfde hobby: fotografie. De vereniging wil enerzijds fotografie in het algemeen bevorderen en anderzijds via het aanleren van fotografische technieken en compositieregels op een creatieve manier omgeving, personen en materiaal benaderen om mooie kleur- of zwart-witfoto's te bekomen. Op regelmatige basis worden vormingsavonden en tentoonstellingen opgezet voor het publiek.

→ Groepsfoto gemaakt tijdens een uitstap naar het Stoommuseum in Maldegem. We zien ook enkele bestuursleden: Rik Ballet (2de van links), Paul Listhaeghe (5de van links), Dirk Tyteca (6de van links), Els Bonte (7de van links) en Aaron Tyteca (11de van links). (© FCOW - Dirk Tyteca)

Carolus Bonus Heemkundige Kring

In oktober 1978 werd in Wijnendale een heemkundige kring opgericht. Als naam werd 'Carolus Bonus' gekozen, de latijnse vertaling van Karel de Goede, de tweede patroon van de parochie, die als graaf lange tijd verbleef op het versterkte slot van Wijnendale.

→ Eerste bestuursvergadering in 1978. Staand van links naar rechts: Anita Maelbrancke, Jean-Paul Verleye, Greta Dewitte, Georges Nocon, Emmanuël Adriaens, Rik Bolliou en Gilbert Neyens. Zittend van links naar rechts: Edwin Vanthournout, Peter Muylle, Rik Dejonghe, Julien Ramon

Het bestuur was als volgt samengesteld: erevoorzitter pastoor August Willems, voorzitter Peter Muylle, ondervoorzitter Edwin Vanthournout, proost E.H. André Callewaert, secretaris Julien Ramon, penningmeester Rik Dejonghe en bestuursleden Xavier Wittesaele, Geert Tempelaere, Luc Bourgeois, Emmanuël Adriaens en Jean-Paul Verleye. Binnen het jaar vervoegden ook Christina Balcaen, Rik Bolliou, Gilbert Neyens, Anita Maelbrancke, Greta Dewitte, Georges Nocon en Peter Vansevenant de bestuursrangen. Later maakten ook Bart Gobert, Patrick Bolliou, Mark Goethals en Rik Decoster deel uit van het bestuur. Sommigen haakten na verloop van tijd af, maar gelukkig traden met Albert Bossuyt, Jan Casier, Rik Taveirne en Inge Vanoutrive nieuwe krachten aan. In 1987 nam Edwin Vanthournout het voorzitterschap van Peter Muylle over. Vandaag ziet het bestuur van 'Carolus Bonus' er zo uit: voorzitter Edwin Vanthournout, secretaris Christina Balcaen, penningmeester Jan Casier, bestuursleden Greta Dewitte, Inge Vanoutrive en Jean-Paul Verleye, erelid Julien Ramon.

In 1979 kreeg Carolus Bonus van de Culturele Raad van Torhout de erkenning als gesubsidieerde culturele vereniging. In februari van datzelfde jaar gingen ze van start met de uitgave van een tijdschrift. Hierin kwamen artikels aan bod die de parochie Wijnendale vanuit diverse hoeken belichtten. Soms waren dit gelegenheidsartikels, maar vaak ging het ook om langlopende reeksen, onder meer 'De geschiedenis van

het kasteel van Wijnendale', 'Wel en wee van Wijnendales cafés', 'Wijnendaalse herinneringen' en interviews met als titel 'In de schaduw van het verleden'. Ook voor dit hoofdstuk van dit boek werd dankbaar gebruik gemaakt van een thematische tijdschrift van de heemkundige kring, namelijk 'Wijnendaalse verenigingen' uit jaargang 29 nr. 2. Regelmatig werden ook bijdragen gepubliceerd van gastschrijvers zoals de Wijnendaalse volksschrijver René Hollez 'Boerjan', ex-Wijnendalenaar en heemkundige Urbain Naert en freelance journalist en auteur Manu Adriaens.

Op diverse momenten kwam Carolus Bonus naar buiten met oude foto's en belangrijke documenten over de parochie. Vaak werd dit gekoppeld aan het hobbyfestival, maar ook het zeventig- en vijfenzeventigjarig bestaan van de parochie waren ijkpunten die de heemkundige kring niet geruisloos liet voorbijgaan. Bij dat laatste feestjaar, in 1987, werd op zondag 23 augustus een massaal bijgewoonde feeststoet met een toneel over 'Karel de Goede en de armen' georganiseerd en gaf de kring ook een gelegenheidspenning uit. Op 10 en 11 november van datzelfde jaar werd, in samenwerking met het stoetcomité, de film 'Wijnendale stoetsgewijs' geprojecteerd.

Een jaar later vierde Carolus Bonus zijn tienjarig bestaan met een opvallende tentoonstelling over munten en papiergeld doorheen de eeuwen. Daaraan gekoppeld verscheen een thematische uitgave van de kring met als titel 'Van een duitje een cent'. In 1993 bestond Carolus Bonus niet enkel 15 jaar, maar zette het ook activiteiten op rond 75 jaar einde van de Eerste Wereldoorlog. Zo was er de publicatie 'Den grooten oorlog - In en om Wijnendale' en een tentoonstelling rond hetzelfde thema ter gelegenheid van de parochiale kermis.

Vrijdag 13 februari 1994 was een nieuw feestmoment voor de heemkundige kring, toen het bestuur in de Raadzaal van het Torhoutse stadhuis op voordracht van de Culturele Raad de Cultuurprijs van de stad Torhout in ontvangst mocht nemen. Carolus Bonus blijft de geschiedenis beschrijven en zet ook haar sterke schouders onder Wijnendale 100.

→ 1994: Carolus Bonus ontvangt de cultuurprijs van stad Torhout.

Chiro JOMADA

Op initiatief van de toenmalige onderpastoor E.H. Freddy Buyck werd in 1944 'De Kroonwacht' opgericht, een groep voor meisjes tot 14 jaar. Leidsters van het eerste uur waren Agnes Casier, Irène Dekoninck, Madeleine Tempelaere, Zoë Dekoninck, Agnes Hollevoet en Margriet Deketelaere. Voor meisjes ouder dan 14 was er de jeugdbond. De activiteiten beperkten zich voornamelijk tot zingen en marcheren. In die beginperiode werden de activiteiten meer als een vakantiepatronaat beschouwd, maar al snel groeide dit uit tot een echte zondagnamiddagwerking met activiteiten per leeftijdsgroep. De leiding had iedere week een leidsterskring waar het programma werd voorbereid en waar ook tijd werd vrijgemaakt voor vorming van de leidsters en voor bezinning.

→ De Kroonwacht van Wijnendale

E.H. Robert Verduyn kwam in 1948 E.H. Freddy Buyck als proost vervangen. Hij had plannen om ook voor jongens een jeugdbeweging op te richten, maar dat werd pas 6 jaar later onder een van zijn opvolgers gerealiseerd. Wel werd de benaming 'De Kroonwacht' ingeruild voor 'Chirowerking', omdat dit speelser klonk.

In 1951 trokken de meisjes voor het eerst op bivak naar Oostkamp. Om de kosten te dekken werd ter gelegenheid van Wijnendale kermis een tombola georganiseerd met lotjes die 1 frank per stuk kostten. Op 21 juni 1953 ging de groep naar de nationale dag 'Kroonmale Hernieuwenburg'.

Tot de jaren 1960 organiseerden de gewesten in het najaar onder de naam 'Chirromale' een bedevaart waaraan lokale afdelingen konden deelnemen. In 1954 was Wijnendale gastparochie voor de leiding van heel West-Vlaanderen. Het was ook het jaar waarin de benaming definitief werd afgekort tot 'Chiro' en de jongenswerking werd gelanceerd. Die werking draaide steeds meer rond spelend opvoeden.

→ Op kamp in Aalter in 1962

Met de nieuwe proost E.H. A. Lietaert – opvolger van E.H. J. Van Holder – trokken de Chirojongens in 1962 op bivak naar Aalter en de Chiromeisjes naar Kamegem. In de jaren '60 waren de jongens- en de meisjesschool het lokaal van respectievelijk de jongens- en meisjeswerking van de Chiro. Ook de galerij en de parochiezaal werden gebruikt, maar de roep naar een eigen stek werd steeds luider. In 1968 werd gestart met de bouw van het eerste Chiroheem. Leden, leiding en ouders sloegen daarvoor de handen in elkaar. Met de kermisdagen van 1969 werd het heem ingewijd. Het verklaart meteen ook het tweede deel van de benaming 'Chiro Jomada Majuna'. Jomada staat voor 'JONG MAAR DAPPER', maar Majuna heeft alles te maken met de timing van de bouw van het heem: in maart werden de funderingen gegoten, in juni werd het gebouw opgetrokken en in augustus was het klaar'.

→ De meisjes en de jongens in 1968

Enkele meisjesafdelingen gebruikten de hoeve 'Het Zandtapijt' van Cyriel Vanhulle als lokaal. Later werd ook nog de 'Ranch' als bijkomend lokaal bij het heem geplaatst. In de jaren 1970, met E.H. A. Callewaert als proost, werden niet alleen de bivakken en de ouderfeesten uitgebouwd. Er kwamen ook nieuwe lokalen, zoals in 1979 het aparte meisjeslokaal 'Toeternitoe' dat het einde betekende van de werking op de hoeve Vanhulle.

→ En Jomada organiseert ook de Kokkenenne Fuif.

Toen in 1980 E.H. Callewaert Wijnendale verliet, werden 2 seminaristen bereid gevonden om proost te worden: Koen Vanhoutte (anno 2012 president van het Grootseminarie in Brugge) werd proost voor de jongens en bleef dit tot begin 2000, waarna hij werd opgevolgd door Wim Vangheluwe die op 1 juli 2007 in Wijnendale tot priester werd gewijd. Luc Coene werd proost voor de meisjes en werd later opgevolgd door Koen Vanlanduyt.

→ Startfoto 2011

Op 29 en 30 juli 1989 werden de eerste 20 uren van Chiro Wijnendale georganiseerd. De opbrengst ging naar de volledige herinrichting van de lokalen. In 2000 kwam er een 2de editie van de 20 uren, ten voordele van de bouw van 150 m² nieuwe lokalen die op 3 oktober 2004 werden ingewijd. De andere lokalen kregen een grondige opknapbeurt. Ondertussen werd ook 'Chiro-invest' opgericht, een groep die de Chiroleiding ondersteunt in de huisvesting van de diverse afdelingen. In 2007 werden jongens en meisjes één gemengde groep, uiteraard nog altijd onder de noemer Chiro Jomada. Goed voor gemiddeld negentig leden per jaar. Anno 2012 blijft men bouwen. Nu komt er een sanitair blok bij. En in het kader van Wijnendale 100 staat een reünie van oud-leiders op het programma.

Davidfonds

Toen E.H. Robert Verduyn medepastoor was in Wijnendale, nam hij samen met dokter Albert Olivier en onderwijzer Leo Van den Auweele het initiatief om op 20 september 1949 de plaatselijke afdeling van het Davidfonds boven de doopvont te houden. Dit gebeurde in 'De Zeemeeuw', de woning van Leo Van den Auweele in de Consciencestraat, waar nu apotheek Delanote is gevestigd. Ook de Aartrijkse schrijver Boschvogel (Frans Ramon) was hierbij aanwezig. De omschrijving voor hun bezigheden luidde: "Het was cultureel veldwerk in de geïsoleerde gemeenschap Wijnendale die als een bijna afgelegen missiepost van de gemeente Ichtegem opgericht was."

Albert Olivier werd voorzitter van Davidfonds Wijnendale, schoolhoofd Octaaf Casteleyn nam het ondervoorzitterschap op zich, terwijl pastoor Neyrinck erevoorzitter werd en E.H. Verduyn proost. Met Albert Dieussaert, Karel Dejonghe, Leon Dekeyzer en Gaston Hoorens werden zowat alle onderwijzers van de Wijnendaalse jongensschool in het bestuur opgenomen. Zij moesten de weg voor de nieuwe vereniging helpen uittekenen en ze op de parochie aanvaardbaar maken.

In 1970 werd dr. Olivier als voorzitter opgevolgd door Albert Dezeure. Onderwijzer Willy Vergote kwam in het begin van de jaren '80 aan het roer en in het volgende decennium namen Noël en Paula De Ly die taak op zich. In 1997 werd onderwijzer Martin Lievens de nieuwe voorzitter. Nu is Eric Casteleyn voorzitter en wordt hij bijgestaan door Geert De Cuyper, Rik Dewulf, Mieke Verduyn, Lut Verfaillie en Martine Logghe.

Davidfonds Wijnendale is altijd een actieve vereniging geweest, die bereid was tot samenwerking met andere Wijnendaalse verenigingen. Ze lag onder andere mee aan de basis van de oprichting van 'Theater 't Fonteintje'.

Belangrijk moment in de geschiedenis van het Davidfonds was 16 mei 1987 toen in het Wijnendaalse kasteeldomein een driehonderdtal leden van West-Vlaamse Davidfondsafdelingen te gast waren voor de lentegouwdag. Op 1 mei 1988 werd het 5,5 kilometer lange Leopold III-wandelpad ingewandeld als eerbetoon aan het historisch gesprek van de toenmalige vorst met enkele ministers op zaterdag 25 mei 1940 in het kasteel. Het traject van het wandelpad loopt vanaf het kapelletje van Onze-Lieve-Vrouw van Wijnendale via het belangrijke middeleeuws wegenknooppunt, het plateau van Wijnendale en de oude spoorwegbedding naar het centrum van Wijnendale.

Nog in 1988 werd secretaris Noël Neyens door voorzitter Willy Vergote en het bestuur gehuldigd voor zijn 25 jaar inzet voor het Davidfonds. Nationaal ondervoorzitter Pieter Vanherpe schonk hem een sculptuur van kunstenaar Toon Van Mechelen en bestuurslid en cultuurschepen Norbert De Cuyper loofde hem voor zijn grote culturele inzet.

Een jaar later werd op 23 september 40 jaar Davidfonds Wijnendale gevierd. Het zangkoor van Tordale luisterde de eucharistieviering op waarin de homilie werd uitgesproken door medestichter E.H. Verduyn. Aansluitend was er in de parochiezaal een academische zitting met een feestrede door provinciaal voorzitter André

Durnez. Bij die gelegenheid werd ook vermeld dat sinds het ontstaan ongeveer vijf-honderd culturele activiteiten werden georganiseerd: voordrachten, films, toneel- en zangavonden, ontspannings- en feestavonden, geleide bezoeken aan instellingen, bedrijven, steden, streken, kunstateliers en tentoonstellingen. Uit het omvangrijk grafisch werk van Leo Van den Auweele werd een bescheiden selectie tentoongesteld.

In 1990 werd Hugo Gobert, koster van de parochie, in de bloemen gezet voor 25 jaar bestuurschap. Namens de Vlaamse Gemeenschap ontving hij uit handen van medebestuurder Paula De Ly een ereteken en vanwege nationaal ondervoorzitter Pieter Vanherpe een beeldhouwwerk.

In diezelfde periode ontving René Dekoninck vanwege minister van cultuur Luc Martens een medaille voor 40 jaar lidmaatschap van het bestuur. Ook Hugo Gobert (ruim dertig jaar bestuurslid) en Willy Vergote en Paula De Ly (elk meer dan vijftientig jaar) werden gehuldigd.

Een kleine 10 jaar later, op zondag 19 september 1999 werd het vijftigjarig bestaan van de Wijnendaalse Davidsfondsafdeling gevierd. Pastoor Paul Depondt en E.H. Geert Morlion, professor aan het Grootseminarie in Brugge gingen voor in de plechtige eucharistieviering. Norbert D'Hulst, secretaris-generaal van het Davidsfonds, die eregast was op de academische zitting illustreerde de kracht van deze bloeiende vereniging door te onderstrepen dat het ledenaantal van Davidsfonds Wijnendale liefst zesmaal hoger lag dan het nationaal gemiddelde. Het feest werd bovendien met hobo en piano opgeluisterd door Klaas en Lies Lievens, zoon en dochter van voorzitter Martin Lievens. Ook nu nog ijvert het Davidsfonds ervoor om cultuur, geschiedenis en taal toegankelijk te maken voor iedereen.

→ Het bestuur v.l.n.r. Mieke Verduyn, Geert De Cuyper, Martine Logghe, Eric Casteleyn en Rik Dewulf. Lut Verfaillie ontbreekt op de foto.

Gezinsbond

Wat nu de 'Gezinsbond' heet, ging in Wijnendale al op 2 oktober 1927 van start onder de naam 'de Bond van de Kroostrijke Gezinnen'. Bezieler was schoolopziener Pollet. Jozef Craet ontfermde zich over de administratie en de centen. De hoofdvereniging die haar zetel had in Torhout, verleende de nodige steun. Vanaf 1929 was Jan Bolle voorzitter. Hij werd daarna opgevolgd door August Neyens, onderwijzer Octaaf Castelein en Madeleine Tempelaere. Toen deze laatste na een auto-ongeval haar activiteiten moest terugschreeven, kabbelde de vereniging verder op een laag pitje. Het hoofdbestuur in Brussel gaf de Wijnendaalse afdeling in handen van de afdeling Torhout, wat in Wijnendale niet op applaus werd onthaald. Het ledenaantal nam dan ook snel af.

→ v.l.n.r.: Myriam Dugardeyn, Luc Degryse, Gina Janssens, Georges Pollin, Eduard Handschoewerker

Het jaar 1984 betekende het startsein om in Wijnendale opnieuw een apart bestuur op te richten. Jozef Nocon en zijn echtgenote Angela Declerck gingen inspiratie opdoen bij de Torhoutse afdeling en namen de trekkersrol op zich. Op 25 juni 1984 ging het bestuur van start. Luc Degryse werd secretaris en Annie Delanote verantwoordelijke van de kinderopasdienst. Hilde D'hondt-Deketelaere en Georges Pollin vervulde het bestuur. Tegen het eerste ledenfeest op zondag 9 december 1984 hadden zich al 102 leden gemeld.

Enkele jaren later werd de Bond van de Kroostrijke Gezinnen omgedoopt in 'Bond voor Grote en Jonge Gezinnen (BGJG)'. De afdeling Wijnendale werd opnieuw volledig autonoom en kon in 1987 haar zestigjarig bestaan vieren met een aperitiefconcert door zigeunergroep 'Ocsicsornia' uit Oostrozebeke op 4 oktober. Na het overlijden van voorzitter Angela Declerck op 24 september 2009 heeft de gezinsbond geen voorzitter meer. Luc Degryse is nog altijd secretaris en hij wordt bijgestaan in het bestuur door Eduard Hantschoewerker, Georges Pollin, Gina Janssens en Mirjam Dugardeyn. De Bond telt op dit ogenblik 170 leden en verdedigt de belangen van de gezinnen, los van de religieuze, ideologische of politieke opvattingen en los van de samenstelling van het gezin.

Houtlandse Kruisboogschutters

In 1985 gaf toenmalig schepen van feestelijkheden Norbert De Cuyper in café 't Stadhuis aan de kerk het startschot van de Houtlandse kruisboogschutters, met voorzitter Richard Blicck en penningmeester-secretaris Freddy Nocon als stuwende krachten. In de loop der jaren kwamen heel wat schutters van de Gilde van Oostende over naar Wijnendale. Een van hen - Rudi Corveleyn - nam halfweg de jaren '90 het voorzitterschap over van Richard Blicck. Anno 2012 is Rudi Corveleyn nog steeds voorzitter, Freddy Nocon ondervoorzitter, Christiane Debock penningmeester en Dirk Blicck secretaris.

In de loods naast café 't Stadhuis schieten de leden met hun vaak zelfgemaakte kruisbogen op afstanden van 10 en 20 meter. De twaalf beste resultaten van het hele jaar bepalen het eindresultaat en wie meest punten heeft, wordt kampioen. Begin december vindt de 'sireschieting' plaats. Wie er als eerste in slaagt om met de pijl uit de kruisboog een ringetje van 1 cm diameter te raken, mag zich een heel jaar 'sire' laten noemen.

→ Sireschieting in 2009

Kasteelfeesten – Kadans

Chiro Jomada lag aan de basis van de kasteelfeesten die op zondag 19 augustus 1973 voor het eerst plaatsvonden op het kasteeldomein de Maere, nu d'Aertrycke. Op een nieuwjaarsbijeenkomst bij de toenmalige pastoor E.H. Willems kwam de leiding op het idee om de ouders en sympathisanten te vergasten op een gezellige namiddag volksdans en folklore. Met de hulp van Michel Verplancke stemde Barones de Maere d'Aertrycke in met het gebruik van het kasteeldomein. Met volksdans en volksspelen als kernactiviteiten was het niet onlogisch dat dit in 1975 ook aanleiding gaf tot de oprichting van volksdansgroep 'Tralleman', die naast de Chiro medeorganisator werd. Toen de Chiro wegens te drukke agenda afhaakte, werd in 1978 een 'werkgroep Kasteelfeesten' in het leven geroepen.

In het begin werden de kasteelfeesten jaarlijks georganiseerd. Na enkele jaren werd het programma uitgebreid met vendelzwaaiers en muziekgroepen, met bijvoorbeeld Willem Vermandere op de lustrumviering in 1977. Het jaar voordien werd de internationalisering ingezet met de aanwezigheid van prins Naruhito, de kleinzoon van de Japanse keizer (en nu kroonprins). In 1986 werd een eerste buitenlandse (Hongaarse) groep uitgenodigd. Daarna kwamen heel wat internationale groepen uit alle continenten op het programma te staan, van Spanje en Polen tot Peru, China en Ghana. Om de artiesten goed te ontvangen, werden gastgezinnen gezocht.

Ondertussen had baron Xavier de Maere de werkgroep gevraagd uit te kijken naar een nieuwe locatie. De stad Torhout suggereerde dat het kasteeldomein van Wijnendale wel eens een geschikt alternatief kon zijn. In 1989 had het festival daar voor de eerste maal plaats, met een toevloed aan toeschouwers die nadien niet meer werd herhaald.

→ 2008 bracht Zimbabwanen naar Wijnendale

De kasteelfeesten, die vanaf 1990 tweejaarlijks worden georganiseerd, krijgen in 1995 een UNESCO-erkenning (B-statuut) via het lidmaatschap van de CIOFF (Conseil International des Organisations des Festivals Folcloriques et d'arts traditionnels). Na de 'cultuurprijs' van de stad Torhout in 1994 ontvangt de werkgroep met de 'Gouden Spar' van de Houtlandse Persclub in 2003 een nieuwe bekroning. Ondertussen zijn de Kasteelfeesten ook uitgebreid met een openingsavond met het optreden van een folkgroep op zaterdag.

→ Optreden van een Spaanse groep in 2010

In 2004 krijgen de Kasteelfeesten een nieuwe naam: 'KAdans', met de 'ka' van kasteel en het bijvoegsel 'dans'. Bovendien staat 'cadans' ook voor 'ritmische dansbeweging'. De 'Tropical Night' doet zijn intrede en ook op zondagavond wordt er in de feesttent gemusiceerd door eigen groepen.

Het jaar 2006 betekent een gedeeltelijke terugkeer naar het centrum. De feesttent wordt voortaan opgebouwd naast de kerk, waarin de galavoorstelling plaatsvindt. Naast de 'Tropical Night' op zaterdagavond komt er een 'Boombal' op zondagavond. In 2010 worden alle optredens gecentraliseerd in het dorp. Anno 2012 had Ka-Dans een goed gevuld programma: er werd gestart met de 'Tropical Party' op zaterdagavond, op zondagnamiddag was er het eigenlijk internationale dans- en muziekfestival, een galavoorstelling op maandagmiddag in cc de Brouckère in Torhout en op dinsdagnamiddag in de feesttent in Wijnendale een seniorenvoorstelling.

→ De organisatoren van Ka-Dans 2012

FREDDY NAUWYNCK HIELP KASTEELFEESTEN OPSTARTEN

"In 1973 dansten we zelf op de Kasteelfeesten"

■ De naam Nauwynck is niet weg te branden uit het middenstands- en verenigingsleven van Wijnendale. Remi Nauwynck startte niet alleen een zaak in verwarming, sanitair en geschenken maar hielp ook mee aan de oprichting van NCMV Wijnendale. Zoon Freddy volgde in beide gevallen zijn vader op maar deed nog veel meer.

Als rasechte Wijnendalenaar hielp Freddy Nauwynck (62) een rits verenigingen uitbouwen die het gemeenschapsleven in Wijnendale gestalte gaven en geven.

Dansen en werken

"Zoals zoveel jongens van Wijnendale werd ik lid van de Chiro. Dat gebeurde in 1963. Het beviel me zo goed dat ik van 1968 tot 1975 groepsleider was." Waarmee duidelijk werd dat leiden en organiseren Freddy in het bloed zat. "In 1973 startten we, op het kasteeldomein de Maere, de Kasteelfeesten. We dansten toen trouwens nog zelf", zegt Freddy die 34 jaar voorzitter was van de Kasteelfeesten. "Zo ontstond in 1975 volksdansgroep Tralleman die gedurende tien jaar vele lokale optredens verzorgde. De Kasteelfeesten zorgden in 1986 alweer voor vernieuwing door voor het eerst ook een buitenlandse groep, Szinvavölgyi Vasas uit Hongarije, uit te nodigen. In 2004 werden de Kasteelfeesten herdoopt tot Kadans. Het vervolg van dat

→ Mid-info 1995 handelsbeurs Wijnendale kermis

verhaal ken je. Ka-Dans groeide uit tot een wereldfestival met vijf buitenlandse topgroepen die allemaal bij gastgezinnen logeren. Ook dat, was en is een bindmiddel van deze samenleving.” Beroepshalve zette Freddy, samen met zijn schoonzus Monique Rondelez, de zaak van zijn ouders, sanitair, verwarming en geschenken, verder. Freddy en zijn vrouw Monique Vanhulle hebben drie kinderen: Stijn (34), Dries (33) en Bert (28).

Unizo en co

Net als zijn vader is Freddy dus ook actief in de lokale middenstandsvereniging ‘Unizo Wijnendale’.

“Als kind herinner ik me nog Tendo, een grootse handelsbeurs in de jaren vijftig-zestig. Aan de opvolger Mid-info, een handelsbeurs in de parochiezaal tijdens de kermis, heb ik actief meegewerkt in de jaren tachtig. Nu ben ik nog erebestuurslid van Unizo. In de beginjaren van 't Fonteintje speelde ik ook een vijftal jaar mee. Met ouder te worden, ben ik wat minder actief geworden in het verenigingsleven. Dat is een normale evolutie. Toch maak ik nu ook nog deel uit van Chiro-invest die instaat voor het beheer van de chirolokalen, van de beheerraad van de parochiezaal, van Danspas, de nieuw opgerichte volksdansgroep en uiteraard van de vzw Kasteelfeesten.”

→ De laatste keer mee op kamp met de Chiro naar Gemmenich in 1974.

Wijnendale heeft alles

→ Met de Kasteelfeesten en een eerste buitenlandse groep te gast in kasteel de Maere d'Aertrycke in 1986.

“Het verenigingsleven is altijd de motor geweest van Wijnendale. In Wijnendale was ook alles mogelijk. Komt het door zijn geografische ligging tussen Torhout, Ichtegem en Aatrijke of door zijn mensen? Feit is dat Wijnendale alles heeft: een eigen kerk, een parochiezaal, verenigingen, een uitgebouwd winkelapparaat en zelfs een burgemeester...”

KAV (Katholieke Arbeiders Vrouwen) nu 'Femma'

De Wijnendaalse afdeling van de Katholieke Arbeiders Vrouwen KAV (sinds mei 2012 'Femma') werd als 'Vrouwenbond' opgericht op 1 september 1938 met medewerking van E.H. Coucke die toen onderpastoor was in Aartrijke.

Emilie Moeyaert was de eerste voorzitter, die later werd opgevolgd door achtereenvolgens Martha Gunst, mevrouw Dekeyser-Fiey, daarna 25 jaar door Clara Trio, 12 jaar door Angela Declerck en nog eens 8 jaar door Irène Dupon.

KAV organiseert elke maand minstens 1 activiteit voor haar leden, van thema-avonden over kooklessen tot halvedagreizen en andere ontspanningsactiviteiten. De leden ontvangen ook maandelijks een ledenblad. Op de parochie helpen de KAV-vrouwen bij het onderhoud van de parochiekerk en het kapelletje van Wijnendale en ondersteunen zij de acties van Broederlijk Delen en Welzijnszorg. Sedert 2009 is Rita Pollentier voorzitter. Andere leden: Raymonda Vanwalleghem, Mariette Vermeersch, Benadette Demol, Gisela Pollentier, Rita Puype en Cecile Slabbinck. Femma wil vooral dat vrouwen, zonder onderscheid van rang of stand, een leuke babbel hebben met elkaar. De organisatie telt 75 leden..

→ De eeuwig lachende Angèle was jaren de duivel-doet-al in het Wijnendaals verenigingsleven. Ieder organisatie deed beroep op haar om te koken, om te wassen en te plassen. Duizend dingen en nog, niets was haar te veel. Geen wonder dat zij een provinciale prijs van de CD&V ontving voor haar nooit aflatende inzet. Hier wordt ze gehuldigd in 1988 naar aanleiding van vijftig jaar KAV.

→ Femma 2012 v.l.n.r.: Raymonda Vanwalleghem, Mariette Vermeersch, Benadette Demol, Gisela Pollentier, Cecile Slabbinck en Rita Pollentier

KBG (Kristelijke Bond der Gepensioneerden) nu Okra

De Kristelijke Bond der Gepensioneerden werd in Wijnendale opgericht in 1967 onder impuls van Leo Van den Auweele, Henri Vanfleteren, René Hollez en Karel Hautekiet en met E.H. Willems als proost. Anno 2012 wordt dus het 45-jarig bestaan gevierd. Stichtend voorzitter Leo Van den Auweele werd opgevolgd door Marcel Maeckelbergh en vanaf 1979 door Firmin Vandycke die dit 20 jaar zou blijven. Later werd Gerard Jonckheere voorzitter. Die werd opgevolgd door Gerard Hoste. Okra Wijnendale telt 326 leden.

In 2006 werd de KBG omgedoopt tot Okra wat staat voor 'Open, Christelijk, Respectvol, Actief'. Doelstelling van Okra is oudere mensen uit hun eenzaamheid halen en bijeenbrengen. Zo organiseert Okra-Wijnendale jaarlijks tal van activiteiten zoals kaartnamiddagen, fietstochten, voordrachten, feestmaaltijden en enkele busreizen.

Elke dinsdag wordt er gekaart en om de veertien dagen is men creatief bezig. Bestuur: Gerard Hoste (voorzitter), Mariette Verleye (medevoorzitter), Roger Sinnesael (secretaris), Bertha Bral (penningmeester) en de leden Magda Vanoverschelde, André Vandriessche, Gabriël Tempelaere, Jeanne Adam, Rosa Maes en Annie Lammens. Roger Desender is medewerker.

→ Gerard Hoste, Bertha Bral en een gids net voor een busuitstap aan de kerk van Wijnendale.

KVLV (Katholiek Vormingswerk voor Landelijke Vrouwen)

Pastoor Moncarey was de bezieler van de oprichting van de Wijnendaalse afdeling van de 'Boerinnengilde' op 14 december 1930. Op 2 maart 1931 werd het eerste bestuur samengesteld met Eugenie Desmedt als voorzitter en Zulma Devos als secretaris.

→ Jubelfeest van de Boerinnengilde in 1955.

Later werd Zulma Devos zelf voor een lange periode voorzitter, waarna ze werd opgevolgd door Jeanine Vermeire, echtgenote van dokter Georges Cadron. Het zestigjarig bestaan werd in 1990 gevierd onder het voorzitterschap van Paula Derynck die later werd opgevolgd door Carine Canneele. Anno 2012 is Martine Decherf voorzitter en Francine Ryheul secretaris. Andere leden: Veerle Vanthournout, Saskia Crombez, Andrea Claeys, Monique Lidou en Leen Dezutter.

Waar de KVLV in de beginjaren ook voordrachten hield over onder andere prierroepingen, huwelijk, kloosterleven en bidden, is de brede waaier aan activiteiten vandaag doorspekt met praktische lessen over koken, handwerk en bloemschikken en wordt er aandacht besteed aan het onderhouden van de fysieke conditie en diverse ontspanningsactiviteiten. Voorzitter Martine Decherf: "We stonden garant voor boeiende en leuke activiteiten voor onze ledengroep (een 100-tal leden). Vooral de kooklessen en het bloemschikken waren telkens een voltreffer. Het merendeel van de activiteiten vonden plaats in de parochiezaal in Wijnendale. Al waagden wij ons ook eens aan een dagreisje of een bedrijfsbezoek."

KWB (Kristelijke Werknemersbeweging)

Toenmalig onderpastoor E.H. Jozef Van Holder stond in 1955 aan de wieg van de Wijnendaalse afdeling van de KWB. In de beginjaren was KWB zeer actief, met deelnames aan Tendo Wijnendale - de toenmalige tentoonstelling ter gelegenheid van Wijnendale kermis - een bezoek aan Expo '58 en de organisatie van een fotowedstrijd in 1962. De werking viel echter stil in de jaren '60.

In 1982 richtte Jozef Nocon samen met KWB-vrijgestelde en secretaris van het Verbond Brugge Jan Vandecasteele de Wijnendaalse KWB-afdeling opnieuw op. Met succes en met tal van activiteiten zoals tuinieren met Godfried Pollet uit Torhout, zelf wijn maken met Pol Deleu, de Wijnendaalse Parkfeesten, het klassement manillen en de wekelijkse zomerfietstochten van 1984 tot 1996. KWB stond ook altijd open voor samenwerking met andere verenigingen.

Missio (Missienaaikring)

Op 24 april 1932 stond E.H. Prosper Moncarey ook aan de wieg van de Missienaaikring, die met de steun van 'den Missienaaikring van Aertrycke' werd opgericht. Van bij de start was de leiding in handen van Zulma Neyens, de huisvrouw van pastoor P. Depondt, en dit 60 jaar lang (!), waarna zij werd opgevolgd door Noël Lauwers.

→ In 1982 vierde de Missienaaikring haar vijftigste verjaardag.

Het doel van de missienaakring was oorspronkelijk om “vooral bij de leden en op heel de parochie, den missiegeest te versterken, en de missieactie te doen bloeien.” In de praktijk breiden en naaiden de leden vooral thuis heel wat eenvoudige kleren voor de missiekindjes. Later kwam daar ook nog de schenking van mis- en altaarbenodigdheden bij, die werden bekostigd met de opbrengst van diverse activiteiten. Missio was altijd aanwezig tijdens de kermis van Wijnendale met een opgemerkte stand in de lokale school of parochiezaal, iets wat uitmondde in een rommelmarkt. Op dit ogenblik is er nog één iemand die naait. Missio steunt de zusters van Zwevezele, in het bijzonder een zuster in Oost-Congo, priesteropleidingen in Afrika en mensen van hier die projecten opzetten in Afrika. Op 3 juni 2007 vierde Missio haar 75ste verjaardag. Huidig bestuur: Eduard Handschoewerker, Agnes Quaghebeur, Stefanie Deschuyter, Marianne Deschuyter en Dorine Verplancke.

→ Missio in 2009.

ZELFSTANDIG ONDERNEMEN IN WIJNENDALE

Van het NCMV naar Unizo Wijnendale

De middenstand in Wijnendale maakte tot 1977 deel uit van NCMV Ichtegem. In september 1977 kreeg de afdeling Wijnendale een zelfstandig statuut.

Op 5 augustus 1977 gaf de arrondissementsleiding van het Nationaal Christelijk Middenstands Verbond, kortweg NCMV, de toestemming om een plaatselijke afdeling in Wijnendale op te starten. Dat gebeurde in september 1977. René Dekoninck werd voorzitter, Remi Nauwynck ondervoorzitter en Cyriel Vandendriessche nam het secretariaatswerk voor zijn rekening. Michel Bolliou, Hugo Gobert, Robert Pollin en Noël Van Itterbeke vervulden het eerste Wijnendaals NCMV bestuur.

→ Voorzitterswissel in 1992: van links naar rechts Michel Bolliou, Hugo Gobert, Ere-voorzitter René Dekoninck, Lieven Dekoninck, gewest voorzitter Johan Weyts, Freddy Nauwynck, secretaris Cyriel Vandendriessche, Voorzitter Roland Denolf, Frans Bostijn en Luc Vancoppenolle.

Samen sterk met Unizo

In 2000 kreeg het NCMV een nieuwe naam : Unizo, de Unie voor Zelfstandige Ondernemingen, de doelstellingen bleven grotendeels dezelfde, de zelfstandige ondernemingen ondersteunen en hen vertegenwoordigen in de regio Noord West-Vlaanderen. Het UNIZO-bestuur is een **aanspreekpunt**. UNIZO-leden kunnen met al hun ondernemersvragen terecht bij een van de UNIZO-bestuurders. Waar nodig, brengen ze de ondernemers in contact met de juiste UNIZO-medewerkers.

Plaatselijk werden en worden de volgende zaken georganiseerd:

- Dorpsopendeurdag waarbij de deelnemers hun zaak het hele weekend openen en de klanten verwend werden met een natje en een droogje.
- De Mid-info tijdens het kermisweekend: een handelsbeurs in de parochiezaal.
- Optredens van bekende Vlaamse zangers en zangeressen.
- Een winkelweekend en een soldenbeurs in de parochiezaal
- Een tekenwedstrijd tijdens de 'Week van de Middenstand'
- Op de 'Dag van de klant' krijgen klanten een kleine attentie
- Eindejaarsacties met duizenden euro's aan prijzen
- Daguitstappen, nieuwjaarsrecepties en familiefeesten om de samenhang te bevorderen.

→ 25ste Verkoopactie NCMV-Wijnendale en NCMV-Ichtegem 1986 (in iedere zaak was een goudstuk te winnen) v.l.n.r. Frans Bostijn, Cecile Moeyaert, René Dekoninck, Hugo Gobert, Roland Denolf, Freddy Nauwynck en Robert Polin.

Na 15 jaar voorzitterschap werd René Dekoninck als voorzitter opgevolgd door Roland Denolf. Roland leidde Unizo Wijnendale tot hij in januari 2010 plotseling overleed. Lieven Dekoninck werd voorzitter ad interim en in 2011 tot voorzitter verkozen. Het huidige bestuur is als volgt samengesteld: Kristof Denolf, Johan Demuynck, Luc Vancoppenolle, Joeri Lidou, Carine Vancouillie, Freddy Nauwynck, Koen Vermeersch (secretaris) en Lieven Dekoninck (voorzitter).

→ Het huidige bestuur met v.l.n.r.: Lieven Dekoninck, Freddy Nauwynck, Kristof Denolf, Johan Demuynck, Luc Vancoppenolle, Joeri Lidou, Carine Vancouillie en Koen Vermeersch.

Oudercomité

Al jarenlang is het oudercomité actief in de school. Dankzij de inzet van de leden van het comité kunnen de kinderen en hun ouders genieten van onder andere een openklasdag, een kerstdrink, financiële steun voor de schoolreis, nieuw spel- en leermateriaal, het jaarlijkse schoolfeest ...

Het oudercomité bestaat nu uit een tiental enthousiaste ouders die zich gedurende het hele schooljaar actief inzetten om het leven op en rond de school voor de kinderen wat aangenamer te maken. Jaarlijks worden er activiteiten georganiseerd om wat geld in het laatje te krijgen. Dit wordt dan op zijn beurt gebruikt, uitsluitend in het voordeel van de kinderen.

Het oudercomité heeft ook als doel het onderwijs- en opvoedingswelzijn van alle kinderen te verbeteren. Concreet wil dit zeggen dat het oudercomité nauw samenwerkt met de school én ook de betrokkenheid van alle ouders met de school wil optimaliseren, tevens wil men als spreekbuis van de ouders fungeren.

Het comité bestaat uit: Sofie Vanlersberghe (voorzitter), Petra Janssens (voorzitter), Vicky Sanders (penningmeester), Claudia De Witte, Fiene Rabaut, Iny Sap, Pascal Schellinck, Guido Vancalbergh, Ine Vanmoortel en Trees Vromant.

→ Het comité tijdens hun pizza-avond.

Parochiaal Zangkoor

Op initiatief van E.H. Paul Sinnesael werd in de aanloop naar Kerstmis 1969 het parochiaal zangkoor opgericht. Het eerste bestuur bestond uit André Vandenbussche, Julien Ramon en koster Hugo Gobert. Tot zijn benoeming in Tielt in 1972 dirigeerde E.H. Sinnesael het koor, waarna hij werd opgevolgd door zuster Clara Biesbrouck tot in 1974. Daarna nam Georges Muylle het dirigeerstokje over en na zijn overlijden kwam het in handen van Lieve Lingier. Het koor luistert de belangrijke kerkdiensten op, maar ging ook op verplaatsing, onder andere met optredens in de Brugse gevangenis.

→ Het zangkoor in 1970 n.a.v. een huwelijk

waarna hij werd opgevolgd door zuster Clara Biesbrouck tot in 1974. Daarna nam Georges Muylle het dirigeerstokje over en na zijn overlijden kwam het in handen van Lieve Lingier. Het koor luistert de belangrijke kerkdiensten op, maar ging ook op verplaatsing, onder andere met optredens in de Brugse gevangenis.

→ Het koor ter gelegenheid van het kerstconcert van het Davidsfonds in 2010.

Pétanqueclub Houtland

In de lokalen in de Baarsstraat 10 in Wijnendale speelt de Pétanqueclub Houtland. In 1983 waren Noël Vanryckeghem en Rudy Scharlaeken respectievelijk stichtend voorzitter en secretaris. De club speelde later tien jaar competitie onder het voorzitterschap van Frans Stielemans. Na zijn overlijden werd die door het bestuur met nieuwe voorzitter Ivan Vanwynsberghe en secretaris Jacques Bogaerts achterwege gelaten. Onder het voorzitterschap van Maurice Calus werd het interieur van het lokaal vernieuwd. Huidig voorzitter Jacques Bogaerts en zijn bestuur renoveerden in de zomer van 2005 de buitenkant van het lokaal en bliezen het competitie spelen meteen ook nieuw leven in met tien buitenpleinen op de site en drie binnenpleinen.

Stadhuispikkers – Stadhuiskaarters – Stadhuisspaarders – Wijnendaalse Biljartvrienden

Deze vier verenigingen hebben uiteraard hun thuisbasis in café 't Stadhuis in de Alberic Deleustraet 15. De Stadhuispikkers zijn een vogelpik- of dartsvereniging. Op het einde van het vogelpikseizoen vieren zij elk jaar hun koning of koningin.

Naar goede traditie is in het café ook een kaartersclub gevestigd. Die zet op het einde van de competitie steevast de winnende dames- en herenlaureaten in de bloemetjes, maar ook de rode lantaarn deelt in de (winnende) prijzen.

De geschiedenis van de Stadhuisspaarders zou even ver teruggaan als die van het café zelf. Spaarders doen maandelijks hun duit in het bakje, met een minimum van 5 euro per maand. Elke maand wordt de bus gelicht en de inzet op een spaarrekening geplaatst om nog een extra procentje op te brengen. Op het einde van het spaarjaar krijgt elk lid zijn of haar gespaard bedrag terug. Met de opbrengst van het spaarboekje worden de verenigingsleden op een etentje getraakteerd.

In café 't Stadhuis is ook een biljartclub gevestigd. In 1971 werd 'de Wijnendaalse Biljartvrienden' als nieuwe vereniging gesticht door voorzitter Roger Vandenberghe, ondervoorzitter Hilaire Verschaeve, secretaris Jerome Malisse en bestuursleden Lucien Blomme, Wilfried Declercq en Georges Vandenbossche. Het eerste lid was André Christiaens, de eerste gedoopte in de Sint-Jozefskerk en de man die ook wel 't burgemeestertje' werd genoemd. Tijdens het werkjaar vindt er voor mannen en vrouwen een competitie 'golfbiljarten' – beter bekend als 'tapbiljarten' – plaats. Wie het eerst vijf ballen scoort, wint het spel.

→ De Stadhuisspaarders 2011

Theater 't Fonteintje

Al in 1927 richtte pastoor Prosper Moncarey het toneelgezelschap 't Daghet in den Daele' op. In 'Wijnendaalse herinneringen' somt hij alle voorstellingen op die tussen 1927 en 1933 werden opgevoerd. Dat hij zelf een bepalende figuur was in de geschiedenis van de toneelkring en zelfs de taak van regisseur op zich nam, mag blijken uit de vermelding dat er geen uitvoeringen waren "wegens mijn ziekte in 1928 en 1929".

→ 't Daghet in den Daele

In 1929 wordt de toneelzaal geopend. E.H. Moncarey had daarvoor in juli 1928 het bedrag van 50.000 Belgische frank geleend aan kasteelheer Matthieu de Wynendaele. De lening moest worden afbetaald in 3 à 4 jaar, wat de pastoor hoopte te realiseren met geldinzamelingen en de opbrengst van een tombola. Rampspoed kwam echter over Wijnendale toen de toneelzaal instortte en het herbouwen en hermeubileren van de zaal de volledige opbrengst van die acties opsoepeerde. De pastoor kreeg van de kasteelheer uitstel van betaling.

Na de Tweede Wereldoorlog richtte onderpastoor Robert Verduyn het patroonaatstoneel op, maar op 23 april 1978 werd in de woning van huidig burgemeester Norbert De Cuyper de toneelgroep 't Fonteintje' gesticht. Artikel 2 van de statuten meldt dat "Het doel van deze gilde is het aanleren en beoefenen van de toneelkunst in de geest van echte liefhebberij en vrijetijdsbesteding".

Er werd geen bestuur gevormd, maar wel een 'werkgroep', wat op vandaag nog altijd zo is. De stichtende werkgroep bestond uit hoofdverantwoordelijke Norbert De Cuyper, hulpverantwoordelijke Lucien Nollet, schatbewaarder-toneelmeester Willy Vergote, secretaris Noël Neyens en de leden-animatoren Michel Bolliou, René Dekoninck, Hugo Gobert, Georges Muylle en André Naert, die de naam van het gezelschap suggereerde.

→ In 1988 kreeg 't Fonteintje de Gouden Spar.

Ex-schoolhoofd Leo Van den Auweele ontwierp het eerste embleem, dat zowel verwijst naar de naamgeving als naar het theater in het algemeen. De uil stond voor wijsheid, de papegaai voor welsprekendheid, de drie trekvogels voor tijd, de kom en de kikker voor 't Fonteintje en de druivenranken voor Wijnendale. Opmerkelijk is dat van bij het begin de afspraak werd gemaakt om in de toekomst lokale initiatieven financieel te steunen als men daar de mogelijkheid toe had.

→ 1993: vijftien jaar 't Fonteintje

Omdat 1978 het 'Jaar van het Dorp' was, werd als eerste stuk 'Peegie' van Willem Denys gekozen. Het ging in de parochiezaal in première op zaterdag 4 november onder het regisseurschap van Staf Vandezande, een schuilnaam voor Bart Cafmeyer uit Torhout. Liefst 19 spelers stonden op de scene, 13 anderen werkten mee aan de opbouw van het decor. De muziek was in handen van koster Hugo Gobert. 'Peegie' werd vijf keer opgevoerd voor in totaal 1.250 toeschouwers. Het werd ook tweemaal op verplaatsing in Torhout gebracht, maar om praktische redenen werd dat in de toekomst niet meer herhaald. In 1997 zette 't Fonteintje 'Peegie' een tweede keer op de planken.

Een greep uit de stukken die volgden: 'Het gezin van Paemel' (1979 en 2002), 'Het dorp der mirakelen' (1982), 'Dagboek van Anne Frank' (1983), 'Pastoor Munte' (1986), 'En waar de sterre bleef stille staan...' (1990), 'Paradijsvogels' (1991), 'Oscar' (1995), 'Baas Gansendonck' (1998), 'De laatste bieten' (2004) en 'De kerkstroate is een deftige stroate' (2008).

Tussen 1978 en 2012 namen slechts 4 verschillende regisseurs de honneurs waar. Staf Vandezande / Bart Cafmeyer was de pionier in de beginjaren. Vanaf 1979 nam Noël Windels voor 9 jaar het heft in handen, gevolgd door Ben Maelbrancke die vanaf 1988 gedurende 23 jaar het succes verzekerde. Momenteel is Marc Vandendriessche de huisregisseur.

Het succes van 't Fonteintje' leidde van in het begin tot nooit geziene toestanden in de parochiezaal. De tickets zijn zo gegeerd dat sommigen de dag voor de publieke kaartenverkoop (vanaf oktober 1980) aan de deur kwamen overnachten. Bij zijn 25-jarig bestaan in 2002 had 't Fonteintje' al 75.000 toeschouwers over de vloer gehad!

In 2003 schreef Manu Adriaens 'Het theater der mirakelen - Kroniek van 25 jaar 't Fonteintje Wijnendale', waarin hij het 'fenomeen' als volgt verwoordt:

“In 1978, het Jaar van het Dorp, zag in Wijnendale de toneelgroep 't Fonteintje het levenslicht. Dit amateurgezelschap groeide in de daaropvolgende jaren uit tot een uniek fenomeen in Vlaanderen. Voor elke productie loopt het weken op voorhand storm: de publieke kaartenverkoop heeft mythische proporties aangenomen. Als Wijnendale in de volksmond 'Het dorp der mirakelen' heet, dan is 't Fonteintje het 'Theater der mirakelen'.”

Slotsom:

“Toneelspelen is levende figuren klieven uit tekstmaterie. Zolang 't Fonteintje dat doet, zullen de lach en de ontroering in Wijnendale blijven.”

Samenstelling van de huidige werkgroep:

Norbert De Cuyper (voorzitter), Noël Neyens (secretaris), Hendrik Leenknecht (penningmeester), Johan Scharlaeken (Verantwoordelijke voor de techniek), Michel Bolliou (Verantwoordelijke voor het onthaal), Didier Lingier (Verantwoordelijk voor de leesgroep) en Geert De Cuyper (coördinatie).

Michel Bolliou beoefent de werken van barmhartigheid.

Zonder de familie Bolliou, kan men zich 't Fonteintje moeilijk voorstellen. Van meet af aan is Michel vertrouwd en bijna getrouwd met het theater in Wijnendale. In 1977 kwam de Snuifdoos van Ichtegem op vraag van Norbert enkele opvoeringen geven in Wijnendale, ten voordele van de plaatselijke organisaties. Norbert vertolkte een

rol in "Gasten in eigen huis" maar de decors dienden na de opvoeringen in Ichtegem naar Wijnendale vervoerd te worden. Onmiddellijk werd Michel bereid gevonden om zijn vrachtwagen met man en macht ter beschikking te stellen.

Tot op vandaag is het Michel met zijn familie die het podiummateriaal vervoert, zware materialen bijhaalt en dit altijd gratis ten dienste van het Wijnendaals toneel.

Daarbij beoefent de familie Bolliou enkele werken van barmhartigheid. Maria helpt iedere opvoering de pistolets beleggen om de hongerige magen van de spelers en de medewerkers te spijzen, terwijl Michel met zijn ploeg de dorstigen laaft. Bij iedere voorstelling (dat zijn er nu al meer dan 400) wordt het publiek tijdens de pauze en na het optreden bediend met spijs en drank. Het Fonteintje heeft veel te danken aan de ploeg "onthaal" aangevoerd en aangevuurd door Michel en zijn medewerkers.

→ 't Fonteintje tijdens de repetitie van " 't Zit in de familie" in 2012.

CLAUDINE GOETHALS SPEELT SEDERT 1986 ONAFGE-BROKEN BIJ 'T FONTEINTJE

"Die familiale sfeer vind je nergens" _____

■ *Claudine Goethals is afkomstig van Veldegem, woont op de wijk Maria Assumpta (Rozeveld) maar verloor haar hart aan...Wijnendale. Aan het toneel toch.*

Claudine Goethals werd geboren op 23 juni 1954. Vader was een bekende kapper in Veldegem en zorgde met zes kinderen voor een stevig nageslacht. "De helft daarvan speelde of speelt toneel", zegt Claudine die zelf vanaf haar twaalfde op de planken stond bij "Int Wroede ende int Sotte" in Veldegem. Ze is gehuwd met Renaud Galle en heeft drie kinderen, Wouter, Ruben en Goedele, en drie kleinkinderen.

Sinterklaasfeest

"In 1986 stond ik met mijn drie kinderen in de sporthal van Torhout te wachten op de sint. En toen kwam Norbert De Cuyper op me af en vroeg me of ik geen zin had om toneel te spelen in Wijnendale. Hij had mij in Veldegem zien spelen en hij overtuigde me om een klein rolletje te spelen in "Pastoor Munte". In 1987 speelde ik al een hoofdrol in "Antje" en sedertdien sta ik elk jaar op scène. Tot 1990 combineerde ik Wijnendale met Veldegem maar van dan af koos ik resoluut voor de hechte familie die 't Fonteintje is."

Hoofdrollen

"Ik speel inderdaad nogal vaak een hoofdrol maar ik ben ook best tevreden met een bescheiden rol. 't Fonteintje brengt puur volkstoneel maar daarom niet altijd komedies. We zorgen vaak ook voor een lach en een traan. "Wanneer de haan kraait", het stuk dat we twee jaar geleden speelden, was zo een beklijvende voorstelling. En niettegenstaande we voor het dialect opteren, sluipt er al eens meer dan vroeger een regel Algemeen Nederlands in."

Meer dan honderd medewerkers

“ ‘t Fonteintje doet alles zelf en zonder sponsoring. Dat is uiteraard alleen maar mogelijk doordat wij elk stuk veertien à zestien keer opvoeren. En al die voorstellingen zijn uitverkocht. Zo speelden we de “Rommelkamer” in 2011 veertien keer. Dat is leuk voor de regisseur maar ook voor de vijftienkoppige spelersgroep. Meer dan honderd medewerkers zorgen er op vrijwillige basis voor dat elke voorstelling een perfect afgewerkt geheel is. Dat gaat van het repeteren, tot het maken van het decor, het klaarzetten van de zaal en het bevolken van de bar.”

→ Oude foto uit Lili en Marleen 1989

Leesgroep

“Ik maak bewust geen deel uit van het bestuur maar zit wel in de leesgroep die instaat voor de keuze van de stukken. En dat is allesbehalve gemakkelijk. Er zijn al niet veel volksstukken meer in het genre “Peegie” en “Pastoor Munte”. Bovendien moet iedereen de kans krijgen om mee te spelen zodat wij altijd opteren voor voorstellingen met een bezetting van tien à twaalf spelers. Ondanks die moeilijke opdracht proberen we het zoveel mogelijk bij Nederlandstalige schrijvers te houden. Die nodigen we dan ook uit naar een voorstelling waar die gewoonlijk op ingaan. Scenario's in een andere taal moeten eerst nog worden vertaald naar het..Wijnendaals. Didier Lingier, medespeler, typt de vertaling in een mum van tijd volledig uit. We zijn zeer kieskeurig bij de

Troeven

“Dat vele volk dat Theater ‘t Fonteintje lokt, is natuurlijk een sterke troef maar er zijn er nog andere. De sfeer in de groep is uniek. Onze nieuwe regisseur, Marc Vandendriessche, staat versted van onze ongelooflijke inzet. Hebben we iets nodig dan zoeken we tot we het vinden. De betreurde Gaby Logghe reed zelfs het land rond om attributen bij te halen. Wij beginnen aan elk stuk met evenveel enthousiasme. Dat maakt ons sterk. ‘t Fonteintje is ook een sociale vereniging die geld genereert voor andere activiteiten of organisaties. Het meubilair en de verdere uitbouw van de zaal, het kapelletje van Wijnendale, de Chiro en Kadans zijn daar voorbeelden van.”

keuze van een stuk, het publiek is dat uiteindelijk ook. Maar zo lokken wij volk uit West- en Oost-Vlaanderen, Limburg, Leuven en zelfs Frans-Vlaanderen. Iedereen wil de charme van Theater ‘t Fonteintje in Wijnendale ontdekken.”

Toekomst verzekerd

“Toen Ben Maelbrancke in 2010 besliste te stoppen als regisseur was dat een harde noot om kraken maar zijn opvolger Marc Vandendriessche uit Rumbeke vult die leemte perfect in. En er zijn nieuwe, jeugdige acteurs bijgekomen. Er komen zelfs aanvragen binnen van mensen die bij ons willen spelen. De toekomst is dus wel degelijk verzekerd.”

Nervositeit

Claudine mag dan wel 26 jaar op scène staan in Wijnendale, plankenkoorts heeft ze nog altijd. “Voor elke opvoering gromt mijn maag, kan ik niet veel eten en heb ik een droge keel. Net voor het opgaan is dat zeker het geval maar eenmaal ik een voet op scène heb gezet, verdwijnt dat. Hoe meer je een stuk speelt, hoe vlotter dat uiteraard ook gaat. Een keer heb ik een black-out gehad. In “Een beeld van een man” moest ik van de trap komen en iets zeggen maar ik wist niet meer wat. Mijn medeacteurs hebben me dan weer op het juiste spoor gezet want wij spelen meestal zonder souffleur.”

‘t Zit in de familie

In november en december speelt ‘t Fonteintje “ ‘t Zit in de familie”. Het wordt opnieuw lachen geblazen. Maar de repetities zijn en blijven keihard. 100 jaar Wijnendale verwacht van de groep ‘t Fonteintje opnieuw 100 % inzet. Het mirakeldorp ter ere.

Gaby Logghe

Een foto van de betreurde Gaby Logghe in “de Kerkstraat is een belangrijke straat” (hier met Didier Lingier). Gaby Logghe was één van de steunpilaren van de toneelgroep. Apotheker, klinisch bioloog, dokter, docent, zelfs kolenhandelaar, al

deze taken en beroepen combineerde hij met het vertolken van verschillende hoofdrollen bij Theater ‘t Fonteintje. Zijn plotse heengaan op 6 juli 2009 was en blijft voor zijn echtgenote Mia, zijn familie en voor ‘t Fonteintje een zwaar verlies.

JOHAN SCHARLAEKEN VINDT EEN PERFECT EVENWICHT TUSSEN WERK, MUZIEK EN 'T FONTEINTJE

"Gezelligheid geeft voor mij altijd de doorslag"

■ *Johan Scharlaeken mag dan wel geengeboren Wijnendale naar zijn, bij zijn aankomst engageerde hij zich onmiddellijk voor het verenigingsleven in het dorp, in casu voor 't Fonteintje.*

Johan Scharlaeken, geboren op 20 april 1955, werkt als schrijver bij Denolf in Wijnendale en is ook eindverantwoordelijke van de technische dienst van Theater 't Fonteintje. Samen met zijn vrouw Rita Pollentier die het onthaal en de bar doet bij de toneelvoorstellingen, is hij een van de vele vrijwilligers die 't Fonteintje telt.

Stoelen

"Hoe begint dat", herhaalt Johan onze vraag? "Ik ben van Torhout afkomstig en toen wij hier kwamen wonen, was ik meteen gecharmeerd door de dorps sfeer van Wijnendale. Gsm's en pc's bestonden nog niet. Wilde je mensen leren kennen dan moest je uit je huis komen. En dat gebeurde. Afspraak in het dorpscafé, bij Waeyaert. Daar leerde ik mensen kennen, werden plannen gesmeed, organisaties op poten gezet... Enfin, al bij de eerste opvoering van 't Fonteintje in 1978 was ik van de partij. Ik mocht de stoelen klaarzetten in de zaal. Het was ongelooflijk plezant om erbij te zijn. Een jaar later was ik al lid van de technische dienst. Die staat in voor alle technische realisaties die nodig zijn om toneel te kunnen spelen. Het decor vormt daar uiteraard het hoofdonderdeel van. In 1986 kreeg ik de eindverantwoordelijkheid daarover. Maar noem me zeker geen baas want het is teamwerk. Het ontwerp van het decor gebeurt in samenspraak met de regisseur en daarna werken Geert De Cuyper, Joost en Nils Vanthournout, Bart Blicck en mezelf ongeveer twee maanden aan de uitwerking daarvan."

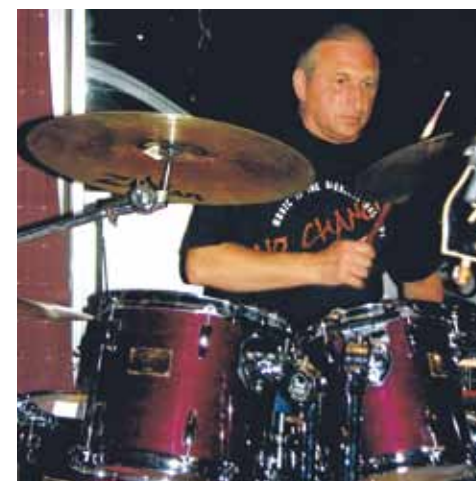
→ Het technisch team van 't Fonteintje met zittend v.l.n.r.: Johan Scharlaeken, Bart Blicck en Joost Vanthournout; staand v.l.n.r.: Geert De Cuyper en Nils Vanthournout.

Culturele werkgroep Pallieter

→ Pallieter in 1981 v.l.n.r.: Eric Verschaeve, Joost Vanthournout, Johan Scharlaeken, Bart Blicck, Norbert Christiaens, Dirk Blicck en Rik Decoster.

Een ander Wijnendaals fenomeen was de culturele werkgroep Pallieter. Ook daar zette Johan als voorzitter zijn schouders onder. "Na een optreden in de parochiezaal, die toen de place to be was omdat er niets anders bestond, zaten we na te praten aan de toog en vonden we dat Wijnendale nieuwe impulsen nodig had. We - dat waren Eric Verschaeve, Joost Vanthournout, Bart Blicck, Norbert Christiaens, Dirk Blicck, Rik Decoster en ik - besloten een feest te organiseren met muziek van de jaren '60-'70. Omdat ik enige ervaring als dj had, stond ik achter de knoppen. Het werd een weergaloos succes met 400 à 450 aanwezigen. We hadden meteen geld en wilden nog zaken organiseren. 1981: de culturele werkgroep Pallieter was geboren. Op het hobbyfestival plaatsten we een ideeënbus en daaruit haalden we de idee om een praatshow te houden in Wijnendale. Praatshows die toen alleen nog maar op televisie te zien waren. Manu Adriaens wilde voor de gasten zorgen en de presentatie doen, wij stonden in voor het decor en de belichting. Het werd een fenomeen dat echte vedetten naar de parochiezaal bracht. Tot eind de jaren '80 bleef Pallieter Wijnendale animeren met praatshows, danscursussen, parochianenkoersen, vakantiezoektochten. Als we maar het dorp op stelten konden zetten."

't Is tof geweest

"Ik maak het leven niet te ingewikkeld. Gezelligheid geeft bij mij altijd de doorslag. Het is zalig als je kan zeggen: 't is tof geweest. En dat kan ik. Er was het voetbal, er is mijn werk, mijn gezin, het toneel en ik drum nog bij twee groepen. Niets moet nog maar alles mag"

→ Johan aan de slag als drummer bij No Chance

Wielierclub Wijnendale Sportief

Al in 1938 was Jerome Roels stichter van 'de Sparrezonen', die de eerste wielervedstrijden in Wijnendale organiseerden. Na het verdwijnen van die club stichtte hij samen met wielierfanaten als Achiël Roels en Julien Ramon 'Wijnendale Sportief' in 1967. Tot op vandaag organiseren zij met Wijnendale kermis wielervedstrijden voor elite zonder contract en beloften. Het bestuur anno 2012 bestaat uit Robert Pollin, voorzitter en actief sedert 1979, Gilbert Vermeersch, Gabriël Mylle, Stefaan Pollin en Marc Sinnaeve.

→ Robert Pollin en enkele mensen van Wijnendale Sportief toen ze in 2008 het provinciaal kampioenschap voor nieuwelingen organiseerden.

RIK TEMPELAERE WIL WIJNENDALE WEER DOEN BRUISEN

"We willen ook de nieuwe inwoners iets bieden"

■ *De naam Tempelaere verwijst bij de echte Wijnendalenaar onvermijdelijk naar de voormalige maalderij. Maar dat behoort ondertussen ook al even tot het domein van de industriële archeologie. Rik Tempelaere daarentegen, blijft zich onverdrotten inzetten voor het feesten in Wijnendale en zelfs in Torhout.*

Rik Tempelaere (60) is een even bekend gezicht in Torhout als in Wijnendale. Iets waar, op de burgemeester na, niet zoveel mensen in slagen. Dat heeft natuurlijk alles te maken met zijn liefde voor... feesten. Hij is lid van de Stedelijke Feestcommissie en zette in 2012 ook zijn schouders onder het vernieuwde Wijnendale Bruist. "Oorspronkelijk was Wijnendale Bruist opgestart door enkele jongeren van Wijnendale die wel wat meer activiteit wilden in het dorp. Het geheel kreeg echter maar geen vaste structuur en daarom hebben wij een doorstart genomen. De doelstellingen blijven dezelfde: activiteiten organiseren in Wijnendale die het dorp levendig maken en mensen dichterbij elkaar brengen. Wijnendale Bruist bestaat uit voorzitter Hans Kindt, Jeroen Lingier, Rik Vancouillie, Gudrun Vlamynck en David Tempelaere. Ik sta hen bij met raad en daad. Is een dergelijk comité nodig? Ik denk van wel. Er zijn al heel wat zaken verdwenen. Denk maar aan Tendo, Midinfo, Statiekermis, de carnavalorde "Orde van de Statie". Dus moet er iemand ook nieuwe initiatieven nemen."

Chauffeur

"Natuurlijk denk ik nog wel eens terug aan onze fabriek", zegt Rik. "Tot mijn veertigste werkte ik daar op zelfstandige basis. Iedereen van de familie was daar trouwens aan de slag. Je kon mij best omschrijven als het manusje-van-alles. Vijftien jaar geleden werd het bedrijf stopgezet en acht jaar geleden verkocht aan Daniël Decoster. Die maakte er woonunits van. Nu ben ik chauffeur en trek ik dagelijks de baan op voor Van Egdome. Aanvankelijk was dat vooral 's nachts met uitzonderlijke ladingen als treinstellen, nu rij ik vooral tijdens de dag. Het is trouwens minder en minder plezant chauffeur te zijn. De files, weet je wel?"

Familie

"Met een beetje heimwee proberen wij van Wijnendale opnieuw een grote familie te maken. Het is zeker goed wonen hier maar het is anders dan vroeger. Er zijn een pak nieuwe, jonge mensen bijgekomen en de rasechte Wijnendalenaars sterven uit.

Door drie activiteiten per jaar te organiseren willen wij mensen samen brengen zodat die elkaar beter kunnen leren kennen. Normaal zitten daar een walking dinner en een comedy-avond tussen maar dit jaar is het een iets andere planning. Dat heeft natuurlijk alles te maken met het feest van Wijnendale 100 waaraan wij onze volle medewerking verlenen.

Naast de voorbije nieuwjaarsreceptie participeren wij aan dat feest en ondersteunen we ook Ka-Dans. We willen wel animo brengen in het dorp maar gaan zeker niet in concurrentie met andere initiatieven." Over zijn eigen familie kan Rik ook best tevreden zijn. Hij is gehuwd met Marie-Therese Lanoye en samen hebben ze drie kinderen: David, Dieter en Daphne. "En vijf kleinkinderen", voegt Marie-Thérèse er niet zonder trots aan toe.

→ Wijnendale Bruist 2012 v.l.n.r.: Rik Vancouillie, David Tempelaere, Hans Kindt, Gudrun Vlamynck, Jeroen Lingier.

Onderwijs in Wijnendale

De geschiedenis van het onderwijs in Wijnendale gaat terug tot het jaar 1867. Op dat moment wordt in het Geuzenbos onderricht gegeven in de Schoolstraat. In die tijd is er een leerschool en een speldenwerkklas. Het zijn respectievelijk zuster Julie en zuster Lucie van de zusters van Ichtegem die dagelijks het traject van Ichtegem naar het Geuzenbos te voet afleggen. In 1890 mag zuster Agnes een tweede leerklas openen in het schooltje. In 1892 krijgt de kleine instelling voor het eerst een subsidie van de Provincie. Vier jaar later wordt daar staatssubsidie aan toegevoegd. In 1899 telt het schooltje twee lagere klassen, een bewaarschool en een speldenwerkschool.

Al die tijd komen deze zusters van Ichtegem te voet naar het schooltje in het Geuzenbos. In 1904 was dit nog steeds het geval. Ex-Wijnendalenaar Manu Adriaens schreef er in 1987 een boekje over. Daar vinden we volgende passage: “Zuster Manier-Stanislas trok [...] dagelijks vanuit het Ichtegems klooster te voet (zes kilometer) naar die verre wijk [] om les te geven aan de kinderen van het Geuzenbos. [] Er was echter geen bos meer, maar veel weiden en akkerland, en er waren evenmin nog geuzen. Een beetje ruwe mensen, dat wél, maar geen halve wilden. Tja, volk van het Geuzenbos. Het had de naam uit eik gekapt te zijn, ongesnoeid en met het hart op de handen. Maar van dat hart gesproken: dat volk had een hart van koekebrood, dat men zelf bakt en goed besuikert.”

→ De bewaarklas uit 1910

Op 25 mei 1912 benoemt monseigneur Waffelaert, E.H. Camiel Meysman tot eerste pastoor van de ‘parochie Wijnendale’. De eerste pastoor en zijn opvolgers hebben het plan om 500 meter hoger dan de lokalen aan de Schoolstraat een nieuwe school te bouwen, met daarbij ook een kerk met kerkhof, een pastorie en een parochiezaal. Zeker aan de meisjes zijn het enkel geestelijken die les geven. Maar in 1921 werd juffrouw Anna Ackerman benoemd in de Meisjesschool in Wijnendale. Zij is de eerste onderwijzeres die geen zuster was. Ze is wel de zus van de gebroeders Joseph en Robert Ackerman die onderwijzer zijn in de twee nieuwe jongensklassen die in 1920 worden ingericht.

Aparte ‘knechtenschool’

In deze periode groeit ook het idee om een aparte ‘knechtenschool’ op te richten in de nieuwe parochie. De derde pastoor van Wijnendale, E.H. Prosper Moncarey, schrijft daarover: “Een volledige inrichting van de knechtenschool was broodnodig, sedert jaren. De zusters hebben meer dan het mogelijke gedaan om heel den boel te doen draaien. Maar er moest toch verandering komen. De opzieners drongen fel aan tot het inrichten van een knechtenschool, afzonderlijk. Dat gedacht is te verwezenlijken daar er hoop is op een nieuwe pastorie.” We kunnen van een aparte jongensschool spreken vanaf 1926. Met Pasen 1928 verhuist de meisjesschool van het oude gebouw naar het nieuwe gebouw bij de kerk. De jongensschool wordt ingericht in de vroegere meisjesschool. Pastoor Moncarey kan de nieuwe lokalen op 4 juni 1936 inzegenen.

→ 1929-1930 kookles met eerwaarde Moeder Hélène in de nieuwe school voor meisjes waar ook nu de huidige schoolgebouwen staan.

Oorlogen

Tijdens de wereldoorlogen konden de kinderen niet naar school gaan. Na de Eerste Wereldoorlog, in november 1918, mochten de boekentassen weer van onder het stof worden gehaald. Maar wanneer de Tweede Wereldoorlog uitbreekt op 10 mei 1940, worden alle scholen opnieuw gesloten. Ook de Wijnendaalse school heeft haar plaats in de geschiedenisboeken over de oorlog gekregen. De capitulatie wordt, zoals beschreven staat in het stuk over “Oorlog in Wijnendale”, getekend in één van de lokalen van de school.

Na de oorlog, in 1952, telt de meisjesschool vier lagere klassen en twee bewaarklassen. In de jongensschool zijn vier lagere klassen.

→ Eerste en tweede studiejaar met meester Georges Muylle in het schooljaar 1954-1955.

In die periode wordt er per graad lesgegeven. Elke graad telt twee leerjaren. Cyriel Vandendriesschie, ex-directeur, heeft in de archiefboeken gevonden dat klassen met meer dan 40 leerlingen in deze periode geen uitzondering zijn. Elke school heeft in die periode een eigen schoolcomité als bestuursorgaan.

Fusie

Dit verandert in 1975. In dat jaar begint de onderwijsverhouding fusies tussen scholen aan te moedigen. Omdat er in die tijd steeds minder leerlingen op de schoolbanken zitten, zijn ook veel scholen een fusie aangegaan om de benoemde leerkrachten te kunnen behouden. Ook in Wijnendale hebben de schoolbesturen die stap gezet. Op 1 september 1975 fusioneren de meisjes- en de jongensschool tot de Vrije Gemengde Lagere School in de Kloosterstraat. Tot 1977 wordt de school geleid door een kloosterzuster, meteen ook de laatste zuster die er voor de klas stond. In 1979 heeft de school voor het eerst een directeur die de baan niet moet combineren met deeltijds voor de klas staan.

→ In 1975 wordt het een gemengd lagere school. Klas van Paul Lingier in 1975-1976.

Vzw

In 1991 zet de schooldirectie een volgende stap. De school wordt, in plaats van de feitelijke vereniging die ze tot dan toe was, een vereniging zonder winstoogmerk (vzw). De nieuwe naam is: ‘De Katholieke School van Wijnendale’. Dit nieuwe bestuursorgaan heeft in 1994 kunnen zorgen voor een nieuwe polyvalente zaal, kleuterklas en sanitair blok. Een grondige renovatie van de schoolrefter en de nutsvoorzieningen volgen eveneens. Op 28 oktober 1995 wordt de vernieuwde school plechtig geopend.

In 2001 gaat de laatste pastoor van Wijnendale op rust. Hij was voorzitter van het schoolbestuur. Na zijn vertrek is het niet eenvoudig om opvolging te vinden. Uiteindelijk gaat de directie aankloppen bij de Scholengroep Sint-Rembert in Torhout. Op 1 september wordt de vzw ‘De Katholieke School van Wijnendale’ ontbonden. Het bestuur van de vrije basisschool van Wijnendale wordt overgedra-

gen aan de Scholengroep Sint-Rembert. Een dergelijke fusie zorgt voor wat extra middelen voor de uitbouw van de school. Bureaus, leraarskamer en refter worden gemoderniseerd. Deze nieuwe schoollokalen zijn ingezegend op 14 januari 2007.

→ De nieuwe polyvalente zaal.

En er werd verder gebouwd: een zorgklas, een lerarenkamer, een secretariaat, een galerij en een polyvalente zaal. De school telt nu een peuterklas, drie kleuterklassen en zes leerjaren. Tijdens het schooljaar 2011-2012 liepen er 197 leerlingen school.

→ Het huidige lerarenkorps klaar voor het feest van 100 jaar Wijnendale.

CYRIEL VANDENDRIESSCHE VERHUISDE VAN ICHTEGEM NAAR WIJNENDALE

Meer dan meester of directeur _____

■ *Cyriel Vandendriessche werd geboren op 19 november 1945 als Ichtegemnaar. Twintig jaar later streek hij in Wijnendale neer als opvolger van meester Leo Van den Auweele.*

“Op 1 september 1965 ging ik aan de slag in de basisschool van Wijnendale”, zegt Cyriel. “In 1970 werd ik er directeur en dat bleef ik tot op 31 augustus van 2001.”

100 jaar Wijnendale

“Honderd jaar Wijnendale! Daarvan heb ik 47 jaar een actieve bijdrage geleverd. Ik ben daar trots op, zonder evenwel pretentius te zijn. Als onderwijzer en schooldirecteur ben je uiteraard nauw betrokken bij de leefgemeenschap. Je leert heel wat mensen kennen en zonder dat je het weet, ben je lid van heel wat comités en verenigingen.

Zo heb ik van 1967 tot 1995 het secretariaatswerk verricht voor het NCMV, het latere Unizo. Deze vereniging was aanvankelijk een afdeling van Ichtegem, maar is in 1977 NCMV Wijnendale geworden. Toen ik als jonge onderwijzer in 1965 in Wijnendale aankwam, was er hier ook een bloeiende Tentó, een handelsbeurs. Ook daar werd ik gevraagd om het secretariaatswerk te doen. In 1970 stond ik ook aan de wieg van het parochiaal zangkoor. Een koor dat nog altijd bestaat en actief is. Ik was uiteraard ook lid van het oudercomité, de participatieraad, het LOC en de inrichtende macht van de school.

Ik ben ook nog 41 jaar bibliothecaris geweest in Ichtegem. Ik wist perfect welke kinderen en volwassenen veel of weinig lezen. Dat kan moeilijk anders want ik zat elke woensdagnamiddag en zondagvoormiddag in de bibliotheek. De laatste jaren ben ik wat minder actief geworden maar ik beheer nog steeds het archief van de parochie en ben ook de parochiale contactpersoon, die samen met een stuurgroep de werking van de parochie verzekert.”

→ Personeelsfoto school van 1976

Fragment uit de speech van Norbert _____

Op vraag van de organisatie hield burgemeester Norbert De Cuyper ter gelegenheid van zijn ridderschap in 't Manneke uit de Mane in 2010, een speech in het gekuist West-Vlaams. Hij had het o.a. over Wijnendale.

“De parochiezaal van Wijnendale, 'n oud versleten kot, we wilden het restaureren, maar we hadden geen geld en 'k ging op bedeltoer.

'k Had mensen nodig die wilden werken gratis voor niets, 'k ging rond en k' belde aan van deure tot deure.

Geel, blauw of rood, rype of groene, ze wilden allemaal helpen en ze werkten en wrochten lijk de leeuwen zonder één centieme dagure.

Het is nu een prachtige polyvalente podiumzaal.

De zaal werd ingezegend, zoals dat gewoonlijk gaat was dat met een misvieringe.

't Waren d'er een paar die zeiden:

"Norbert, we gaan voorzakers niet kom, we zien niet gewend van naar de messe te gaan, gao je dul zyn?"

'k zei neenk, g' hebt zo gewrocht, oe kan ik ton dul zien allene maar 'n beetje spytig dat 'k je niet gaan zien.

Maar ze waren d'er allemaole, en met d'offerande kwam ze naar voren, den een met zijn truweel, of een waterpas den ander met een zaag of een ende hout, nog een ander met 'n baksteen, en ze legden hunder werk nere aan 't altaar.

De tranen rolden over mijn kaken uk die brute

75 jaar Wijnendale

maar schone mensen zagen met een hertje lijk een koekebrood, ze waren zo ho-
vaardig of 'n katje." "Als Wijnendale, 75 jaar bestond, hebben we een historische
stoet gebouwd

Wijnendale Stoetsgewijs,

We hielden een vergaderinge, de zale liep vol.

En 'k lei uiteen, wat dat we kosten uitbeelden,

de hele historie van 't kasteel van Wijnendale,

't is de geschiedenis van ons land,

en hoe dat 't leven in 1912 by de stichtinge van us dorp der uit zag:

de schareslieper, de groenselkarre en de smid

en hoe dat den pastoor toen ingehuldigd wier,

een trouw van ton en een begravinge enz.

Ze luisterden lijk vinken en ze hadden maar één probleem :

als heel Wijnendale meedoet, wie gaat er ton staan kiekeen ?

En heel Wijnendale deed mee

en d' er kwamen duizenden mensen kijkeen.

De bruggen van Wijnendale reden mee,

ze draaiden up strate, en de trein reed d' er deure.

't was al zo schone, zo goed

en de tranen rolden over m'n kaken als ik op de tribune de stoet zagen paseren.'

De meester en zijn leerling.

Omwille van zijn bij-
drage ten dienste van
de Volkscultuur en
het Volkstheater werd
burgervader Norbert
de Cuyper op 18 april
2010 opgenomen in
de ridderorde 't Man-
neke uit de Mane. Ben
Maelbrancke, meer
dan 20 jaar regisseur
van 't Fonteintje fun-
geerde als peter.

Manu Adriaens: "Het huis van mijn geheugen heeft vele kamers" _____

■ *Nee, hij werd niet in Wijnendale geboren, maar hij leefde er wel van zijn 7 tot 27 jaar. Journalist en schrijver Manu Adriaens meandert voor dit boek door zijn herinneringen. Persoonlijke notities van een nomade.*

Het huis van mijn geheugen heeft vele kamers. Nog meer kamers dan die grote woning, gelegen op de hoek van de Prosper Moncareystraat en de Steenstraat, waarin mijn ouders in februari 1967 met hun vijf kinderen hun intrek namen.

Naast de voordeur hing een zwart bord met daarop in kalligrafische letters geschilderd: *Huize Ten Daele*. Dat was er bevestigd door de vroegere bewoner: Oktaaf Casteleyn, de eerste hoofdonderwijzer en koster van het dorp. Hij was in 1962 gestorven en het huis stond al een hele tijd te koop. Wij kwamen van Zedelgem, waar we tot dan een onderkomen hadden gevonden in een schamel huurkrot. Klein, veel te klein voor zo'n groot gezin. En wak, dat vooral, het vocht droop er van de muren. Ik dacht als kleuter altijd: wat zweten die muren toch! Die hadden het 's winters warmer dan wij, zo te zien.

Ik heb geen gêne om dat hier allemaal neer te schrijven. Waarom zou ik? Geen misdadiger hoogverraad mogelijk dan je eigen afkomst te verloochenen. Voor elke frank die op de bankrekening van mijn ouders kwam te staan, hebben ze gewerkt. Want toen ze trouwden, hadden ze niks. Letterlijk. Of nee, ik mag niet liegen, ze hadden wél iets: schulden (omdat ze, op de pof, meel hadden gekocht voor het var-

ken dat ze kweekten). Mijn moeder heeft het mij – de oudste van de vijf kinderen – meer dan eens verteld: "Toen ik in verwachting was van jou, hadden we vaak geen geld voor vlees 's middags. Ik heb tijdens die zwangerschap ontzettend veel gekookte eieren gegeten." Ik twijfel geen seconde aan het waarheidsgehalte van dat verhaal. Daarvoor hoef ik alleen maar 's ochtends even in de spiegel te kijken en die fantastische kop van mij te bewonderen. Jawel, dames en heren, de wet van het karma: het hele leven is een web van oorzaken en gevolgen.

Ik wil maar zeggen: toen ik in 1967 met mijn ouders, broer en drie zussen van Zedelgem naar Wijnendale verhuisde, betekende dat voor ons de tocht naar het Dorp van Belofte. En de beloften werden daar wel degelijk ingelost. Ook op culinair vlak: de gebraden konijnen vlogen ons in de mond! Die konijnen kweekte mijn vader in groten getale vóór en na zijn werkuren bij Clayson, de fabriek in Zedelgem waar pikdorsers werden gemonteerd en waar hij tot aan zijn prepensioen actief zou blijven.

Soms, als mijn vader zich op zondagvoormiddag verveelde, zei hij: "Ik ga maar weer eens een konijnenmoer bij de bok doen." En ik ging dan als jonge knaap stilletjes mee kijken, naar die acrobatie van de wonderlijke konijnenvermenigvuldiging. Maar ook op andere momenten, als de hectiek van het kroostrijke gezin in de woonkamer me gewoon iets te overweldigend werd, trok ik me graag een kwartier terug bij de konijnen. Zij verstonden de kunst van het zwijgen. We hadden het goed samen, de konijnen en ik. "Tja, onze Manuël is een beetje anders dan de andere kinderen", hoorde ik mijn moeder weleens zeggen tegen een buurvrouw.

→ Vader Robrecht Adriaens en moeder Andrea Vandecasteele: 35 jaar getrouwd in 1992.

→ Plechtige communie in het voorjaar van 1971.

Van februari 1967 tot juni 1971 maakte ik in Wijnendale af waar ik in Zedelgem al aan begonnen was: het lager onderwijs. Zo belandde ik achtereenvolgens bij meester Paul Lingier (tweede leerjaar), meester Cyriel Vandriessche (derde leerjaar), meester Albert Dieussaert (vierde leerjaar), meester Karel Dejonghe (vijfde leerjaar) en opnieuw meester Cyriel Vandriessche (zesde leerjaar).

Elke maand kregen we een schoolrapport mee naar huis. Ik heb ze nog allemaal van die jaren. Kijk hier, een opmerking uit de maandelijkse evaluatie van het derde leerjaar: “Schrijft gaarne een foutje”. En in nog een andere maand noteerde diezelfde meester Cyriel: “Moedertaal mag niet verzwakken”. Het is misschien wel het

grootste mysterie uit mijn leven: dat ik weliswaar altijd veel punten kreeg voor “opstel”, maar dat ik het schrijven ervan telkens weer een pijnlijk, moeizaam proces vond – dat eeuwige schrappen en schaven aan zinnen in mijn kladschrift – en dat ik later van dat schrijven tóch mijn beroep heb gemaakt, terwijl het vaak nog altijd een lijdensweg is. Hoe stom en masochistisch kan een mens zijn?

Het middelbaar onderwijs volgde ik, net als mijn Wijnendaalse leeftijdgenoot Denis Vanthournout, in het Sint-Janscollege in het Brabantse Meldert. We werden beiden weggeplukt uit het zesde leerjaar van meester Cyriel door de rondreizende pater Geladé, die in alle Vlaamse provincies leerlingen bij elkaar ronselde. In zijn *deux-chevaux* was die pater een snelheidsduivel zonder weerga. Om u een idee te geven: bij de hoogste verkeersinstanties van dit land had hij kunnen regelen dat hij jaarlijks slechts de helft van zijn autotaks hoefde te betalen, om de eenvoudige reden dat hij toch altijd maar op twee wielen reed. Maar dit terzijde. Ik wou alleen maar even meegeven: Denis en ik kwamen in die zes Meldertse schooljaren slechts om de drie weken voor een weekend naar huis. Dat betekende toch wel een cesuur in ons beider leven, al hebben we er nadien elk verschillend op gereageerd. Denis is met zijn Wijnendaalse Chiro-lief Karin getrouwd en woont nog altijd in het dorp. En ik ben nomade gebleven.

Vanaf 1978 tot 1986 schreef ik voor *De Weekbode* – aanvankelijk als losse correspondent, de laatste jaren in vast dienstverband. Op die manier heb ik veel mensen leren kennen: zie onder meer mijn boeken *Wijnendale stoetsgewijs* en *Ik weet nog goed*.

Al die jaren was mijn domicilie het ouderlijke huis in de Prosper Moncareystraat. Ik had in die periode kind noch kraai, maar er waren gelukkig wel de konijnen van mijn vader.

Tussen haakjes: ik ben intussen al twaalf jaar samen met een vrouw, weliswaar alleen in de weekends. Omdat ik nooit ben vergeten hoe ik was als misdienaar in de Sint-Jozefskerk, meer bepaald tijdens huwelijksmissen. Net voor het cruciale moment waarop bruidegom en bruid elkaar het definitieve jawoord zouden geven, voelde ik namelijk altijd de bijna onweerstaanbare drang om hen van achter de rug van pastoor Willems toe te roepen: “Doe dat niet! Beloof dat niet! Hoe kunnen jullie nu in ’s hemelsnaam weten dat dit voor altijd is?” Ik heb me als misdienaar gelukkig iedere keer kunnen beheersen.

Ben ik veranderd sinds ik in 1986 Wijnendale voorgoed verliet? Nauwelijks. Drie decennia later doe ik nog altijd wat ik toen al deed: als journalist luisteren naar het verhaal van mensen en dat zo goed mogelijk op papier proberen over te brengen. Wat ik heb geleerd, is dat de mooiste mensen niet de Miss België of de senator zijn, maar degenen die zich als bizarre paradijsvogels voortbewegen aan de rafelrand van de samenleving. Dat vond ik toen al en dat vind ik nog altijd. Neem Cesar met het lange haar, de hippie voor wie de tijd in de flowerpower van de jaren zestig was blijven stilstaan en die zich met zijn geliefde op de Wijnendaalse Sparappelwijk was komen vestigen. Omdat hij het verspilde energie vond ’s nachts buiten naar het toilet te gaan, piste hij gemakshalve in de keuken in de watersteen.

→ Zaterdag 20 februari 1982 in de parochiezaal. Interview met tv-figuur Jan Van Rompaey tijdens de eerste praatshow van de vereniging 't Pallietertje.

→ Manu Adriaens op reportage voor de krant bij kasteelheer Jean-Jacques Matthieu de Wynedaele in 1982.

Of neem Gaby, de zwarte prostituee van de *Lido*, het enige café waar ik nooit een aflevering aan heb gewijd in mijn jarenlange reeks over de herbergen in groot-Wijnendale voor het tijdschrift van de heemkundige kring Carolus Bonus. Op een dag sprak ik met Gaby en toen legde ze me enthousiast uit dat zwarte vrouwen peervormige borsten hebben, in tegenstelling tot de appelvormige van blanke vrouwen. Wat ze meteen even aanschouwelijk demonstreerde. Ach, journalistiek: de beste volkshogeschool die een mens zichzelf kan toewensen.

Het geheugen is een prostituee. Je wordt verleid om te onthouden wat je het liefst onthoudt, je probeert te vergeten wat niet zo fraai was. Soms droom ik nog weleens dat slachter Joël Verplancke bij ons thuis een varken keelt, terwijl ik het bloed in een teil opvang. Soms belt Alice Denoo, “Moeder Alice” van café *De Statie*, me midden in de nacht op, om me te zeggen dat ik haar volgende week zeker niet mag komen interviewen, want dat ze het besterft van de faalangst en dat ze geen kalmeerpilltjes meer in huis heeft.

Soms, als ik in Amsterdam ben en overdag het Anne Frank Huis ben gepasseerd, zie ik enkele uren later in mijn slaap een scène uit *Het dagboek van Anne Frank* – voor mij, samen met *Het gezin Van Paemel*, nog altijd dé mooiste voorstelling uit de hele geschiedenis van Theater ‘t Fonteintje. Soms droom ik dat mijn moeder tegen een buurvrouw zegt: “Tja, onze Manuël is een beetje anders dan de andere kinderen.”

Om de zoveel weken bezoek ik mijn vader in Wijnendale. Dan gaan we samen iets eten bij de Griek in Torhout. Of we trekken met z’n tweeën naar een nóg oudere broer of zus van hem, want het geslacht Adriaens is een taai ras. De zangeres Madonna eist dat haar kleedkamer na elk optreden wordt gesteriliseerd, omdat ze bang is dat fans ervandoor gaan met haar DNA. Mijn vader is mijn enige achtergebleven genenmateriaal in het dorp. Wilt u er alstublieft een beetje zorgzaam mee omspringen?

→ Nog altijd verslaggever van het leven: hier in 2011 op bezoek bij professor Etienne Vermeersch.

Een kroegentocht door Wijnendale _____

Een kroegentocht door Wijnendale kan sporen nalaten. De kroegen uit het verleden hebben ook sporen nagelaten, maar de tapkranen zijn drooggelegd en de “togen” uitgebroken. Het zijn gewone woonhuizen geworden en sommige herbergen en cafés zijn helemaal uit het straatbeeld verdwenen.

De kroegen die zijn gebleven, herbergen de geschiedenis van vele decennia en hopen nog vele jaren nieuwe verhalen te kunnen schrijven. Niet evident, in een tijd waarin meer en meer cafés in het land de deur (moeten) sluiten. Wie overblijft, offreert de best getapte pint, vertelt de sterkste verhalen, heeft het grootste hart en een luisterend oor, biedt kortom het beste van het beste, toch volgens de stamgasten die blijven komen.

Wij staan even stil bij wat nog bestaat en geven een overzicht van wat ooit bestond.

We baseren ons op interviews en artikels van Manu Adriaens uit de periode 1979-1985 met een update van Carolus Bonus Heemkundige Kring Wijnendale in 2003 en een opfrissing in 2012.

In den Hert – ’t Heuvelhof

Vorbij het kasteel richting Oostende ligt aan dezelfde straatzijde ‘t Heuvelhof (Oostendestraat 394), tot eind vorige eeuw ‘In Den Hert’ genoemd.

De geschiedenis van ‘In Den Hert’ gaat terug tot de 15de eeuw en is onlosmakelijk verbonden met die van het kasteel. Naast meer bekende kasteelbewoners als Boudewijn Hapken, Karel de Goede en Maria van Bourgondië heeft vooral Filips van Kleef (1456-1528) zijn stempel gedrukt op de omgeving van het kasteel. Hij hield er later een straat in Torhout aan over (Filips van Kleefstraat – zijstraat van de Aartrijkestraat nabij het Warandespeelplein), maar zorgde in zijn era vooral voor het laven van dorstige kelen. Op de locatie van ‘In Den Hert’ liet hij na zijn aankomst in 1477 een brouwerij bouwen. Dit was niet toevallig. Elke instelling met enige faam beschikte in die tijd over een brouwerij, en in de Roopijfontein (nu in de volksmond ‘t fonteintje’ genoemd) was er voldoende water beschikbaar.

In de volgende eeuwen deed het gebouw dienst als afspanning. De postkoets hield er halt, de paarden konden er weer op krachten komen en de voerman kon zijn vochtreserves aanvullen. Maar toen het nieuws later meer en meer via andere kanalen werd verspreid, werd ‘In Den Hert’ een herberg als een andere, waar het gewone volk na een dag van hard labeur plezier maakte tussen pot en pint.

Bijna de volledige 20ste eeuw was ‘In Den Hert’ in handen van de familie Stael. In oktober 1898 nam Edward Stael met zijn gezin het café over van de vorige uitba-

ters, de gebroeders Strubbe. De oudste dochter van 'Wardje' Stael, Elodie, was zes jaar toen ze er hun intrek namen. Haar zussen Adronie en Alice zijn in het café geboren. In de beginjaren waren het café en de omliggende landerijen eigendom van de heer Serruys uit Oostende. Later werden ze eigendom van de familie Stael.

Tot in de jaren '80 van de vorige eeuw kende 'In Den Hert' een mooie nieuwjaarstraditie. In het café dat het hele jaar door passanten van heinde en verre over de vloer kreeg, kwamen op oudejaarsavond diverse mensen bijeen om te babbelen en te kaarten. Tegen middernacht vertrokken ze in stoet naar het kapelletje aan het kasteel om er te 'lezen' voor het komende jaar. Later geraakte die traditie helemaal in onbruik.

Alice en Adronie Stael zetten het café stop in 1995. Pieter Van Den Heuvel, eigenaar van 't Gravenhof, kocht het gebouw dat na verbouwings- en renovatiewerken werd herdoopt in 't Heuvelhof. De 'duo-wc' waarvoor 'In Den Hert' bekend was, verdween. Anno 2012 is Pieters zoon Tom Van Den Heuvel eigenaar-zaakvoerder.

→ Café "In Den Hert"

→ 't Heuvelhof

Laiterie de Wynendaele-'t Gravenhof

→ Laiterie de Wynendaele

→ Het huidige Gravenhof

Schuin tegenover 't Heuvelhof ligt 't Gravenhof (Oostendestraat 343). Het ontstaan van dit hotel-restaurant berust op een legende. Op 28 september 1708 was het Steneveld het strijdtoneel van de beruchte slag van Wijnendale tussen Fransen en geallieerden. Na dat gevecht zou een overlevende Engelse soldaat zijn heil hebben gezocht in een bestaande herberg vlakbij het kasteel. De kastelein had naast niet te versmaden dranken ook een mooie huwbare dochter. De lokroep van de liefde was wederzijds en de ex-militair en de kasteleinsdochter werden man en vrouw. 't Gravenhof werd een soldatenkroeg, maar toen de regelmatige stops van de postkoets de zaken deden floreren, werd het café al vlug een restaurant met aanzien.

In 1801 werd het gebouw - toen nog 'De Laurier' geheten - aangekocht door de familie Vansteenkiste. Zij waren de grootouders van Elza - 'juffrouw Elza' - Vansteenkiste, die in 1979 in een interview met Manu Adriaens nog talrijke verhalen kon opdissen. Zo herinnerde ze zich nog levendig de namen van de voermannen Hoste, Messelis en Vanneste die regelmatig de paarden van hun diligence lieten rusten in de stallen van de afspanning. Elza's vader - die om zijn geblokte gestalte in de volksmond 'Boutje' werd genoemd - moest trouwens letterlijk stokken in de wielen steken van de koetsen en vlaskarren die anders van de steile berg dreigden terug te rollen.

Toen 'Boutje' samen met zijn vrouw Octavie Jonckheere het restaurant runde, waren het vooral grote industriëlen uit Noord-Frankrijk die 't Gravenhof aandeden. Vandaar de naam Café-restaurant Laiterie de Wynendaele. Ze stopten op doortocht tijdens een zakenreis, of op weg naar de paardenrennen aan de kust of naar de kinderen die bij familie in Middelkerke verbleven.

't Gravenhof bleek ook op technisch vlak een trendsetter in het Houtland. Kort na de Tweede Wereldoorlog was het een van de eerste stopplaatsen met een benzinepomp en in 1948 kregen hotel en restaurant centrale verwarming. Dat jaar betekende ook de grote metamorfose, met de afbraak van alle stallingen en schuren en het veranderen van de naam in 't Gravenhof, naar de eeuwenlange aanwezigheid van de graven van Vlaanderen in onze contreien. In het Gulden Boek van 't Gravenhof prijken trouwens ook heel wat beroemde namen van hoogwaardigheidsbekleders en artiesten als prins Christian van Hannover, prins Filip van Liechtenstein, Claude François, Dalida en kunstschilder Courtens. Karel van Wijnendaele, wieljournalist en oprichter-organisator van de Ronde van Vlaanderen, kwam er lange tijd vanuit Gent wekelijks een kaartje leggen.

Na 171 jaar eindigde in 1972 het tijdperk-Vansteenkiste in 't Gravenhof. Sindsdien is de familie Van Den Heuvel er al aan de derde generatie toe, met na de grootouders en later Pieter Van Den Heuvel en zijn vrouw Carine anno 2012 kleindochter Stéphanie, die door haar zus Julie als administratief medewerkster wordt bijgestaan.

't Stadhuis

Op de hoek van de Kloosterstraat en de Alberic Deleustraet vinden we " 't Stadhuis" (Alberic Deleustraet 15).

Hoog boven de inkomdeur prijkt het bouwjaar van het pand: 1913. Toen zijn broer Leopold door zijn huwelijk met Eugénie Verhaeghe eigenaar werd van 'In de Statie' kon Charles Denoo niet achterblijven en opende hij zijn eigen café. Op verzoek van pastoor Camiel Meysman koos hij de naam "In 't Stadhuis", ook al werd er nooit een gemeenteraadzitting gehouden. Er kwamen wel geregeld raadsleden over de vloer.

De beide wereldoorlogen leverden wel enkele verhalen op. Jarenlang vertoefden hier de unieke en originele foto's van de befaamde 'Lange Max' waarmee Duin-

kerke in 1914-1918 werd beschoten. In 1942 haalden de Duitsers dit reusachtige kanon trouwens terug naar hun eigen land. Twee jaar eerder, in mei 1940, toen Wijnendale het brandpunt van het diplomatieke gebeuren was, kwam de Generale Staf van het Belgisch leger elke middag en avond "in 't Stadhuis" eten. Net voor de capitulatie kwam men er - zoals bij Oscar Pollin - tafels weghalen. Misschien werd op een van deze tafels de beslissende handtekening op papier gezet? Remi Denoo, zoon van Charles, was de eerste pastoor van Wijnendaalse bodem. Na de lagere school in Wijnendale liep hij college in Izegem, het Klein Seminarie in Roeselare en het Groot-Seminarie in Brugge. Op 6 juni 1936 werd hij door Mgr. Lamiroy tot priester gewijd. Zijn eremis kon hij opdragen in de gloednieuwe kerk, die pas op 4 juni was ingezegend. Remi's zuster Godelieve hield met haar man Urbain Waeyaert tot in 1991 het café open. Urbain was een echte volkfiguur. Zijn café was het stamcafé van 't Burgemeestertje, André, de wijkburgemeester, die als eerste gedoopt werd in de kerk. 't Stadhuis was ook de thuishaven van de Geuzenboskraaiers. Urbain liet immers niet de vinken fluiten maar de hanen kraaien. Daarna namen Dirk Clarysse en Silvia Van Luchem de toeg over en vanaf 2003 David Sabbe en Vicky Ryckewaert. Anno 2012 wordt het café gerund door Gino Van Hee.

't Brugtje

In juli 1983 werden in de Guldenvlieslaan 3 de funderingen gegoten en door het werken met prefabmuren kon 't Brugtje' al op 15 december van datzelfde jaar officieel worden geopend.

Voor Roger en Solange Dekoninck was het nochtans niet hun eerste zaak. Op de andere hoek van de Guldenvlieslaan en de Alberic Deleulaan (nr. 18) hield hij jarenlang een beenhouwerij open. Zijn vader Achiel Dekoninck bouwde het huis nog voor hij getrouwd was met Margaretha Deschuyter. Het centrum van Wijnendale telde toen nog maar weinig huizen. Naast de slagerij zelf deden Achiel en Margaretha ook de markten met vlees. Omdat frigo's nog niet bestonden, werd het vlees bewaard met ijsblokken die wekelijks uit de Torhoutse brouwerij Fraeys werden aangevoerd.

→ 't Stadhuis vroeger

→ 't Stadhuis nu

→ 't Brugtje

Roger leerde het kappersberoep en voerde dat thuis verder uit tot zijn vader in 1958 stierf. Zonder specifieke slagopleiding te hebben genoten, nam hij toch de zaak van zijn vader over. Hij had zijn vader dikwijls gadeslagen en ging in de beginperiode vaak met de Aartrijkse beenhouwer August Casier naar de markten om het vak te leren.

De eerste verandering in de winkel was het plaatsen van een toonbank. Weliswaar zonder de koeling die er vandaag zou zijn, maar door de afscherming met glas konden de klanten niet meer over het vlees ademen. In 1966 werd de winkel gemoderniseerd. Ondertussen waren in Wijnendale ook de beenhouwerijen Dupon, Crombez en Verhaeghe erbij gekomen.

Onder impuls van de kinderen Rik en Ria maakte Roger Dekoninck plannen om een snackbar met als specialiteit kip met frieten of brood op te starten. ‘t Brugtje’ vulde daarmee een gat in de markt in Wijnendale. In 2012 wordt de zaak nog altijd gerund door Ria Dekoninck.

In de Statie - Wijnendaele Station

Op het pleintje aan het voormalige station van Wijnendale waar sinds 1996 een wooncomplex staat, stond vroeger het café ‘In de Statie’ (Wijnendalestationstraat 75). Aan die plek is een kroostrijk verhaal verbonden. In 1882 werd in een Zedelgems gezin de zevende zoon geboren. De jongen kreeg de naam Leopold Camiel August Clement Denoo, en Leopold II als dooppeter. Drie jaar later werd in een gezin in Wijnendale een zevende dochter geboren, Eugenie Verhaeghe genaamd. Door een speling van het lot werden zij later man en vrouw en gingen na hun huwelijk bij haar ouders wonen, die zij ook als uitbaters van ‘In de Statie’ opvolgden.

→ Alice van café De Statie

→ In de Statie

→ Wijnendaele Station

Uiteraard speelde de spoorweg een belangrijke rol in de geschiedenis van deze herberg. Het gebeurde af en toe dat een pakje dat met een trein was meegezonden, naar het kasteel van de familie de Maere d’Aertrycke moest worden gebracht. En ooit stapte een prins-regent, die op het kasteel voor een feest was uitgenodigd, het café binnen om er te telefoneren toen het toestel van het kasteel defect bleek.

Karel Steyaert, beter bekend als Karel Van Wijnendaele, was niet alleen in ‘t Gravenhof maar ook ‘In de Statie’ kind aan huis. In 1937 had op de Statie een grote wielervedstrijd plaats die door André Maelbrancke werd gewonnen. Karel had in zijn wagen, waarop in koeien van letters ‘Sportwereld’ was geschilderd, de renners Silveer Maes en André Mortier meegebracht. Toen hij met hen het café binnenging, ontstond een massale volkstoeeloop.

Leopold en Eugenie kregen drie dochters. Paula en Yvonne gingen in Brussel wonen en het was Alice die na de dood van haar ouders achter de tapkast stond. In die tijd was ‘In de Statie’ bekend voor de ontelbare versierde bierpotten en de foto’s van Eddy Merckx aan de muren. Ook de spaardersclub en de kaartspelers van ‘Vermaak na Arbeid’ vonden er onderdak.

In 1995 zette Alice het café stop, waarna het werd afgebroken. Iets verderop, in het volledig gerenoveerde oude stationsgebouw dat de naam ‘Wijnendaele Station’ draagt, kreeg de horecafunctie een vervolg. Linda Verschaeren en Yvan Vandekerckhove zijn sinds 1996 de uitbaters.

Swingkaffee Vivaldi

Vivaldi (P. Moncareystraat 4) is de laatste nieuwkomer in het caférepertorium dat Wijnendale rijk is. Uitbater Erik Verschaeve (51) zette eerst Elektro Verschaeve, de zaak van vader August, verder maar specialiseerde zich vanaf 1998 in klank en licht voor de horeca, EV Systems. Begin de jaren tachtig was hij betrokken bij de oprichting van Pallieter. “Ik leerde voor elektricien en op school kreeg ik als op-

dracht een versterker te maken. Daar maakte ik dan uiteindelijk een disco-bar van waarmee ik feestjes ging op-luisteren voor de spaarkas en de Chiro. Samen met Marc Blieck en Johan Scharlaeken wilden we iets doen om wat animo te brengen in de parochie. Dat werd Pallieter. Daarna heb ik ook nog wat belichting gedaan voor de Chiro en het toneel. Terwijl ikzelf een snookerzaal openhield in Wingene, maakte ik in 1997 in de oude bedrijfs-gebouwen van Elektro Verschaeve een café en verhuurde dat: El Paso. In 2010 nam ik de zaak over en her-doopte het tot Vivaldi. Dat moet een ambiencecafé zijn voor jong en oud. Ter gelegenheid van 100 jaar Wijnendale pak ik dan ook uit met een heuse kermisaffiche.”

→ Eric Verschaeve en Vivaldi

Verdwenen

In 't Oud Slot van Vlaanderen, Oostendestraat 345, Torhout-Wijnendale. Gebouwd in 1890. Café van 1913 tot 1924. Café met eerste overdekt terras. Ook nu nog bewoond door familie Hansebout.

In 't Half Barrierken /In 't Nieuw Barrierken, Torhoutbaan 227, Ichtegem. Herberg van 1898 tot 1930, nu particuliere woning. De Bijeenkomst/ 't Keuntje, Torhoutbaan 213, Ichtegem. Café van 1926 tot 2000, nu particuliere woning. De Bonten Os, Torhoutbaan 207, Ichtegem. Gebouw dateert uit 1880. Gestopt als café in 1940, nu particuliere woning. Het Vliegend Peerd, Torhoutbaan 179, Ichtegem. Herberg van 1939 tot ca 2000, nu runt de familie Mortier er een bedrijf van kranen- en materiaalverhuur. Het Paradijs/ De Muziekzaal, Veldstraat 89, Ichtegem. Vanaf 1911 in handen van Edmond Vanderjeugd en Adronie Seynaeve. Stopten met het café maar bleven er tot 1985 wonen.

Falten Peun / Sportwereld, Steenstraat 60, Torhout-Wijnendale. Herberg van ca 1912 tot WO II, nu particuliere woning. De Smis, Steenstraat 64, Torhout-Wijnendale. Café van 1914 tot eind 1940, daarna garage. 't Lauwershof, Steenstraat 138, Torhout-Wijnendale. 1911-1959, nu particuliere woning. De Muisdijk, Wijnendalestraat 78, Torhout-Wijnendale. Van rond 1900 tot 1918. Ook dit huis is nu een particuliere woning. Blauwvoet-Sportwereld, Kloosterstraat 10, Torhout-Wijnendale. 1932- begin jaren 1970, daarna krantenwinkel, nu strijk- en poetsdienst Pico Bello. Sint-Jozef, Alberic Deleustraet 16, Torhout-Wijnendale. 1931- 1977, daarna een leefgemeenschap van de vzw Tordale en nu organiseert de Scholengroep Sint-Rembert vzw er een mini-crèche en buitenschoolse opvang 'Hermelijn'. In de Stad Wijnendale, Consciencestraat 36, Torhout-Wijnendale. 1903-1925, nu particuliere woning. De Korte Wandeling, Consciencestraat 24, Torhout-Wijnendale.

→ In 't Oud Slot Vlaanderen is nog altijd een bekend dorpsgezicht in Wijnendale

→ Het Vliegend Peerd

→ In 't Half Barrierken

VAN MARKTKRAMER TOT ZAKENMAN, EEN WERK VAN GENERATIES

"De markten zijn een reclamebord voor de winkel"

■ *Kleding De Koninck in de Alberic Deleustraet is een van Wijnendales meest bekende exportproducten. De kledingwinkel, opgestart in 1931 door Charles Dekoninck, is met Lieven Dekoninck aan de derde generatie toe. In navolging van Charles en René bouwde hij de zaak uit tot wat ze nu is.*

→ De winkel bij het begin in 1931

"Mijn grootvader Charles Dekoninck was een rasechte Wijnendalenaar en vlasbewerker van beroep", zegt Lieven Dekoninck (48) die samen met zijn vrouw Martine Logghe de winkel runt. "Zijn vrouw Margaretha Decloedt, mijn oma en meter, kwam uit een kleermakersnest en zo begon ook zij kleren te maken. Vanaf 1929 werden die op de markt verkocht. Ze woonden dan nog in Torhout. In 1931 verhuisden ze naar Wijnendale en begonnen er met een zaak in mannenkleren: 'In 't klein gewin'. Die verhuis gebeurde met paard en kar en grootmoeder was zwanger van haar derde kind. Mijn vader werd geboren op 16 augustus 1931."

René

"Mijn vader René is hier geboren en heeft hier altijd gewoond. Omwille van medische redenen bleef hij vanaf zijn zeventiende thuis van school en hielp hij met zijn moeder en vader in het atelier. Hij voerde de geknipte stof per fiets naar de thuiswerkers.

→ De winkel na de verbouwingen in 1964

Naar de markten van Koekelare, Torhout, Oostende en Brugge ging hij maar al te graag mee. In 1956 huwde hij met Maria Casteleyn. Ze kregen al vrij vroeg de verantwoordelijkheid over de winkel te dragen. Mijn grootvader overleed immers vrij jong op 54-jarige leeftijd in 1961. In de loop der jaren werd de winkel niet alleen volledig verbouwd maar werd ook het aanbod uitgebreid. Geëngageerd als hij was, was mijn vader ook meer dan actief in het verenigingsleven. Hij was lid van het Davidsfonds, medeoprichter van het zangkoor, speelde mee in de eerste toneelstukken van 't Fontein-tje en startte in 1977 Middenstand Wijnendale (NCMV) op. Tot die tijd was hij ook al in het bestuur van NCMV Ichtegem. Hij zetelde in de VZW Inrichtende macht van de school, was lid van het dagelijks bestuur van de middenstand dat in Brugge samenkwam en hielp de Plaatselijke Brandverzekering in Ichtegem gestalte geven. Hij overleed op 27 december 2007."

Uitbreiden

"Van mijn achtste ging ik mee naar de markten, eerst om te spelen, later voor "echt". De markt, een aparte wereld, een grootwarenhuis avant la lettre. Het deed me smaak krijgen om te kopen en te verkopen. Door de "commerce" gebeten begon ik op mijn vijftiende op leercontract in de winkel te werken. Vanaf 1977 verkochten we ook damesjassen en in 1980 namen we er ook nog de markt van Poperinge bij. Ook toen al was zaken doen een constante evolutie. De winkel onderging in al die jaren ook een echte gedaanteverwisseling. Van 50 vierkante meter in 1931 tot 510 m² nu. Vader ging met pensioen toen hij 65 jaar was. Mijn broer Karlo en ik werden reeds veel vroeger actief in de zaak betrokken,

→ De huidige winkel (Foto Bazuin)

→ Lieven bij de geschilderde portretten van zijn ouders en grootouders: Charles Dekoninck, Margeriet Decloet, René Dekoninck en Maria Casteleyn.

zo konden we leren en groeien. In 1986 stond pa zijn geesteskind af en werd ik zaakvoerder. Hij werkte nog een tiental jaar mee in de zaak. Karlo verhuisde naar Eeklo om daar zijn eigen zaak uit te bouwen. Ik heb ook nog twee zussen: Ann heeft een apotheek in Bredene en Mia (Mieke) werkt in het stadhuis in Torhout. Op 27 augustus 1988 huwde ik met Martine, we kregen twee kinderen, Dries en Lien. Martine werkte vanaf dan ook in de winkel. We maakten bladzijden vol publiciteit en de winkel werd uitgebreid. In 1993 kochten we het huisje naast de winkel en breidden we de winkel uit. In 2001 verdubbelde we de oppervlakte van de winkel en in 2011 hebben we de voorgevel volledig vernieuwd. Nu verkopen we ongeveer alles voor dames en heren, in alle maten. We doen ook nog maatwerk. Vroeger werkten we met veertig thuisnaaisters, nu werken twee naaisters in ons atelier. Onze klanten komen uit heel West-Vlaanderen. Dat is natuurlijk een gevolg van de reclame op de markten. Mensen leren ons daar kennen en komen dan liever naar de winkel. Onze omzet werd vroeger voor de helft gerealiseerd op de markt. Daarom investeerde ik ook in een grote winkelwagen, een echte winkel op wielen. Nu genereert de winkel ongeveer 90 procent van de omzet. De markt is geëvolueerd naar een vorm van reclame maken. Of er een vierde generatie komt, zal de toekomst uitwijzen.”

Unizo

Lieven trad nog in meer voetsporen van zijn vader dan die van de winkel alleen. Bij Unizo en de plaatselijke brandverzekering volgde hij zijn voorbeeld. “Ik werd lid van het bestuur van Unizo net voor we huwden”, zegt Lieven. “Toen Roland Denolf plots overleed in 2010 werd ik een jaar interim voorzitter. In 2011 werd ik dan verkozen tot voorzitter. Martine zet het werk van mijn vader verder bij het Davidsfonds.”

→ Martine Logghe en Lieven Dekoninck

LIJNZAAD BVBA VANHULLE BIJNA EVEN OUD ALS DE PAROCHIE WIJNENDALE

Europese topspeler onder de kerktoren_____

■ *Lijnzaad Vanhulle bvba is onlosmakelijk verbonden met Wijnendale. Wie van de Hendrik Consciencestraat Wijnendale binnenrijdt via de Alberic Deleustraet botst letterlijk op de firma Vanhulle. Decennia lang wordt daar lijnzaad verhandeld.*

“Alles gaat terug tot mijn grootvader Eduard”, zegt huidig zaakvoerder Raf Vanhulle (61). “Eduard kocht na WO I, in 1919, de hoeve ‘Het Zandtapijt’ en startte er een handel in vlas en lijnzaad, het zaad van de vlasplant. Later verhuisde hij naar de Alberic Deleustraet 29, waar hij de handel voortzette. Op het einde van Wereldoorlog Twee, in 1944, nam vader Gaston het bedrijf over en liet kort na de oorlog de fabriek bouwen. De gebouwen stonden toen nog langs de straat zelf. Naast vlas en lijnzaad maakten dan ook erwten deel uit van het productengamma. Maar uiteindelijk bleef eind de jaren ’50 alleen lijnzaad over.”

→ Gilbert Vanhulle vult de zakken met lijnzaad met een nieuwe machine in de vroege jaren 1960.

Uitbreiden

“Lijnzaad heeft het voordeel dat het op drie markten kan worden verkocht”, gaat Raf verder. “Er is het zaailijnzaad om vlas te kweken, maar lijnzaad wordt ook gebruikt als component in de veevoeding en voor menselijke consumptie. Denk maar aan de meergranenbroden. Door die spreiding bekom je natuurlijk een vrij stabiele basis. In 1983-1984 werd het bedrijf een bvba. Vader Gaston overleed in 1993. Ondertussen was de fabriek al acht keer uitgebreid, de laatste en negende keer was dat het geval in 1994. Van een gebouw van 55 op 25 meter evolueerden we zo tot een oppervlakte van 4000 vierkante meter.”

→ Nieuwe burelen in 1959

→ De wagenvloot van de firma in de jaren zeventig van de vorige eeuw

Producten

“Ook in de verkoop van lijnzaad was een verschuiving merkbaar. Realiseerden we vroeger het grootste deel van onze omzet in de veevoeding, dan is dat nu duidelijk de menselijke voedingssector geworden. De opkomst van de natuur- en biowinkels zorgden voor de ontdekking van lijnzaad als gezond voedingsbestanddeel. Het bevat omega 3 en 6, wat goed is voor hart en bloedvaten en cholesterolverlagend werkt. Zo wordt lijnzaad nu heel veel in brood verwerkt wat zorgt voor een constant groeiende markt. Bovendien is lijnzaad als toegevoegd bakkerijproduct één van de goedkoopste grondstoffen. Maar zoals al gezegd, blijven wij ook de markt van de veevoeding bevoorraden. In onze sector zijn er in Europa natuurlijk nog concurrenten actief maar wij zijn het enige bedrijf dat uitsluitend handel doet in lijnzaad. De flexibiliteit die wij als familiebedrijf kunnen bieden, geeft ons een sterke troef in handen.”

Doornik

“Per jaar wordt er ongeveer 35.000 ton lijnzaad verwerkt. Dat komt onder meer uit Rusland, Kazachstan, Oekraïne, Engeland, Frankrijk en Zweden. Onze klanten situeren zich over heel Europa. Vanaf 2006 produceren we ook in Doornik. Zoon Guy is daar verantwoordelijk voor de gang van zaken. Ook zijn tweelingbroer, Christoph, werkt mee in het bedrijf.”

“Flaxseed Trading Sa, gesitueerd in Doornik, is twee hectare groot en tekent al voor 65% van de productie”, zegt Guy (29). “We gebruiken dezelfde machines en technologie als in Wijnendale maar dan de ultramoderne versie ervan.”

Doornik is ook zo geconcipieerd dat we via automatisatie een maximaal rendement halen. De mogelijkheden in Doornik laten dan ook toe dat het bedrijf zich verder ontwikkelt.”

Wijnendale

“Wij, ik huwde in 1981 met Rita Hostyn, wonen wel in Wijnendale en het bedrijf is hier gevestigd maar zelf ben ik niet zo betrokken bij het gemeenschapsleven”, geeft Raf toe. “Ik liep tot mijn zevende school in Wijnendale, trok voor het lager onderwijs naar de Oefenschool in Torhout en deed mijn humaniora in Komen. Ik leef wel mee met activiteiten in Wijnendale en sponsor ze ook, maar deelnemen is iets anders. Ook met Torhout heb ik weinig voeling. De enige connectie die er is tussen Wijnendale en Torhout, is het onderwijs en de administratieve gemeentelijke afwikkelingen. Vroeger was Wijnendale administratief op Ichtegem aangewezen maar die band werd doorgeknipt na de fusies van de gemeenten. Maar ik ga noch naar Ichtegem, noch naar Torhout. Meestal blijf ik thuis en als ik eens buiten kom, is het om rond de blok te wandelen.”

Zoon Guy heeft wel meer binding met Wijnendale. “Ik liep school in Wijnendale tot en met het vierde leerjaar, het vijfde en zesde volgde ik in Torhout. En ik was of ben lid van de Chiro, Wijnendale Bruist, Chiro-Invest en de voetbalploeg van tennisgezelschap Houtland.”

En zelfs de vijfde generatie loert al om het hoekje. Guy heeft een dochter Amélie (4 maanden) en een zoon, Loïc, van twee jaar en die vindt spelen in de fabriek het leukste wat er is...

→ Loïc, Guy, Christoph en Raf Vanhulle

FIRMIN EN WILFRIED LAMMENS BOUWDEN PLUIMVEESLACHTERIJ LAMMENS NV UIT TOT KOPLOPER IN HUN BRANCHE

Van slachtkip tot een volledig productengamma

■ *Vader Leon Lammens was de pionier van Pluimveeslachterij Lammens NV. Hij had waarschijnlijk nooit gedacht dat zijn handel in geslachte soepkip die hij in 1933 opstartte, zou uitgroeien tot een bedrijf met dergelijke proporties. Zonen Firmin en Wilfried bouwden de firma verder uit en ondertussen zijn we al aan de vierde generatie toe.*

“In 1933 besluit Leon Lammens, mijn vader, zich als zelfstandige te vestigen na verschillende jaren als seizoenarbeider gewerkt te hebben in Frankrijk en één enkele keer in Zwitserland”, verklaart Wilfried Lammens de start van het bedrijf. “Zwitserland liep verkeerd af en werd het breekpunt waardoor hij besloot nooit meer in het buitenland te gaan werken. Vader Leon heeft dan een zelfstandig handeltje opgezet in vodden en vellen van konijn en mollevellen. Door dit handeltje kwam hij veel bij boeren die hem op een bepaald ogenblik vroegen of hij raad wist met leghennen die niet genoeg eieren meer legden. Die leghennen waren de start van een leurhandel in geslachte soepkip, leurhandel die zich hoofdzakelijk afspeelde in Brugge. Beetje bij beetje groeiden daaruit enkele vaste klanten zoals een zuivelwinkel die in die tijd melk, boter, kaas, eieren en, ja, ook soepkippen en later ook braadkippen verkocht. En een slager die wat voortstrevend was, kon overtuigd worden ook braadkippen te verkopen.”

→ Het kuisen van de kippen in de jaren '1950. We merken Jeanny Vanhooren (4de van links) en Leon Lammens (uiterst rechts).

Wijnendale

“In die periode was het bedrijf gevestigd op het huidige nummer 64 in de Veldstraat in Ichtegem. Tijdens de oorlogsjaren '40-'45 is de handel teniet gegaan als gevolg van de reglementen die golden voor het “Spergebied” waarin Ichtegem toen lag. Voor alles was een “Schein” nodig. Na de oorlog heeft mijn vader zijn handel opnieuw opgestart. In 1953, na de militaire dienst van mijn broer Firmin, geboren in 1933, ontstond een samenwerking tussen hem en vader Leon en werd de eigenlijke slachterij opgestart. Firmin had intussen grond gekocht in de Wijnendalestationsstraat in Wijnendale, de huidige locatie van de pluimveeslachterij. In 1955 verhuisde hij naar Wijnendale en in 1958 werd ook het bedrijf naar daar overgebracht. In die tijd gebeurde alle verkeer van en naar de slachterij langs de privéwoning van Firmin. Nu is dat gelukkig wel even anders. Alle afhalingen of leveringen van vlees verlopen nu via de Breesstraat, waar ook de besteldienst zit. Ikzelf deed in 1969 mijn intrede. Ik ben dan ook elf jaar jonger dan Firmin.”

Van handwerk tot volautomatische bewerking

“De weg van ambachtelijke slachterij naar industriële slachterij nam jaren in beslag”, blikt Wilfried terug. “Aanvankelijk was alles handwerk. De kip werd geplukt en verkocht met kop en poten eraan. Alles bleef in de kip zitten met uitzondering van de darmen. De kip werd geschroeid met een vlam en zo was ze klaar voor de markt, vandaar de benaming marktklare kip. In 1955 werd de eerste halfautomatische machine gekocht om de kippen te plukken. Bij de verhuis naar Torhout installeerden we de eerste lopende band en beschikten we voor het eerst over een koelkamer. In de jaren '60 werd het plukken volledig geautomatiseerd en werd de eerste machine gekocht om de poten af te snijden. Rond 1969 werkten ongeveer 15 mensen in het bedrijf. In 1971 werd een nieuwe slachterij gebouwd met een bezetting van 30 tot 40 man. In die periode deed de panklare kip volledig haar intrede: een kip zonder poten, kop, of darmen maar waaraan de gekuiste maag, lever en hart werden toegevoegd. De kip kon zo in de pan gelegd worden om te braden. De zeventiger jaren waren ook de jaren van de doorbraak om kippen met machines te gaan bewerken. In de jaren tachtig werden die machines geperfectioneerd wat nieuwe investeringen in die machines en in de uitbreiding van de productieruimte en kantoorgebouwen vroeg. Er kwamen machines op de markt om de kip in stukken te delen. Vanaf 2000 ging de bewerking van de kip steeds verder: ontbenen, ontvellen, malen en kruiden van het vlees. Het verpakken van het kippenvlees kende ook een hele evolutie: met folie in een bak, individueel op schaal, vacuüm

→ De bedrijfsgebouwen anno 2012

verpakt tot de laatste trend: verpakken onder gewijzigde atmosfeer. Door een modern waterzuiveringssysteem, milieuvriendelijke koelsystemen, nieuwe verpakkings- en begassingsmachines en onze strenge normen qua hygiëne, behaalden we het hoog gequoteerde BRC-certificaat. En ook ons productengamma werd breder: naast de eigen productie van kip en kippdelen, kalkoen en kalkoendelen en gevogeltebereidingen, bieden we ook alle andere vlees van gevogelte, wild en konijnen aan." Het bedrijf heeft nu een personeelsbezetting van een 200-tal mensen.

Vierde generatie

"Vader Leon was gehuwd met Germaine Vanthorre. Naast Firmin had ik ook nog een zus Yvette die overleden is. Firmin en ik zijn gedelegeerd bestuurder van Pluimveeslachterij Lammens NV. We zijn nog altijd een echt familiebedrijf en zijn bovendien toe aan de vierde generatie. Johan (54), de zoon van Firmin (79), is verantwoordelijk voor verkoop, export en wagenpark, mijn zonen Filip (42) en Michel (37) zijn respectievelijk hoofd van de technische dienst en adjunct-directeur. En Levi (28), de zoon van Johan, achterkleinkind van Leon dus, is actief binnen de firma als verantwoordelijke waterzuivering en koeling.

→ Het is nog altijd een echt familiebedrijf.
Van links naar rechts Levi, Wilfried, Michel, Johan, Filip en Firmin

JOHNNY WERBROUCK MAAKTE KUNSTWERK 'ONTMOETING' TER GELEGENHEID VAN HET HONDERDJARIG BESTAAN VAN DE PAROCHIE

"Dit is mijn manier om deel te nemen aan het maatschappelijk leven"

■ Johnny Werbrouck is al vijftien jaar zelfstandig beeldhouwer. Hij kon van zijn hobby, zijn beroep maken. Maar dat geluk werd overschaduwed door de dood van zijn dochter Julie op negentienjarige leeftijd. "We werken nog altijd met zijn drieën verder aan ons leven", beklemtoont Johnny.

→ "Eigenlijk ben ik wel eigenwijs."

"Eigenlijk ben ik van Ichtegem afkomstig", bekent Johnny (53). "Na mijn huwelijk met Christine Chys die vroedvrouw is, woonden we eerst in de Bollestraat in Torhout en verhuisden we 25 jaar geleden naar de Schoolstraat in Wijnendale."

Restaurateur-beeldhouwer

“Na mijn middelbaar onderwijs ging ik in de bouw werken als diender. Van kindsbeen af kon ik echter goed tekenen. Op school was dat mijn beste vak, de beste van de klas was ik daarin. Ik had blijkbaar een zekere fijngevoeligheid en inzicht in vormgeving. Ik wilde ook altijd met mijn handen bezig zijn. Dus volgde ik avondschool, bijscholing en omscholing tot ik restaurateur-beeldhouwer was. Ik werkte bij een Brussels bedrijf in verschillende musea waaronder het Hortamuseum en gaf ook les aan restaurateur-beeldhouwers. Om mezelf als beeldhouwer meer kansen te geven, liet ik Brussel voor wat het was en ging werken bij een Brugs restauratiebedrijf. Dat combineerde ik met lesgeven in Howest Simon Stevin, de school voor assistent-architecten. Daar geef ik nu nog les trouwens. En toen, 1987, was het tijd om de stap te zetten naar zelfstandig beeldhouwer.”

Metier

“Als beeldhouwer of creatieveling moet je je goeste doen maar ook je brood verdienen. Ik heb uiteindelijk voor de kunst gekozen omdat het woekerde binnenin mij. En dat moet je laten vrij komen! De basis van alles is echter de beheersing van het metier, het vak. Die kennis vervulde ik door scholing bij Frans Heirbaut van Sinaai. Hij leerde me de typisch Italiaanse beeldhouwtechnieken aan van 800 tot 1000 jaar geleden. Techniek daar ben ik mee gestart. Het kunstzinnige is erbij gekomen. En vijftien jaar geleden vond ik de tijd rijp om zelfstandig beeldhouwer te worden. Zonder zekerheid dat ik zou slagen maar wel gewapend met mijn metier, techniek en materiaalkennis. Ik was natuurlijk al een aantal jaren artistiek bezig. Iedereen zei: “Dat zal geen probleem zijn voor jou.” Maar het was keihard knokken: ik combineerde les geven met beelden maken voor restauratie en met eigen werk. Een hele moeilijke weg. Gelukkig had ik mijn metier en mijn vrouw of ik stond bijlange zo ver niet.”

Stijl en materialen

“Omschrijf mijn stijl maar als modern figuratief. Ik gebruik voor 99% Carrara marmer dat ik zelf ga uitzoeken in Italië. Franse witsteen en brons gebruik ik in mindere

→ Johnny Werbrouck werkt hoofdzakelijk met Carrara-marmer.

mate. En vroeger was er nog albast en blauwsteen. Ik werk hoofdzakelijk met luchtdruk. De techniek blijft hetzelfde als werken met hamer en beitel maar de tijd om iets te maken, is veel korter. Inspiratie vind ik in het menselijk lichaam, in zijn geheel of fragmenten en zelfs bewegingen ervan. Vaak gebruik ik onvolledige lichaamsdelen die nog vast zitten aan ruwe steen. Dat benadrukt het onvolledige van de mens.”

Naar buiten komen

“Achtien jaar geleden exposeerde ik voor het eerst in de Brouckere in Torhout. Voor mij was dat het goede moment. Ik kom maar naar buiten met werken die af zijn, die mogen gezien zijn. Naast eigen creaties maak ik ook portretten en beelden in opdracht van particulieren, bedrijven of overheden. Tegenwoordig exposeer ik zelf twee keer per jaar. Daarnaast zijn er nog kleine en grote groepsexposities en staat er regelmatig werk van mij in galerijen in België en Nederland. Ook beelden die op openbare plaatsen staan, zoals in het Rekenhof in Brussel, De Haan, het cc in Koekelare, Gent, Waremmes, Stekene en nu ook in Wijnendale, zijn een visitekaartje.”

→ Johnny Werbrouck legt de laatste hand aan “Ontmoeting”.

Ontmoeting

“Ter gelegenheid van honderd jaar Wijnendale werd me gevraagd een bas-reliëf te ontwerpen voor de kerk van Wijnendale. Ik heb toegestemd op voorwaarde dat ik het in mijn eigen stijl mocht maken. Het kreeg de naam “Ontmoeting” wat weerspiegeld wordt in de houding van de handen. Handen vertellen veel en ik praat ook veel met mijn handen. Zeker na de dood van mijn dochter.”

“We doen het voor Julie”

“Julie stierf aan kanker op 13 augustus 2008. Ze is in Wijnendale geboren, opgegroeid en zou ergotherapie studeren. Maar toen werd ze ziek. Ze was handig, hielp me. Bij het maken van Einstein in De Haan, het beeld in Koekelare. Jammer dat ze er niet meer is. Ik heb gelukkig nog altijd de gedrevenheid om creatief te zijn, om beelden te maken. Het is lastig. Je mag de moedeloosheid niet de bovenhand laten nemen. Het zou ook niet fair zijn tegenover Julie. Toen ze zwaar ziek was, zei ze me dat ik nooit mocht stoppen met beeldhouwen. Ook mijn vrouw die vroedvrouw is, heeft het zwaar. Elke dag weer kinderen geboren zien worden. Maar we proberen een ander leven uit te bouwen, nog altijd met zijn drieën. We doen het voor haar. Beeldhouwen is mijn manier om deel te nemen aan de maatschappij. Had ik die job niet gehad, dan wist ik het misschien ook niet meer.”

Wijnendale

“Wijnendale is voor mij altijd weer thuiskomen, een dorp waar ik thuis ben. Het geeft me een goed gevoel. Ook al ben ik geen kuddedier. Ik kan niet functioneren in groep. Dagelijks werk ik alleen. Heeft dat me eigenzinnig gemaakt of was ik altijd zo? Eigenlijk ben ik wel eigenwijs. Ik maak mijn eigen creaties, neem mijn eigen beslissingen... Alleen als ik in opdracht werk, kruip ik even in het hoofd, de ogen en de handen van iemand anders.”

OOK NIET-WIJNENDALENAARS SPRINGEN IN DE BRES VOOR HET VERENIGINGSLEVEN

Rik Dewulf decoreert heel Wijnendale_____

■ *Rik Dewulf (51) streek samen met zijn vrouw en dochter Hanne eind 1988 in Wijnendale neer. Als verpleger zocht hij een woonplaats in de nabijheid van een ziekenhuis. Dat werd dus Wijnendale.*

Rik Dewulf is hoofdverpleger op de kinderafdeling van het Sint-Rembertziekenhuis in Torhout maar is vooral ook erg actief in Wijnendale. “Niet van bij het begin”, geeft Rik toe. “Dat kon ook moeilijk anders. We waren pas gehuwd, verhuisden en kregen na Hanne, geboren in 1988, nog twee kinderen: Simon, geboren in 1989 en Matthijs, geboren in 1993. Het laat zich raden dat het even alle hens aan dek was. Maar in Pittem, waar ik vandaan kwam, nam ik wel actief deel aan het verenigingsleven: ik was groepsleider van de Chiro en lid van het Davidsfonds.”

Ook in Wijnendale

“De kinderen groeiden op, liepen school, werden lid van de Chiro waardoor wij ons eigenlijk heel gemakkelijk integreerden in de Wijnendaalse gemeenschap. Op een bepaald ogenblik organiseerde het Davidsfonds Wijnendale een kookles voor mannen. De vrouwen werden uitgenodigd om te komen eten en het was wenselijk dat de tafels wat werden versierd. Dat was een hobby van me en dus vroegen ze het aan mij. Zo ging de bal aan het rollen. Nu vragen verenigingen me regelmatig: “Ga je de zaal doen?”. Ik decoreer de parochiezaal en de foyer voor het toneel, maak de zaal feestelijk voor maaltijden en decoreer de tent voor Ka-Dans. Ondertussen werd ik ook lid van het bestuur van het Davidsfonds en zing ik bij De Colores, het koor van de zachte sector. En daar fleur ik ook het decor op met eigen creaties.”

→ Rik Dewulf bij één van zijn creaties.

Kathleen Vanderper is vrijwilligster voor het leven_____

■ *Kathleen Vanderper treedt in de voetsporen van moeder Angèle. Overal waar ze komt, steekt ze de handen uit de mouwen. “Ik kom overal eerst toe en vertrek laatst”, omschrijft ze haar betrokkenheid bij het verenigingsleven zelf.*

Kathleen (53) is gehuwd met Stefaan Galley, heeft een zoon en woont in de Smissestraat. Ze is wat men noemt een stille werker. “Ik wil overal helpen maar zeg er vooraf bij dat ik niet in het bestuur wil stappen”, zegt Kathleen. “Het is allemaal begonnen met het toneel. Angèle zei me dat ze wel nog wat helpende handen konden gebruiken en ik had daar wel oren naar. Daarna volgde Okra en ook Ka-Dans kan op me rekenen.”

Bar en poetsen

“Mijn taken kan je best samenvatten als poetsen en bestellen aan de bar. Ik doe het allebei even graag. Waarom ik het doe? Om mensen te helpen en om zelf bij de mensen te zijn. Als er toneelvoorstellingen zijn, dan poets ik zowel vóór als na de opvoering de zaal. Dat doe ik voor alle vertoningen, behalve één, die waar ik naar kijken ga.”

Kapster en Nacht

Dat sociale zit er duidelijk in gebakken bij Kathleen. “Ik ben 27 jaar kapster geweest”, zegt ze. “Wat wil je! En ik heb ook altijd te veel energie. Daarom stap ik ook al twee jaar na elkaar de 42 kilometer mee tijdens de Nacht van West-Vlaanderen. Dat lukte dit jaar al beter dan vorig jaar.”

98-JARIGE RACHEL SNAUWAERT WOONT AL 75 JAAR IN WIJNENDALE

“Wijnendalenaars zijn brave en gezapige mensen”

■ *Zelf zegt Rachel Snauwaert dat ze Zedelgemse is maar ze woont wel al sedert 1937 in Wijnendale. Als wij een beetje kunnen rekenen, is dat goed voor 75 jaar. Een echte Wijnendaalse dus.*

“Ik ben geboren op 29 mei 1914 in Aartrijke”, zegt Rachel die wat hardhorig is maar nog een uitstekend geheugen heeft. “We woonden in bij de ouders van mijn vader die naar de oorlog moest. Gelukkig kwam hij heelhuids terug. Vader en moeder hebben dan een postje van één paard, een klein boerhof dus gekocht in Zedelgem. Omdat ze vijf dochters kregen, ik de oudste was en er veertien jaar zat tussen mijn jongste zus en ik, deed ik altijd mannenwerk. Ik heb de jongste zelf opgevoed. Er is trouwens nog maar één zus gestorven. Ze zeggen dat we een sterk ras zijn want mijn meetjes werden ook allemaal rond de negentig jaar.”

Wijnendale

“In 1937 huwde ik André Bolle, een timmerman en we trokken in bij zijn ouders in een klein boerderijtje in Wijnendale. Wij kochten land in de Smissestraat, waar ik nu woon en gingen bouwen. Het zijn hier trouwens allemaal Bolles die hier wonen. Enfin, ons plan was klaar maar toen brak de Tweede Wereldoorlog uit. Er was niets van materiaal te verkrijgen en dus bleven we bij zijn ouders wonen. Die oorlog zorgde ervoor dat er armoede en hongersnood dreigde. Wij hadden een beetje land en wat dieren zodat we groenten, vlees, melk en boter hadden. Wij waren rijk! Een geluk.”

Duitsers

“’s Morgens vroeg stonden plots Duitse soldaten aan ons hekken. De hond blafte verschrikkelijk. Ze riepen dat we het hekken moesten opendoen of dat ze de hond zouden doodschieten. Ik zag dat ze stijf stonden van de koude en liet ze binnen om zich te verwarmen. Mijn man die als timmerman werkte op de scheepswerven, tijdens de oorlog waren die echter dicht, was niet thuis. Ondertussen hadden wij twee kinderen, Noëlla, geboren in 1939 en Noël, geboren in 1941. Bij die soldaten zat een jong mannetje dat mijn dochttertje streelde. Hij zei dat hij nog niet lang gehuwd was en dat hij zijn vrouw had moeten achterlaten met hun baby’tje. “Je mag niet kwaad zijn op ons, wij hebben die oorlog ook niet gevraagd”, zei hij. Ze sliepen in het lazaret, de grote zaal, aan de kerk. Toen ze vertrokken grepen ze de kussentjes vast waarmee mijn kinderen speelden. Ik zei dat die kussentjes van mijn kinderen waren. Maar ze vroegen of ze die toch niet mochten meenemen omdat ze anders met hun hoofd op de blote grond moesten slapen. Het waren ook maar mensen.”

“Op een andere dag kwam een Duitse soldaat met zijn kookketel ons erf opgeden. Ik zeg tegen hem dat de soep lekker ruikt en vraag wat hij er allemaal in doet. Alles wat we krijgen en vinden op het land, antwoordt hij. Rapen, bieten, wortelen...”

→ Rachel als baby bij haar moeder

→ Rachel, Noëlla en André

Huismoeder

“Na de oorlog zijn we begonnen aan de bouw en als alles klaar was, zijn we hier komen wonen. Naast de zus en de broer van mijn man. De Boncquets, die de kerk van Wijnendale gebouwd hadden en familie waren van mijn man André, deden het metselwerk, André alle timmerwerk. Ik heb hier altijd graag gewoond. Maar het was helemaal anders dan nu. Er stonden hier maar vier huizen. De Smissestraat was een straat met groeve gravé en er was geen stromend water. De straat naar de kerk was trouwens nog een slijkstraat. En ik ben ook altijd alleen maar huismoeder geweest. De ouders van André, Charel Bolle en Eugenie Dedulle van de bakkerij, woonden bij ons in en zijn gestorven hier in huis. Geen dag is me te veel geweest om voor hen te zorgen. Ik deed dat graag.”

→ Het huis in de Smissestraat

Donder

“We woonden hier drie jaar toen de bliksem insloeg op ons dak. Ik stond in de gang en zag de vuurbal langs de muur en de vloer naar achteren buiten verdwijnen. Ons dak was weg en ik hoorde niet goed meer. Van acht huizen ver kwamen ze met brokstukken af. De kinderen waren toch zo bang.”

→ Rachel zat nooit om een stuntje verlegen.

Ongeval

“Wie lang leeft, moet geluk hebben. Dat heb ik zeker gehad toen ik op de grote baan naar Torhout door een wagen werd gegrepen die van de weg was gesukkeld. Ze hebben me meters verder teruggevonden in een diepe gracht vol modder. Mijn voet hing nog net aan mijn been. Ik moet dokter Vandamme nog altijd dankbaar zijn want hij heeft niet alleen mijn voet maar ook mijn leven gered. Mijn kinderen waren een jaar of zestien en liepen al school in Torhout. De vrijdag was het gebeurd en de zondag lag ik op sterven. Ze stonden allemaal rond me. Het zei me niets. Ik had de klem en werd al stijf aan mijn nek. De non riep de dokter en die gaf me de ene pikuur na de andere. Vandamme heeft me gezegd dat ik het heb gehaald omdat mijn bloed zo gezond was. Hij heeft me ook gezegd dat ik de rest van mijn leven pijn in mijn rug zou hebben. Die was schorteblauw! Ik moest pillen nemen, veel pillen en neem die nog altijd. En ik heb ook een paar jaar plat gelegen. Maar ik heb altijd veel courage gehad en had gelukkig een meisje dat alles voor me deed. Mijn man is dertig jaar geleden gestorven aan een hartziekte. Ik denk dat mijn ongeval en die doodsangst er veel mee te maken had.”

Actief

“Ik ben lang bij de hobbyclub geweest. Alle handwerk dat je hier ziet liggen, heb ik zelf gemaakt. Nu ben ik daarmee gestopt maar ik ga wel nog kaarten. Vroeger hielp ik zelf bestellen op al die activiteiten maar ik laat dat nu aan anderen over.”

Kinderen

“Elke dag ga ik slapen bij mijn dochter Noëlla die hier naast woont. Dat is een geruststelling voor me. Zij is gehuwd met Maurice Aneca en ze hebben een zoon, Nicolas. Ik heb veel voor dat manneke gezorgd. Mijn zoon Noël, die nu al mijn administratie doet, is gehuwd met Rita Puype en heeft drie kinderen: Anja, Dries en Henny. Ze komen allemaal regelmatig over de vloer bij me. En zo gaat het leven verder. Een moeder zorgt voor haar kinderen en later zorgen die kinderen voor hun moeder.”

→ Feest ter gelegenheid van haar 95ste verjaardag. In de koets v.l.n.r.: Rachel, Noëlla, Maurice, Noël en Rita

Maria is honderd! _____

Wijnendale bestaat honderd jaar en dat mag ook Maria Bommerez zeggen. Maria is afkomstig van Roeselare en de moeder van Marleen Aerbeydt en schoonmoeder van Luc Degryse. Op 21 juli werd Maria honderd jaar. Ze woont al drie jaar bij haar dochter en schoonzoon in Wijnendale. Marleen en Luc zijn beiden 62 jaar en met pensioen. Marleen werkte twintig jaar in de privé en twintig jaar op een administratieve dienst van een school. Luc was ambtenaar bij de Vlaamse gemeenschap en is uiteraard bekend om zijn inzet voor het verenigingsleven.

→ De honderdjarige

Wijnendale vroeger

↑ → Statiekermis

↑ → Medewerkers aan de uitbreiding van de parochiezaal in 1986

→ Het voormalig station van Wijnendale

→ Het klooster in 1965

→ Het bareel-wachtershuis dat in 1983 werd afgebroken.

→ De Alberic Deleustraat

→ De KAV in 1946

→ Wijding van Remi Denoo tot priester op 8 juni 1936

→ Maalderij Tempelaere

→ Hongaarse kinderen op bezoek in Wijnendale in 1926

→ De Kajotsters in 1935

Wijnendale 2012

→ Doortocht van de Ronde in Wijnendale t.g.v. Torhout, Dorp van de Ronde 2012 → Nieuwe voetbalkantine

→ Wijnendale 100

→ Boven: H. Consciencestraat, A. Deleustraat en kerk, Kloosterstraat, Jan Frans Willemsstraat
→ Onder: Camiel Meysmanstraat, Gulden Sporenlaan, 't Park, Steenstraat

Credits

**BVBA VANHULLE
LIJNZAAD**

